

อภินันทนาการ

การสงเคราะห์ผู้ทนต์ไทยในประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1425952

วิทยานิพนธ์
ของ
ปรีดา ปล่องออน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

วันลงทะเบียน 10 พ.ย. 2543

เลขทะเบียน 431119

เลขเรียกหนังสือ HV 41 1143

HV 9800-55

ป 491 11

25 32

ศูนย์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

เลขทะเบียนที่ 1090

รับวันที่ 1 เดือน 11 พ.ศ. 52

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

ตุลาคม 2532

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ใคพิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไท่

..... นพ.ล. อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรยุพา นพรัก)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นผลมาจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณยูหา นพริก ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการเขียนวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ โดยได้ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าแห่งความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่สมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้เขียน ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจและกำลังทรัพย์ของผู้เขียนจนสามารถสำเร็จการศึกษาได้

ปรีดา ปล่องอ่อน

สารบัญ

บทที่

หน้า

บทนำ

ความมุ่งหมายของการศึกษากันควา

ก

ความสำคัญของการศึกษากันควา

ฉ

ขอบเขตของการศึกษากันควา

ค

วิธีการศึกษากันควา

ข

แหล่งที่ใช้ในการศึกษากันควา

ง

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ช

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการส่ง เตราหะหนุพนไทย

ช

-วิวัฒนาการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

1

-แนวความคิดเกี่ยวกับการส่ง เตราหะหนุพนไทยหลังปลดปล่อย

1

-การส่ง เตราหะหนุพนไทยในต่างประเทศ

20

1. ประเทศอังกฤษ

27

2. ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์

27

3. ประเทศญี่ปุ่น

31

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

36

2. การส่ง เตราหะหนุพนไทยในประเทศไทย

38

-วิวัฒนาการและความเป็นมาในการส่ง เตราหะหนุพนไทยในประเทศไทย

42

ไทย

42

	หน้า
3. บทบาทของรัฐบาลและเอกชนในการส่งเสริมผู้แทนไทย	54
-บทบาทของภาครัฐบาลในการส่งเสริมผู้แทนไทย	54
-บทบาทขององค์การสังคมส่งเสริมเอกชนในการส่งเสริมผู้แทนไทย	66
-วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมผู้แทนไทยในประเทศไทย	80
4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาปัญหาสังคมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมและชุมชนโดยส่วนรวมในขณะนี้ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นเวลานานจนถึงไต่ว่า เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอันหนึ่งเห็นจะได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาใหญ่ที่กระทบกระเทือนทั้งต่อบุคคลและสังคมโดยส่วนรวม กล่าวคือในสังคมหรือประเทศชาติใดก็ตามที่มีสถิติการเกิดอาชญากรรมสูงจะก่อให้เกิดความชงักงันทางเศรษฐกิจ เนื่องจากประชาชนมีความหวาดกลัว ไม่มั่นใจในความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินของตนเอง และครอบครัว ทำให้ไม่กล้าที่จะลงทุนในกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีผลต่อผู้ลงทุนและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ทำให้ไม่มั่นใจในการเข้ามาลงทุนและท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณของแผ่นดินในการป้องกันและปราบปรามและเลี้ยงดูผู้กระทำผิด ซึ่งเงินงบประมาณเหล่านี้ได้มาจากภาษีอากรของประชาชน จึงควรจะนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่า นอกจากนั้นอาชญากรรมยังทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินทั้งของประชาชนและประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นเครื่องชี้ถึงความเสื่อมโทรมของสังคมอีกด้วย¹

ด้วยเหตุที่อาชญากรรมมีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติอย่างใหญ่หลวงนี้ รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างก็ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ โดยได้พยายามหาทางป้องกันและแก้ไข

¹ ไสว ไชยจันทร์ "ผลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาชญากรรม" รายงานการอภิปรายทางวิชาการ เรื่องอาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 7-8 เมษายน 2519, หน้า 15.

มาโดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายการเมืองและการบริหารซึ่งได้ระบุไว้เป็นข้อแรกว่า

"รัฐบาลจะต้องการดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยพยายามป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ลดลงและรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม รวมถึงต้องดำเนินการป้องกันแก้ไขและจัดไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางกดขี่ข่มเหงประชาชน ทั้งจะปรับปรุงหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"²

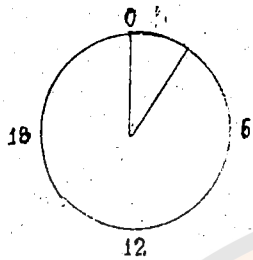
ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ลดลงนั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการแก้ปัญหาอาชญากรรมกลับหัวขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง คือจากสถิติอาชญากรรมในช่วง 5 ปี คือระหว่าง พ.ศ.2521-2525 มีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16.2 จากจำนวน 191,343 ราย ในปี พ.ศ.2521 เพิ่มขึ้นเป็น 220,400 ราย ในปี พ.ศ.2525³ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงที่ศูนย์กลางของความเจริญทุกรูปแบบและเป็นแหล่งที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและ

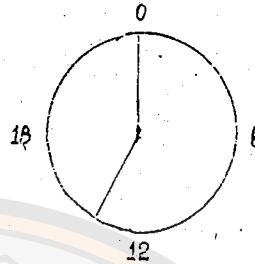
² อนันต์ชัย เชื้อนธรรม และคณะ, รายงานการวิจัยการกระทำผิดของเยาวชนในประเทศไทยและแนวทางควบคุม (กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), หน้า 25.

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, เครื่องชี้การะสังคม 2525 (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2526), หน้า 44.

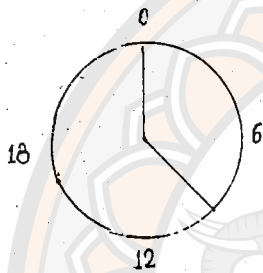
แอลันซ์ มีสถิติการเกิดอาชญากรรมอยู่ในระดับสูงมากแห่งหนึ่ง ซึ่งได้มีผู้กระทำการศึกษา
และรายงานผลความถี่ของการเกิดอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานครในระหว่างปี
2523-2524 ในรูปของนาฬิกาอาชญากรรม ไว้ดังนี้⁴

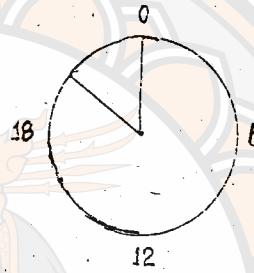
ลักทรัพย์ 1 ราย
ทุก 1 ชั่วโมง

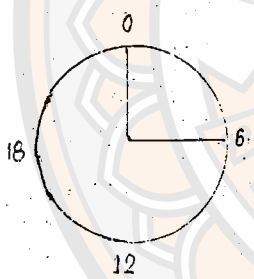
ลักทรัพย์ 1 ราย
ทุก 14 ชั่วโมง

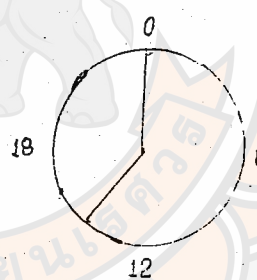
ลักทรัพย์ 1 ราย
ทุก 9 ชั่วโมง

ลักทรัพย์ 1 ราย
ทุก 22 ชั่วโมง

ทำร้ายร่างกาย
ทุก 6 ชั่วโมง

ทำร้ายร่างกาย 1 ราย
ทุก 16 ชั่วโมง

⁴ คร. ประจักษ์ เข้มสมสมบูรณ์, การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมหลักพิเศษและ
มาตรการ (กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, 2525), หน้า 1-2.

จากสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรมนี้ ทำให้ภาพพจน์ของประเทศไทยใน
ฐานะสยามเมืองยิ้มและเมืองแห่งพุทธศาสนาได้ถูกทำลายไปจนมีผู้เชื่อว่าชาวสยาม
กรรมใดประเมินว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาพสังคมที่มีสถิติอาชญากรรมสูงที่สุดประ
เทศหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ คือในปี พ.ศ. 2524 ปรากฏว่าประเทศไทยมี
คดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้นถึง 35.9 ต่อประชากรแสนคน ในขณะที่มาเลเซียมี 2.05 คดีต่อ
แสนคน ญี่ปุ่น 1.50 คดีต่อแสนคน และสหรัฐอเมริกา 10.20 คดีต่อแสนคน⁵

จากอัตราการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมนี้ ได้มีการศึกษาวิจัยสาเหตุไว้ซึ่ง
พอจะสรุปได้ว่า เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจความยากจน การว่างงาน การขยายตัว
ของประชากรและการขยายตัวของเมืองในภาคต่างๆ ในบรรดาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น
นี้เกิดจากผู้กระทำผิดซ้ำ หรือผู้ที่เคยกระทำผิดมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป เป็นจำนวนมาก จาก
สถิติการกระทำผิดซ้ำในปี 2522 ของกองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจซึ่งรวบรวมสถิติการ
กระทำผิดซ้ำในคดีความผิด 6 ประเภท ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ
ทรัพย์สินและยาเสพติด เพื่อใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปริมาณและสาเหตุในการกระ
ทำผิดซ้ำ เพื่อประกอบการวางแผนด้านสังคม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 5 ปรากฏว่ามีคดีเกิดขึ้นและมีผู้มาแจ้งความให้ตำรวจดำเนินคดีที่ตำรวจ
รวม 100,398 คดี ตำรวจจับได้ 69,136 คดี หรือประมาณร้อยละ 68.86 คือในบรรดา
ผู้ถูกจับในคดีทั้ง 6 ประเภทนี้ เป็นผู้กระทำผิดซ้ำเสียร้อยละ 24.15⁶ ซึ่งจากตัวเลขที่
แสดงถึงจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำนั้น ชวนให้น่าวิตกว่าเพราะเหตุใดบุคคลเหล่านั้นจึงกระทำผิด
ซ้ำอีก ทั้งๆที่อาจจะผ่านกระบวนการฟื้นฟูแก้ไขอบรมทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญ เพื่อประโยชน์

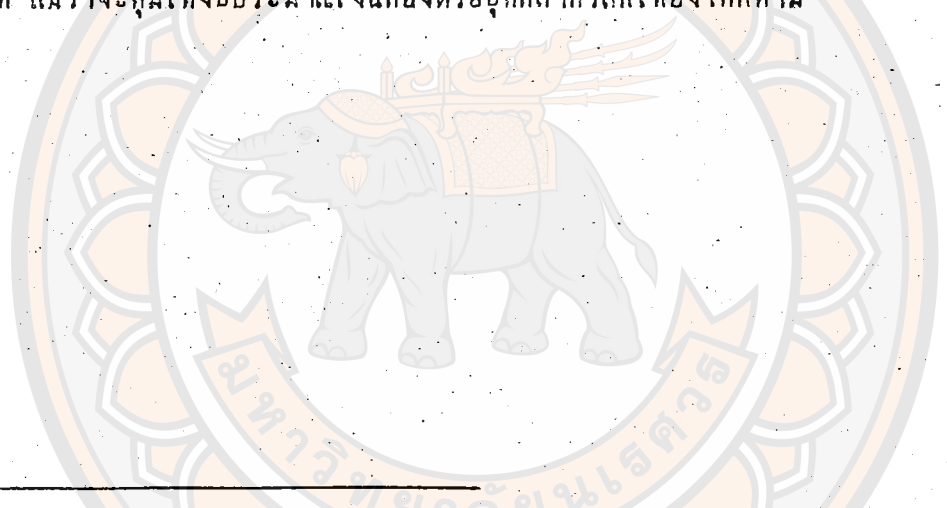
⁵มติชนฉบับสุดสัปดาห์, ฉบับวันที่ 23-29 สิงหาคม 2526, หน้า 12-13

⁶ดร.โสภา ชูพิถลชัย และคณะ, การศึกษาสาเหตุและปริมาณของการกระทำผิดซ้ำ, เสนอต่อ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524, หน้า 46.

ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกรมราชทัณฑ์ในการที่ศาลตัดสินว่ากระทำผิดจริงและ
 ตัดสินโทษจำคุกไว้ หรือเป็นเพราะความพยายามในการแก้ปัญหาอาชญากรรมของ
 กระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่เดิมแล้วโดยสิ้นเชิง จึงไม่สามารถทำให้ผู้ที่เคยกระทำผิด
 กลับตัวกลับใจได้ ประพฤติตนเป็นสุจริตชนได้ ซึ่งการศึกษาทั้งกล่าวได้สรุปว่า สาเหตุ
 ที่ผลักดันให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นส่วนใหญ่เนื่องจากความบีบคั้นทางด้านสังคม คือไม่ได้
 รับการยอมรับจากสมาชิกของสังคม นอกจากนั้นยังเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ คือผู้
 พันโทษมักจะถูกตัดโอกาสในการประกอบอาชีพสุจริต เนื่องจากระเบียบข้อบังคับของ
 หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจต่างๆก็มีข้อกำหนดมิให้รับบุคคลที่เคยต้องโทษจำคุกเข้าทำงาน⁷
 นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งคือ เหตุที่ไม่สามารถปราบปราม
 อาชญากรรมให้หมดไปจากสังคมได้เหตุหนึ่งก็คือ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม
 ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ยังไม่ครบวงจร กล่าวคือนับตั้งแต่วันที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น และผู้กระทำ
 ผิดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม สอบสวนส่งสำนวนให้อัยการพิจารณาและส่งฟ้องศาล ศาล
 ตัดสิน ในกรณีที่ผิดจริงตามฟ้อง ก็จะส่งให้อยู่ในความควบคุมของหน่วยราชทัณฑ์เพื่อค้ำเนิน
 การอบรม แก้ไขฟื้นฟูทัศนคติ ตลอดจนฝึกอบรมวิชาชีพตามหลักหลักสูตรจนถึงวันที่ผู้ต้อง
 ต้องโทษจำคุกครบตามคำพิพากษาของศาลและได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน
 นั้น จะเป็นวันที่กระบวนการยุติธรรมสิ้นสุดลงทันที แต่ต่อจากนั้นไม่มีหน่วยงานใดที่จะสนใจ
 หรือรับผิดชอบว่า ผู้พ้นโทษเหล่านั้นจะไปประกอบอาชีพอะไร ที่ไหน อย่างไร จึงมักปรากฏ
 ว่ามีผู้พ้นโทษจำนวนไม่น้อยที่วนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก (Recidivism) ทั้งนี้เนื่องจาก
 ระยะที่ผู้พ้นโทษได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำหรือทัณฑสถานนั้น เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ

⁷ ศรีหัตถยา ชูสุวรรณ "บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขปัญหาคึกและเหวอชน
 กระทำผิดซ้ำ" วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2526 หน้า 175

ที่สำคัญมาก เพราะผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำมาอีกระยะเวลาหนึ่ง มักจะมีปัญหาในการปรับตัว เนื่องจากเมื่อต้องโทษอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากภายนอก และต้องขาดการติดต่อกับโลกภายนอก จึงอาจทำให้สูญเสียลักษณะธรรมชาติหลายประการ เช่น การสังสรรค์ ติดต่อกันระหว่างบุคคลธรรมดา (Normal Human Contact) นอกจากนี้ ประสบการณ์ในเรือนจำหรือทัณฑสถานอาจทำให้เขาเกิดทัศนคติที่ไม่ดี เกิดความขมขื่น ซึ่งซึ่ง อับอาย เกรงว่าสังคมจะไม่ยอมรับ คนอื่นจะถูกเหยียดหยาม และยังอาจจะประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก มีปัญหาบ้านที่อยู่อาศัย ตลอดจนไม่มีหลักแหล่งหรือขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ⁸ ซึ่งหากไม่มีหน่วยงานใดที่จะให้ความสนใจกับปัญหาของบุคคลเหล่านี้ ตลอดจนหาทางช่วยเหลือแล้ว ก็จะเป็นการขาดที่จะปราบปรามอาชญากรรมให้หมดไปจากสังคมได้ แม้ว่าจะทุ่มเทงบประมาณเงินทองหรือบุคคลากรสักเพียงใดก็ตาม

⁸ สภานิติ ตามไทย, "การคุมประพฤติในการพักการลงโทษ" เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติ
งานคุมประพฤติ, กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ราชทัณฑ์, 2523), หน้า 101

ความมุ่งหมายของการศึกษากันกว่า

1. เพื่อศึกษาเรื่องราวและความเป็นมาหรือแนวความคิดของการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ
2. เพื่อศึกษาดังสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับไปกระทำผิดซ้ำ
3. เพื่อศึกษาดังบทบาทโครงสร้างการดำเนินงานการบริหารงานของสถาบันที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษทั้งภาครัฐบาลและเอกชน
4. เพื่อศึกษาดังวิธีป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหในการดำเนินงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษของสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานได้กว้างยิ่งขึ้น

ความสำคัญของ การศึกษากันกว่า

1. ผลของการศึกษาจะเป็นการกระตุ้นทำให้เกิดความสนใจ ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมรวมกันในอันที่จะช่วยกันสอดส่องดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรมเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
2. ผลของการศึกษาจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจใน ความต้องการ ภาวะจิตใจและพฤติกรรมของผู้พ้นโทษได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะสามารถป้องกันอาชญากรรม อันเกิดจากการกระทำผิดซ้ำได้
3. ผลของการศึกษาทำให้สามารถเข้าใจระบบวิธีการดำเนินงานการบริหาร หน่วยงานภายในและปัญหาอุปสรรคของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับที่มาความสำคัญของปัญหา มูลเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการสังเคราะห์ผู้พันโท
2. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวความคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์ผู้พันโท วิวัฒนาการและหลักการสังเคราะห์ผู้พันโททั้งในประเทศไทย และต่างประเทศว่าแตกต่างกันอย่างไร
3. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐบาลและเอกชนในการสังเคราะห์ผู้พันโทในประเทศไทย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้
4. ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการสังเคราะห์ผู้พันโท ตลอดจนข้อสรุปเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหา

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ใช้วิธีการแบบใช้หัวข้อเรื่อง (Tropical Approach) เสนอรายงานแบบพรรณวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources)

แหล่งที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. หอสมุดคณะสังคมสงเคราะห์และคณะสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
5. แห่งอื่นๆ ที่จำเป็น

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ภาครัฐบาล หมายถึง หน่วยงานของทางราชการที่ให้การสงเคราะห์ผู้พันโทษคือ กรมราชทัณฑ์ กรมแรงงานและกรมประชาสัมพันธ์สงเคราะห์
2. องค์การเอกชน หมายถึง องค์การของเอกชนที่ก่อตั้งเพื่อทำงานสาธารณกุศลได้แก่ สมาคม มูลนิธิ รวมทั้งกลุ่มบุคคลที่ทำงานเพื่อสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
3. การกระทำผิด หมายถึง การกระทำที่ถูกศาลพิพากษาตัดสินว่าไว้กระทำความผิดจริง และผู้กระทำความผิดได้ถูกส่งไปอยู่ในทัณฑสถาน ต่างๆ
4. ทัณฑสถาน หมายถึง สถานที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบควบคุม ฝึกชังนักโทษเด็ดขาดที่แยกประเภทแล้ว เพื่อหวังประโยชน์ในการควบคุม อบรม และฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับลักษณะฐานโทษ และประเภทผู้กระทำความผิด
5. มวลเหตุจูงใจในการ หมายถึง สถานการณ์สังคม จิตใจ และสิ่งแวดล้อมทางในการกระทำผิด ภายในปัจจุบันที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดในครั้งนั้น
6. ผู้กระทำความผิดซ้ำ หมายถึง ผู้ต้องขังในเรือนหรือทัณฑสถานที่มีประวัติเคยได้รับโทษจำคุกมากกว่า 1 ครั้ง

7. การสังเคราะห์ หมายถึง การจับบริการหรือดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีปัญหาเดือดร้อน ตลอดจนการส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

8. ผู้หันโทษ หมายถึง ผู้ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน ทั้งในกรณีที่ได้รับทัณฑ์ลงโทษ ลดวันต้องโทษ จำคุก อภัยโทษ และได้รับการปลดปล่อยเมื่อจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล

แนวความคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในการลงโทษ หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนับตั้งแต่ ในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลให้มีการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษขึ้น ตลอดจนหลักการและความจำเป็นในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ และวิธีการดำเนินงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

วิวัฒนาการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกาหนดกฎระเบียบของสังคมขึ้นเป็นแนวทางหรือมาตรฐานความประพฤติของสมาชิกในสังคม เพื่อให้สมาชิกของสังคมอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข และเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยส่วนรวม ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนต่างมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไปและย่อมมีความปรารถนาที่จะประพฤติปฏิบัติตามความต้องการของตน ซึ่งอาจจะทำให้กระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพและสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม อันจะก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎระเบียบของสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรมซึ่งกฎระเบียบที่กำหนดให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติตามนี้ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และก่านิยม ที่ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน และต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น กฎระเบียบต่างๆ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจนถึงสภาพบังคับที่รัดกุมยิ่งขึ้น ได้แก่ กฎหมายต่างๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกฎระเบียบของสังคมโดยทั่วไปแล้วจะกำหนดเกี่ยวกับ¹

¹ พล.ต.ต.ชาย เสวีกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 172.

1. การให้ละเว้นการกระทำบางสิ่งบางอย่าง เช่นห้ามลักทรัพย์ หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไปกระทำเขาจะถือว่ามีความผิด

2. การกระทำที่กำหนดให้สมาชิกทุกคนต้องกระทำ เช่นกำหนดให้ราษฎรทุกคนมีรายได้อีกตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ต้องเสียภาษีอากรให้กับรัฐบาลเป็นต้น ซึ่งหากผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือละเว้นก็จะถือว่ามีความผิดเช่นกัน

หากสมาชิกคนใดของสังคมไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ หรือมีความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกฎระเบียบของสังคม ก็จะถูกลงโทษเป็นการตอบแทน โดยการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้ใดรับการปฏิบัตินั้นต้องประสบกับผลร้าย²

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด หรือผู้ที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของสังคมซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า การลงโทษ ก็จะมีวิธีการและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไปตามถำนิมของสังคม วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองและแนวความคิดที่มีต่ออาชญากรรมในแต่ละยุคสมัย กล่าวคือ

ในสมัยโบราณนั้น เมื่อมนุษย์เรายังอยู่ในสภาพที่ด้อยความเจริญ และขาดการศึกษา เชื่อถือในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ลี้กลับ และภูตผีปีศาจ โดยเชื่อว่าอำนาจลี้กลับหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นจะบันดาลให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ที่แสดงอาการไม่เคารพนับถือ หรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการล่วงละเมิด ดังนั้นเมื่อมีผู้ใดกระทำการสิ่งใดที่ถือว่า เป็นความไม่เคารพหรือล่วงละเมิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์สมวลของคนอื่นๆ ในสังคมก็เกิดความกลัวว่า

---

²ดร. อุทิศ แสนโกถิก, "หลักกฎหมายอาชญากรรมลงโทษ" อุทิศบุตร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, 2515), หน้า 1.

สังคมส่วนรวมจะได้รับผลร้ายจากการกระทำเหล่านั้นด้วย สังคมจึงหาทางป้องกันโดยการเอาตัวผู้กระทำผิดนั้นไปลงโทษ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำลายชีวิตของผู้กระทำผิดเสีย เพื่อเป็นการสังเวทต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์บรรเทาความโกรธแค้น³

นอกจากนี้ การลงโทษต่อผู้กระทำผิดในสมัยโบราณในความผิดระหว่างเอกชนเดียวกัน ก็จะเป็นการลงโทษกันเองระหว่างผู้ถูกกระทำผิด จึงทำให้การลงโทษนั้นมีลักษณะเป็นการแก้แค้นหรือตอบแทนกันอย่างรุนแรง (Revenge) เช่น การลงโทษของชาวบิโลเนียตามประมวลกฎหมายฮัมบูราบี บัญญัติให้ลงโทษแก่ผู้กระทำผิดในลักษณะ "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" (An eye for an eye, a tooth for a tooth) จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้การลงโทษผู้กระทำผิดในเวลานั้นเป็นไปอย่างไม่มีขอบเขตและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้เสียหายและญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการฉกฉวยและเกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม ต่อมาภายหลังจึงได้มีการแต่งตั้งคนกลางขึ้นทำหน้าที่ตัดสินหรือไกล่เกลี่ยเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ซึ่งมักจะไต่ถาม ทัณฑ์หรืออัยการ ผู้มีอำนาจปกครองสังคมหรือชุมชนนั้นๆ และต่อมา ก็ไต่ถามการมาจนมีสภาพเป็นทางการและเป็นสถาบันขึ้น โดยมีความมุ่งหมายในการลงโทษ คือให้ผู้กระทำผิดเกิดความเข็ดหลาบตลอดจนเป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นๆ ในสังคม ให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก ซึ่งมีวิธีการลงโทษที่เป็นที่นิยมกันในขณะนั้น คือ

---

³พล.ต.ต.ชาย เสวีกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 217.

1. โทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นรูปแบบการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปจากสังคมโดยเด็ดขาด โดยการประหารชีวิต ในสมัยโบราณ มักเป็นการทรมานจนกว่าผู้กระทำผิดจะถึงแก่ความตาย เช่น การรัดคอ การแลเนื้อผู้กระทำผิดจนกว่าจะตายไปทีละน้อยๆ การเผาทั้งเป็น การกลืนหินน้ำ การต้มในน้ำมันที่เดือด หลาน และการตัดศีรษะ เป็นต้น⁴

2. การทรมานร่างกายด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด เพื่อเป็นการแก้แค้นตอบแทนทางร่างกายแก่ผู้กระทำผิด เช่น กำหนดให้ตัดมือของผู้กระทำผิดฐาน ลักทรัพย์ หรือตัดอวัยวะสืบพันธุ์ของผู้กระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การเขียนชื่ออย่าง ทหารูณ การตีตราหรือสักเครื่องหมายต่างๆลงบนร่างกาย การใส่ข้อเท้า การพันธนาการร่างกายด้วยโซ่ ตรวนต่างๆ เพื่อประจานให้เกิดความอับอาย

3. การส่งตัวไปกักกัน สำหรับวิธีนี้นิยมใช้กันในหมู่ประเทศที่มีดินแดนอาณานิคม เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสหลบกลับมากระทำผิดในสังคมได้อีก

4. โทษปรับและริบทรัพย์สิน เพื่อให้เกิดผลเสียหายทางด้านการเงินแก่ผู้กระทำผิด สำหรับการลงโทษโดยวิธีการปรับและริบทรัพย์สินนี้มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

⁴ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักนิติวิทยา (กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ จำกัด, 2523), หน้า 16.

5. โทษจำคุก ในสมัยโบราณการลงโทษจำคุกนั้น เป็นการควบคุมผู้กระทำผิดไว้ เพื่อมิให้มีโอกาสกระทำผิดอีก ดังนั้นของสถานที่คุมขังจึงขาดห้วงสุจริตและสงบ และมีความเป็นอยู่ที่เลวร้ายและขาดระเบียบ วินัย

จากแนวความคิดและปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อการกระทำความผิดตลอดจนวิธีการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายต่าง ๆ นั้น แต่เดิมเป็นที่เชื่อกันว่า เมื่อมีผู้กระทำผิดเกิดขึ้นผู้นั้น จะต้องถูกจับตัวมาลงโทษ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อตอบแทนแก่แก่นผู้กระทำผิด (Retribution) แนวความคิดในการลงโทษเพื่อตอบแทนแก่แก่นผู้กระทำผิดนั้น มีพื้นฐานมาจากความเห็นที่ว่า อาชญากรรมเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น การจับต้องโทษได้รับการตอบแทนแก่แก่นให้สาสม ดังปรากฏหลักฐานในประมวลกฎหมายแฮมมูราบี (The Code of Hammurabi) ของชาวบาบิโลเนียซึ่งรู้จักกันดีในฐานะกฎแห่งอาวร์แก่แก่น (Lex Talionis) แบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน หรือการกำหนดให้มือหลงโทษตัดอวัยวะของผู้กระทำผิด เป็นต้นว่า การตบหรือการตีคืออวัยวะสืบพันธุ์ของผู้กระทำผิดทางเพศ การตัดลิ้นบุคคลผู้กล่าวว่าเป็นปฏิปักษ์นอกศาสนา หรือผู้จาบจ้วงลักษณะเป็นชบดต่อแผ่นดิน หรือการตัดมือผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์เฉพาะกฎหมายลักษณะตุลาการ ซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ 95 โดยได้บัญญัติในแนวเดียวกันว่า "มือและผู้ที่คือนายทาสให้ท่านตัดมือผู้คือนายทาสนั้นเสีย" การลงโทษผู้กระทำผิดให้สาสมกับความผิด เป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักตรรกวิทยาแห่งการลงโทษ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังถือปฏิบัติอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ดังจะเห็นได้ว่าความผิดร้ายแรงลักษณะต่างๆ เช่นการต่อสู้และทำร้ายเจ้าหน้าที่ถึงแก่ความตายในขณะปฏิบัติหน้าที่ หรือการฆาตกรรมโดยไตร่ตรองไว้ก่อน มักจะได้รับการลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต เป็นต้น

2. เพื่อชกเซชความผิดที่เกิดขึ้น (Expiation) แนวความคิดแห่งการลงโทษดังกล่าวนี้ได้พัฒนาจากหลักความเชื่อที่ว่า โทษนับเป็นสิ่งจำเป็นในทางความรู้สึกชอบ และเป็นการตอบแทนความผิดที่ถูกระบุร้าย ผู้กระทำผิดจำต้องชกเซชค่าเสียหายในความผิดที่ได้ก่อขึ้นจึงจะชอบธรรม และนับเป็นวิธีการปฏิบัติที่นิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ของ

แองโกลแซกซอน ก่อนสมัยนอร์มัน การลงโทษในลักษณะนี้อาจเทียบได้กับการลงโทษปรับ การชดเชยค่าเสียหาย ในปัจจุบันโดยเฉพาะในประเทศอังกฤษได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาชดเชยค่าเสียหายจากอาชญากรรม เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1970 คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอความเห็นทำนองที่จะให้ผู้กระทำผิดชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ถูกประทุษร้าย ซึ่งความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้รับความสนใจจากสภาที่ปรึกษาเกี่ยวกับผู้ถูกประทุษร้าย ซึ่งความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้รับความสนใจจากสภาที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการลงโทษ และสมาคมนักกฎหมายอังกฤษเป็นอย่างมาก

3. เพื่อยับยั้งหรือปราบปรามผู้กระทำผิด (Deterrence) การลงโทษจำเป็นจะต้องกำหนดบทลงโทษให้เป็นที่เกรงกลัวต่อผู้กระทำผิด และมีให้เป็นเชื่องอย่างผู้อื่น ซีแซร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) นักอาชญาวิทยายุโรปในปลายศตวรรษที่ 18 แห่งยุโรป มีความเห็นว่า "การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดจำเป็นจะต้องกระทำโดยสดานหนัก เพื่อมิให้เป็นเชื่องอย่างผู้อื่น" หรือปรากฏตามกฎหมายราชบุรี ร.ค. 120 ว่าด้วยลักษณะโจร มาตรา 97 บัญญัติว่า

"ผู้ใดทุจริตบปหนยามฆ่าเป็นโจร ลักเอาองค์พระพุทธรูปทอง นาก เงิน แดง ส้มกฐี ทองแดง ดีบุก และสิ่งใดซึ่งเป็นรูปพระพุทธรูปอยู่นั้นไปขาย ห่าลายกสิ์ เอาไปมึนขาย และเอาไปมึนห่าลาย และจับได้ที่ใดกสิ์ ให้เกาะกุมมึนมาตาม เอาหวาดเพื่อรู้เห็นเพื่อซื้อขาย ห่าด้วยกบังใจ ถ้าเป็นสัจโคยค้ำโจรให้หวาดด้วยลวดหลัง 6๖ ที ให้ตัดคั้น ลิ่น มือ ไซบ่าบมึนงกลางแล้ว"

การลงโทษลักษณะดังกล่าวในปัจจุบันเปรียบได้กับการลงโทษจำคุก พิษจำคุก โทษสูง หรือการประหารชีวิต เป็นต้น⁵

---

⁵ วรรณดี วิชิตนันท์, "ความจำเป็นของการปรับปรุงและขยายบทถึงรายวิถึ" (วิชานันท์ปริญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 18-19.

แนวความคิดในการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรงนี้ยังคงดำเนินต่อมาจนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 18 ก็ได้มีการพัฒนาโดยลัทธิ โดยมีการค้นคว้าทางด้านมนุษยธรรม และมีการศึกษา เพื่อปรับปรุงแนวคิดและวิธีการลงโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยในสมัยนี้ได้มีสำนักความคิดทางอาชญาวิทยา คือสำนักดั้งเดิม (Classical School) เกิดขึ้น มีนักคิดที่สำคัญคือ ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) และเจเรมี เบนเทม (Jeremy Bentham) ซึ่งทั้งสองมีความเชื่อว่า การที่มนุษย์จะมีพฤติกรรมอย่างใดออกมานั้น เขาจะต้องคำนึงถึงประโยชน์หรือผลร้ายที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ แล้ว ซึ่งหากประโยชน์ที่จะได้รับมีมากกว่า เขาก็จะเลือกกระทำ และถ้าหากการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลร้าย เขาก็จะยับยั้งไม่กระทำ ดังนั้นในการป้องกันการกระทำผิดจึงควรกำหนดโทษที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไว้ให้มีผลร้ายต่อผู้กระทำผิดมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด และการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นจะต้องกระทำอย่างเสมือนภาพพดลร้าย โดยเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเหมาะสมกับความผิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้งต่อผู้กระทำผิด และบุคคลทั่วไปให้เกรงกลัว และไม่เอาเยี่ยงอย่าง⁶

ต่อมาในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคที่วิทยาศาสตร์ธรรมชาติกำลังเฟื่องฟู ก็ได้เกิดสำนักความคิดที่สำคัญอีกสำนักหนึ่ง คือสำนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ (Positive School) มีนักคิดที่สำคัญ 3 ท่าน คือ ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso) ราฟาเอล การ์ราฟาโล (Rafaele Garafolo) และเอนริโก เฟอร์ (Enrico Ferri) ซึ่งได้นำความรู้ทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา มาใช้ในการศึกษาลงสาเหตุในการกระทำผิดที่มีความผิดและมีความผิดในการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นควรจะได้คำนึงถึงสาเหตุและพื้นฐานดั้งเดิมของผู้กระทำผิด เพราะการที่คนจะกระทำผิดนั้นอาจเกิดจากสาเหตุทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม เช่นเกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรม หรือทางกายภาพ ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจึงควรเป็นการแก้ไขปรับปรุง ผู้กระทำผิดเหล่านั้น

⁶ สุรตี จบีใจ. "แนวทางให้บริการการสงเคราะห์บุคคลผู้ต้องโทษ : ศึกษาและวิเคราะห์จากกรณีศึกษาผู้ต้องโทษเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 22.

ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในสมัยต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ จากการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง เพื่อแก้แค้นตอบแทนหรือข่มขู่ มาสู่การปฏิบัติผู้กระทำผิดโดยเน้นที่การแก้ไข ฟ้นผู้ผู้กระทำผิด เปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้กระทำผิดเสียใหม่ ด้วยการอบรมให้มีความสำนึกที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมตลอดจนหาวิธีการแก้ไขให้ตรงกับสาเหตุในการกระทำผิดนั้นๆ

ฉะนั้น วัตถุประสงค์กว้างๆ ของการลงโทษในสมัยใหม่จึงอาจจำแนกได้

2 ประการคือ

1. เพื่อเป็นการป้องกันสังคม (Protection of Society) แนวความคิดเห็นในเรื่องนี้ได้พัฒนามาจากความเชื่อที่ว่าอาชญากรรมเป็นโรคร้าย และเป็นการประทุษร้ายต่อสังคม ฉะนั้น การที่จะให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรมจึงจำเป็นต้องมีการจำคุกแก่ผู้กระทำผิดตามตัวบทกฎหมาย และแยกตัวออกจากสังคม เพื่อมิให้มีโอกาสกลับไปกระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวและควบคุมความประพฤติอยู่ นับเป็นวิธีการปฏิบัติที่นิยมอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในประเทศแถบภาคพื้นยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้มีพิพิธสถานป้องกันสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดชนิดนี้เสียและเป็นผู้กระทำผิดทางโรคจิตเรื้อรัง อันเป็นการปฏิบัติตามนัยแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันสังคมนั่นเอง

2. เพื่อการแก้ไขปรุงแต่งจิตใจผู้กระทำผิด นักจิตวิทยาและนักอาชญาวิทยาเชื่อว่าบุคคลลึกลับเป็นสมบัติเฉพาะบุคคล การประกอบอาชญากรรมย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลลึกลับ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลนั้นๆ เป็นปฐมเหตุการลงโทษเป็นแต่เพียงยับยั้งมิให้ก่ออาชญากรรมเพียงชั่วระยะเวลาที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษหรือถูกควบคุมอยู่เท่านั้น ฉะนั้นการกำหนดวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับบุคคลลึกลับและการแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เช่นกำหนดให้ผู้พิพากษามีอำนาจใช้ดุลยพินิจควบคุมยึดหยุ่นในการกำหนดโทษ

การใช้ระบบการรอกการลงโทษด้วยการควบคุมประพฤติ หรือการพักการลงโทษ เป็นต้น⁷

ในปัจจุบันแนวคิดประสงก์ในการลงโทษแบบกึ่งเคมจะยังคงเหลืออยู่ แต่ทว่านารายประเทศได้หันมาให้ความสำคัญกับการแก้ไขอบรม เพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยให้พยายามศึกษาหาวิธีต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยที่วิธีการเหล่านี้อาจจะเป็นทั้งการลงโทษ (Punitive) และวิธีการที่ไม่ใช่การลงโทษ (Non-Punitive) ตลอดจนการปรับปรุงนโยบายอาญา และการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว ซึ่งวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในปัจจุบันแบ่งออกได้ดังนี้คือ

- การปฏิบัติต่อผู้กระทำโดยระบบไม่ควบคุมตัว
- การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยระบบกึ่งควบคุมตัว
- การปฏิบัติต่อผู้กระทำโดยระบบควบคุมตัว⁸

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยระบบไม่ควบคุมตัว

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ควบคุมตัวหมายถึง การใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบอื่นแทนมาตรการการจำคุกผู้กระทำผิดไว้ในเรือนจำ โดยจะเป็นการดำเนินงานก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกจำคุกในเรือนจำ แนวความคิดดังกล่าวนี้มีความหมายใกล้เคียงกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน (Community-Based Corrections) กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนโดยใช้มาตรการในการควบคุม และแก้ไขผู้กระทำผิดแบบต่างๆ ที่สามารถกระทำได้ในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากร

⁷ สกานต์ ตามไท, เรื่องการคุมประพฤติในการพักการลงโทษ เอกสารโรเนียวประกอบคำบรรยายในการฝึกอบรมพนักงานคุมประพฤติอาสาสมัคร ณ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย, หน้า 1.

⁸ ประเสริฐ เมฆมณี, ล.ก. หน้า 23.

ในชุมชนแบบต่างๆ เข้าช่วยในการแก้ไขผู้กระทำผิด การใช้ทรัพยากรชุมชนนั้นอาจจะเป็น
ได้ในลักษณะต่างๆกัน เช่น การใช้บรรยากาศและสถานที่ในชุมชน เข้าควบคุมผู้กระทำผิด
แทนการควบคุมในเรือนจำ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมใน
การแก้ไขผู้กระทำผิด⁹

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ควบคุมตัวมีแนวความคิดที่จะผลักดันหรือเบี่ยง
เบนผู้กระทำผิดให้ออกไปจากกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า การ
ดำเนินการกับผู้ที่จะเกิดภูมิกษัตริย์ของสังคมโดยผ่านกระบวนการยุติธรรมจะก่อให้เกิดผล
กระทบในทางลบ เช่น เกิดปมด้อย (Stigma) แก่ผู้ที่ถูก เข้ามามีในกระบวนการยุติธรรม ซึ่ง
จะเป็นอุปสรรคในการปรับตัวให้เข้ากับภูมิกษัตริย์ของสังคมในอนาคต นอกจากนี้การดำเนิน
งานกับผู้กระทำผิดบางประเภท โดยการควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการหรือไม่มีการ
ควบคุม อาจจะทำให้เกิดผลดีกว่าการใช้อำนาจทางกฎหมายโดยผ่านกระบวนการยุติธรรม
ในขณะเดียวกันการสามารถผลักดันให้ผู้กระทำผิดบางประเภทออกไปจากกระบวนการ
ยุติธรรมได้นั้นจะทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดรายอื่นๆ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹⁰

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ควบคุมตัวนี้ จะต้องดำเนินการโดยสอดคล้อง
กับพฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง ความร้ายแรงของอาชญากรรม ลักษณะของความผิด

⁹ พล.ต.ต. ชาย เสวีกุล. ส.ส. หน้า 40.

¹⁰ สุพิศรา สุภาพ. บัญหาสังคม หน้า 47.

และสาเหตุของใจในการก่ออาชญากรรม มาตรการที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ควบคุมตัวมี รูปแบบต่างๆ คือ

1. การรอลงอาญาด้วยการควบคุมความประพฤติ (Probation) มาตรการนี้จะอยู่ในดุลยพินิจของศาลเมื่อเห็นว่าผู้ต้องหามีความผิดจริง แต่เห็นว่ายังไม่สมควรที่จะลงโทษโดยการควบคุมตัวในเรือนจำ ก็จะให้มีการรอลงอาญาหรือภาคทัณฑ์ โดยอยู่ภายใต้การคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติภายในเวลาที่ศาลกำหนด และในระยะเวลายังกล่าว หากผู้ถูกคุมประพฤติไม่ไปกระทำผิดภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติหรือไม่กระทำผิดในคดีอาญานี้ๆ ก็จะพ้นโทษไปแต่ถ้ากระทำความผิดเงื่อนไขก็จะต้องลงโทษตามที่รอลงอาญาไว้

2. การลงโทษปรับ (Fine) มาตรการนี้มักจะใช้ในกรณีที่กระทำผิดเล็กน้อย เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความกลัวจำไม่กล้าที่จะกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวซ้ำอีก ในบางกรณีการปรับนั้นก็เป็นการลงโทษเพื่อทดแทนการจำคุกได้ การใช้โทษปรับส่วนมากจะใช้ในกรณีกระทำผิดเกี่ยวกับการจราจร การว่างงาน ธุรกิจประกัน การเงิน การละเมิดพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการพนัน เป็นต้น

3. การชดใช้ค่าเสียหาย (Restitution) มาตรการนี้แตกต่างจากการปรับในประเด็นที่ว่า การชดใช้ค่าเสียหายผู้กระทำผิดจะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นให้แก่บุคคลผู้ถูกประทุษร้ายนั้นโดยตรง ซึ่งในทางปฏิบัติมักจะใช้บังคับในกรณีความผิดทางแพ่ง (Law of torts) เป็นส่วนใหญ่ ส่วนโทษการปรับเป็นการเจาะจงให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ¹¹

¹¹ ธรรมนูญ สภารัฐธรรมนูญ. หลักอาญาวิทยา, หน้า 32.

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยมาตราการกักควบคุมตัว

หมายถึงการผ่อนปรนให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษในเรือนจำมาแล้วรายหนึ่ง ได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดโทษตามพิพากษาของศาลเพื่อให้ผู้ต้องโทษหัดปรับตัว และใช้ชีวิตในสังคมปกติก่อนที่จะพ้นโทษซึ่งได้แก่

1. การส่งตัวผู้ต้องขังไปควบคุมยังศูนย์ควบคุม (Attendant Centre) ซึ่งได้แก่ผู้ต้องขังที่ไม่ชำระค่าปรับตามกำหนดเวลาภายใน 1 เดือน ผู้กระทำผิดเงื่อนไขการพักการลงโทษ หรือผู้กระทำผิดซึ่งศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งการควบคุมผู้ต้องขังไว้ในศูนย์ควบคุมนี้ มักจะเป็นการควบคุมในช่วงเย็น หรือในวันหยุด และมอบหมายให้ทำงาน หรือฝึกวิชาชีพตามความจำเป็น เพื่อฝึกฝนให้มีระเบียบวินัยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. การจำคุกในวันสัปดาห์หรือเป็นระยะๆ (Periodic Detention or Weekend Imprisonment) เป็นวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดวัยหนุ่ม หรือผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ที่ทำผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรงโดยการควบคุมตัวไว้ในสถานควบคุมเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์ และกำหนดให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด และให้ทำงานซึ่งอาจจะเป็นงานภายในสถานควบคุม เช่นการฝึกวิชาชีพหรืองานภายนอกสถานควบคุม เช่นการทำความสะอาด หรือปรับปรุงสาธารณสถาน เป็นต้น

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ทำมาหากินหรือศึกษาหาความรู้ได้ตามปกติต่อไป¹²

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การบริหารงานยุติธรรม เล่ม 1 หน้า 228.

3. การให้ผู้ต้องขังทำงานภายนอกเรือนจำ (Work Release Program)

เป็นการพิจารณาอนุญาตให้ผู้ต้องขังได้รับโทษมาแล้วระยะหนึ่ง และยังมีเหลือโทษจำคุกต่อไปอีกไม่นาน หรือใกล้จะพ้นโทษ และมีความประพฤติดี ให้ออกไปอาศัยอยู่ที่ศูนย์เตรียมการปลดปล่อย (Pre-release Centre) เพื่อทดสอบระยะเวลาหนึ่ง เมื่อมีความประพฤติเป็นที่น่าเชื่อถือแล้วก็จะดำเนินการจับหางานให้และส่งตัวไปยังศูนย์ทำงานก่อนปลดปล่อย (Work Release Centre) ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องกลับมาพักที่ศูนย์นี้ภายหลังจากเลิกงานแล้วจนกว่าจะพ้นโทษ

4. การให้ผู้กระทำผิดทำงานสาธารณะแทนการลงโทษจำคุก (Community

Services by Offenders) มาตรการนี้ เริ่มต้นจากประเทศอังกฤษในราวปี ค.ศ. 1972 กำหนดให้ลงโทษผู้กระทำผิดโดยการให้ทำงานโดยไม่จ่ายค่าจ้าง และเป็นงานในลักษณะการช่วยเหลือ การบริการแก่ชุมชน โดยจะต้องเป็นความผิดเล็กน้อยหรือต้องโทษจำคุกระยะสั้น

5. การระงับการฟ้อง (Suspended Prosecution) เป็นมาตรการหลัก

ให้ผู้กระทำผิดไปจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นอัยการ โดยอัยการจะใช้ดุลพินิจในการระงับการฟ้องร้องผู้ต้องหาในคดีบางประเภทเมื่อเห็นว่าการฟ้องร้องจะมีผลเสียต่อตัวผู้ต้องหา หรือต่อสังคม และจะปล่อยผู้ต้องหาไปโดยมีเงื่อนไขในปฏิบัติ เช่น การคุมประพฤติภายในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งหากว่าผู้ต้องหาไม่กระทำผิดเงื่อนไขอัยการจะไม่ส่งฟ้องผู้ต้องหานั้น แต่หากกระทำผิดอีก หรือกระทำผิดเงื่อนไขก็จะถูกฟ้องร้องในคดีหรือฟ้องไว้และคดีที่ทำผิดใหม่

อีก 13

6. บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) บ้านกึ่งวิถีเป็นสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดบางประเภทในชุมชน โดยมีลักษณะเป็นบ้านพักหรือศูนย์พักพิงที่ตั้งอยู่ในชุมชนของผู้ที่ศาลสั่งให้พักในบ้านกึ่งวิถีแทนการจำคุกในเรือนจำ โดยผู้ที่อยู่ในบ้านกึ่งวิถีจะต้องไปทำงานหรือเรียนหนังสือได้ตามปกติ และต้องกลับเข้าไปบ้านกึ่งวิถีในตอนเย็นภายในระยะเวลาที่กำหนด บ้านกึ่งวิถีนี้จะเปรียบเสมือนการเชื่อมระหว่างสังคมกับเรือนจำสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะได้รับการรอลงอาญา โดยวิธีคุมประพฤติและในขณะเดียวกันก็ยังไม่สามารถที่จะส่งเขาไปรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งผู้ถูกส่งเข้าบ้านกึ่งวิถีจะสามารถปรับปรุงแก้ไขตัวเองรวมถึงกิจกรรมกับชุมชน และทำงานหรือศึกษาเล่าเรียนต่อไปตามปกติ¹⁴

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ควบคุมตัวนี้ หากนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับปัจจัยและสภาพแวดล้อมในการกระทำของผู้ต้องหาแล้วก็จะเกิดผลดีกว่าการใช้วิธีการควบคุม โดยเฉพาอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำบางประเภท แต่อย่างไรก็ตามมาตรการต่างๆ ในการใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่กล่าวมาแล้ว จะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาเลือกใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ต้องหาแต่ละราย ตลอดจนการยอมรับจากคนในชุมชนนั้นๆ ด้วย

นอกจากจะเป็นการอนุญาตให้ออกไปทำงานแล้ว ยังมีการอนุญาตให้ออกไปศึกษาได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสปรับตัวเข้ากับสังคมและยังสามารถที่จะมีงานทำเพื่อเลี้ยงชีพ หรือศึกษาเล่าเรียนได้อีกด้วย

¹⁴ นีมนวล, เขาวะพีช "อุปสรรคของการควบคุมประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางศาลคดีเด็กและเยาวชน" (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 25.

7. ทัศนคติ เป็นมาตรการที่ควบคุมตัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายหมู่บ้านทั่วไป สำหรับให้ผู้ที่ต้องขังที่มีความประพฤติดี เข้าไปอยู่อาศัย โดยสามารถนำครอบครัวเข้าไปอยู่ด้วยได้ โดยจัดให้ผู้ที่ต้องโทษที่อาศัยอยู่ทำภารกิจการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ และจะให้ผู้ที่ต้องขังมีสิทธิในที่ดินเมื่อพ้นโทษไปแล้ว ซึ่งสิทธินี้สามารถตกทอดไปยังทายาทได้อีกด้วย

ดังนั้นการใช้ทัศนคติในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้นนอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องขังที่มีความประพฤติดีมีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน เพื่อฝึกให้รู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอกเรือนจำแล้ว ยังช่วยให้ผู้พ้นโทษที่ใหม่หลักแหล่งที่อยู่หรืออาชีพได้มีที่อยู่และที่ทำกินอีกด้วย

8. การพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี และต้องโทษจำคุกมาแล้วระยะหนึ่ง ให้เป็นอิสระก่อนครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล โดยให้อยู่ภายใต้การคุมประพฤติและเงื่อนไขที่กำหนดไว้จนกว่าจะครบกำหนดโทษ ต่อจากนั้นก็ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ แต่หากประพฤติผิดเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างที่ยังอยู่ในระยะเวลาคุมประพฤติก็จะถูกจับส่งเข้าเรือนจำต่อไป

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังโดยเปิดโอกาสให้เขาได้กลับเข้ามาสู่สังคมและครอบครัวได้เร็วขึ้น ได้มีโอกาสปรับตัวเข้ากับสังคม โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นที่เลี้ยงคอยให้การดูแลช่วยเหลือแล้วยังช่วยบรรเทาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ แล้วยังเป็นเครื่องจูงใจให้ผู้ต้องขังเกิดความตั้งใจและความพยายามในการที่จะประพฤติตัวดี มีความอดสาหะในการศึกษาและมีครอบครัวอีกด้วย¹⁴

¹⁴ วรณ วิชิตนันท์ ล.ก., หน้า 30-31.

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยการควบคุมตัว ไว้ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน

เรือนจำหรือทัณฑสถานในปัจจุบัน นอกจากจะเป็นสถานที่ที่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยมีให้หลบหนีแล้วยังมีหน้าที่ในการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยการฟื้นฟูแก้ไขจิตใจและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีนั้นได้มีการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้คือ

1. การแยกประเภทและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การแยกควบคุมตามประเภทของผู้ต้องขัง ก็เพื่อความปลอดภัยในการควบคุมและสะดวกต่อการให้การศึกษอบรมและฝึกอาชีพ ได้มีการศึกษาค้นคว้าและนำเอาวิธีการตรวจสอบจำแนกลักษณะผู้ขัง (The Classification of the Prisoner) ตามหลักวิชาการ เพื่อศึกษาสาเหตุการกระทำผิดเฉพาะราย (Case Study) มาใช้ประกอบในการพิจารณาแยกการควบคุม อบรม และฝึกวิชาชีพ ตามลักษณะประเภทผู้กระทำผิดผิด เหตุ อายุ ลักษณะความผิดตามฐานโทษ ประวัติการต้องโทษ และการจัดระบบเรือนจำหรือทัณฑสถานเฉพาะอย่างขึ้น เช่นระบบทัณฑสถานเฉพาะอย่างของประเทศไทย เท่าที่ได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ได้แก่ ทัณฑสถานเปิด ทัณฑสถานบ้านกักพิเศษ ทัณฑสถานวัยหนุ่ม ทัณฑสถานหญิง เป็นต้น และหากมีผู้กระทำผิดหลายประเภทอยู่เรือนจำเดียวกัน ไม่อาจที่จะจำแนกออกเป็นลักษณะเรือนจำดังกล่าวได้ ก็ให้มีการแบ่งแยกเขต ไม่ให้ผู้กระทำผิดต่างประเภทติดต่อกันได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลร้ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการที่เอาผู้กระทำผิดประเภทต่างๆ มาคุมขังอยู่รวมกัน¹⁵

2. การจัดสวัสดิการ ซึ่งได้แก่ การจัดที่อยู่หลับนอน อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม และการรักษาพยาบาล บัญชีอันสำคัญซึ่งมี 4 อย่าง ได้มีการจัดให้ผู้กระทำผิดขณะต้องรับโทษอยู่อย่างเพียงพอเท่าที่จำเป็น เพื่อให้คงไว้ซึ่งสภาพทางร่างกายและจิตใจตามสภาพธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อให้ผู้ต้องโทษอยู่ในภาวะที่จะให้การศึกษอบรมและปรับ

¹⁵ อรรถาธิบาย สวรรณบุบผา. ล.ต. หน้า 40.

ปรับปรุงคุณภาพให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมนี้ได้ แต่การดำเนินการในเรื่องนี้จะจัดให้มีคุณภาพและปริมาณสูงกว่าระดับการครองชีพของสังคมปกติไม่ได้

3. การให้การศึกษ โดยที่การศึกษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันทางานทำผู้ที่มีการศึกษาคิดว่าย่อมมีช่องทางดีกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา การให้การศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องให้มีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความสามารถให้กับผู้พ้นโทษ การศึกษาที่จะให้ นอกจากการสอนให้ความรู้ในวิชาสามัญและวิชาชีพแล้ว ยังมีการจัดให้มีการศึกษาอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง คือ การให้การศึกษานในเรื่องวัฒนธรรมของชาติควบคู่กันไปด้วย เพราะการศึกษานในเรื่องวัฒนธรรมจะมีผลโดยตรงต่อการส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการประกอบอาชีพอาชญากรรม เป็นการสอนให้รู้จักในสิ่งที่ชอบที่ควร เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เพื่อการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เข้ากับสังคมปกติภายหลังการพ้นโทษได้

4. การอบรมทางศาสนา การขยับยั้งการกระทำผิดหรือขยับยั้งที่จะไม่กระทำผิดซ้ำอีก จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยตัวของผู้ที่กระทำผิดนั่นเอง แต่สิ่งที่จะช่วยชี้แนวทางหรือเป็นเครื่องขยับยั้งให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกในจิตใจนั้นก็คือการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในระบอบการแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพที่จะต้องจัดให้มีขึ้นและสอดคล้องกันไปกับการให้การศึกษานและอื่นๆ¹⁶

¹⁶ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย นโยบายของรัฐบาลกระทรวงมหาดไทย

5. การฝึกอบรม การบังคับให้ผู้กระทำผิดทำงานในขณะต้องโทษนั้นมีมานานแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องโทษได้รับความลำบากยากแค้น ไม่นานเวลาว่างที่จะมาคิดเรื่องชั่วร้าย หรือคิดวางแผนหลบหนี หรือก่อเหตุไม่สงบขึ้นภายในสถานควบคุมหรือเรือนจำ งานที่จัดให้ทำในสมัยก่อนนี้ไม่ได้คำนึงถึงกันว่าจะบังเกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำผิดหรือสังคมหรือไม่ ต่อมาเมื่อระบบในการลงโทษได้กลายและมีความมุ่งหมายในการที่จะแก้ไขและปรับปรุงแก่ผู้กระทำผิดได้ โดยฝึกให้มีวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งตามความถนัด จนมีทักษะสามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังการพ้นโทษได้ การฝึกวิชาชีพจึงเป็นวิธีการที่จะลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำได้ทางหนึ่ง

ในบางประเทศได้ศึกษาค้นคว้าระบบการฝึกวิชาชีพให้สอดคล้องกับการปลดปล่อย โดยการช่วยเหลือจัดการให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วระยะหนึ่งออกไปทำงานร่วมกับสังคมภายนอกได้เต็มเวลา ที่เรียกว่าระบบกึ่งทางระหว่างบ้านกับเรือนจำ (Half Way House) เป็นการเตรียมอนาคตให้กับผู้กระทำผิดที่จะพ้นโทษที่เต็มไปด้วยความหวัง มีงานทำ มีรายได้แน่นอน โดยได้รับการสนับสนุนจากชุมชนนั้นด้วย

6. การสันนิษฐานการในเรือนจำ ชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานเป็นชีวิตที่ผิดธรรมชาติทำให้ชีวิตภายในเรือนจำเคร่งเครียดผิดปกติ จึงได้มีการแก้ไขในเรื่องนี้เพื่อประโยชน์แก่สุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ต้องโทษ ด้วยการนำเอาระบบการพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกีฬาและการบิน เที่ยงจิตใจให้กับผู้ต้องโทษภายหลังจากการทำงานประจำวัน อีกด้วย

7. การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตองโษกับสังคมภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัว จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้รับการเยี่ยมเยียนจากครอบครัวโดยสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครอบครัวกับผู้กระทำผิด เป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดมองโลกในแง่ร้าย (Pessimism) ว่าตนถูกทอดทิ้งซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยเหลือการปรับตัวของผู้ตองโษให้เข้ากับสังคมภายหลังการพ้นโทษได้อีกหนทางหนึ่ง¹⁷

นอกเหนือจากการจัดสวัสดิการในด้านต่างๆ เพื่อการสงเคราะห์ตองโษซึ่งแล้ว ยังได้มีการจัดสวัสดิการเพื่อการสงเคราะห์ครอบครัวของผู้ตองโษซึ่งประสบความเดือดร้อน เนื่องจากหัวหน้าครอบครัว หรือแม่บ้านตองโษจำคุกอยู่ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องอุปโภค บริโภค ทุนประกอบอาชีพสำหรับภรรยาและทุนการศึกษาสำหรับบุตร เป็นต้น

จะเห็นว่า แนวความคิดและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยตลอด ถูกลดการลงโทษอย่างทารุณโหดร้ายในสมัยโบราณ เรื่องการข่มขู่ คุกคาม ตอบแทนต่อผู้กระทำผิด มาสู่การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เพื่อการฟื้นฟูแก้ไขจิตใจและความประพฤติของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นปกติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการหาแนวทางปฏิบัติโดยวิธีการต่างๆ แล้วยังรวมถึงการสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นกลับเข้าสู่สังคม และดำรงชีวิตอยู่ได้เยี่ยงปกติชนทั้งหลายด้วย

¹⁷สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดซ้ำและผู้พ้นโทษ" เมื่อวันที่ 24-25 กรกฎาคม 2523, (อักษราเนา).

แนวคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ภายหลังปลดปล่อย

การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย (After-Care Services) นั้นในประเทศเรายังมิได้เป็นที่นิยมหรือยอมรับกันอย่างกว้างขวางมากนัก แต่เป็นที่นิยมกันในต่างประเทศ โดยเฉพาะที่เป็นผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามหลักการสำคัญของการสงเคราะห์ภายหลังปลดปล่อยระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กและเยาวชนนั้น เป็นหลักเดียวกันจะแตกต่างกันบ้างที่รายละเอียดเท่านั้น

1. ความหมายของการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยในภาษาอังกฤษใช้คำว่า ซึ่งหมายถึงการให้การช่วยเหลือดูแลบุคคลภายหลังจากออกจากโรงพยาบาล หรือได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ สถานอบรม

ส่วนในภาษาไทย ศัพท์ที่นำมาใช้อธิบายมี 2 คำด้วยกันคือ

- การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ส่วนมากใช้กล่าวถึงผู้พ้นโทษที่เป็นผู้ใหญ่
- การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย มีความหมายเช่นเดียวกับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษไปกล่าวถึงการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยของงานสงเคราะห์ภายหลังปล่อยจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

จากการประชุมสหประชาชาติ ครั้งที่ 2 เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และการแก้ไขผู้กระทำผิด ณ กรุงลอนดอน ในปี ค.ศ. 1960 กล่าวถึงการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยว่า

"การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยคือ การช่วยให้ผู้พ้นโทษกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน และให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุจิตใจ เช่นการช่วยเหลือในเรื่องความต้องการพื้นฐาน เลือค่า เครื่องนุ่งห่ม ที่หืออาศัย การรักษาพยาบาล ตลอดจนการจัดหาเอกสารต่างๆที่ จำเป็น เป็นต้น และควรให้ความเข้าใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับความต้องการทางอารมณ์ของ ผู้พ้นโทษ การหางานทำ การให้คำแนะนำ การให้ความเป็นมิตร และความช่วยเหลือทาง ด้านจิตใจ"¹⁸

สรุปได้ว่า การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยหมายถึง การให้การดูแลสงเคราะห์ ผู้กระทำผิดหลังจากที่เขาได้รับการปล่อยตัวแล้ว ซึ่งในการให้การสงเคราะห์นั้นควรมี การวางแผนเตรียมตัวตั้งแต่ผู้กระทำผิดยังอยู่ในระหว่างการควบคุมตัว ทั้งนี้เพื่อให้พวก เขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. หลักการในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

ในการดำเนินเพื่อป้องกันสังคมไม่ปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมนั้นปัญหา หนึ่งที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่งคือ อาชญากรรมอันเนื่องมาจากการกระทำผิดซ้ำ ของผู้ที่เคยกระทำผิดและถูกจับกุมลงโทษมาแล้ว ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้สถิติการ เกิดอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้น และจากการที่ผู้กระทำผิดที่เคยต้องโทษมาแล้วกระทำผิด ซ้ำขึ้นอีกนั้น นับว่าเป็นการสูญเสียงบประมาณ เวลา และความพยายามของกรมราชทัณฑ์

¹⁸ สุรศักดิ์ กิติพงษ์พิณมา "แนวทางการปฏิบัติผู้กระทำผิดหลังปล่อย" หน้า 2, (เอกสาร ไรเนา).

ในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูจิตใจและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับเป็นคนดีไปอย่างน่าเสียดายอย่างยิ่ง ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมจึงไม่ควรที่จะมองข้ามปัญหาเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเข้าไป

ควมมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยเรือนจำหรือทัณฑสถานนั้นแม้จะเป็นผลดีต่อความปลอดภัยของสังคม โดยการแยกตัวผู้กระทำผิดออกจากสังคมชั่วระยะหนึ่ง และในการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจด้วยการให้การศึกษาระดับวิชาชีพและสาขาวิชาชีพ ตลอดจนการอบรมศีลธรรมเพื่อกล่อมเกลาจิตใจของผู้กระทำผิดตามหลักทัณฑ์วิทียาแล้วก็ตาม แต่การลงโทษจำคุกก็เป็นการสร้างมลทินให้กับผู้ต้องโทษและมีผลต่อบุคคลเหล่านั้นจะกลับเข้าสู่สังคมเมื่อเวลาผ่านไปนั้น ผู้ต้องโทษต้องขาดการติดต่อกับญาติพี่น้อง และอาจกลายเป็นคนไร้ญาติขาดมิตรในที่สุด และจากสภาพในเรือนจำซึ่งแตกต่างจากสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้ต้องโทษต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการถูกจำกัดเสรีภาพทั้งร่างกายและจิตใจหลายประการ จึงทำให้ผู้ต้องโทษต้องสูญเสียลักษณะธรรมชาติหลายประการ เช่นการสร้างสรรค์ และการติดต่อรหว่างบุคคลธรรมดา (Normal Human Contact) ¹⁹ และแม้เมื่อได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระแล้ว ก็มักจะประสบปัญหาต่างๆ ดังนี้คือ

1. ปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคม ครอบครัวและญาติพี่น้อง เนื่องจากความรู้สึกที่ว่าตนเป็นคนซึ่งถูกขังระวางทำให้ถูกโทษเกิดความกังวลใจ สูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง

¹⁹สกานต์ ตามไท. "การควบคุมประพฤติผู้ได้รับพักการลงโทษ" เอกสารเกี่ยวกับการคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, 2525), หน้า 101.

เกรงว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวหรือญาติมิตร²⁰

2. ปัญหาในการประกอบอาชีพ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมาย

เช่นระเบียบข้าราชการพลเรือน ห้ามบุคคลผู้เคยต้องโทษเข้ารับราชการ และปัจจุบันบริษัท ห้างร้าน และรัฐวิสาหกิจทั้งหลายก็มักปฏิเสธที่จะรับบุคคลที่เคยต้องโทษเข้าทำงานเช่นกัน ซึ่งทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถที่จะหาอาชีพสุจริตทำได้ นอกจากอาชีพที่ไปแรงงาน

3. ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย มีผู้ต้องโทษจำนวนมากที่ครอบครัวต้องแตกแยกหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อตนต้องโทษจำคุก และเมื่อพ้นโทษออกมาถ้าจะมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่สามารถติดต่อกับครอบครัวได้ หรือติดต่อกับครอบครัวได้ก็จะไม่ยินดีต้อนรับเนื่องจากกุศมรสของผู้ต้องโทษอาจจะแต่งงานใหม่ซึ่งทำให้ผู้พ้นโทษเหล่านี้ไม่มีที่พิงพิงเมื่อได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระ

ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ผู้พ้นโทษไม่สามารถแก้ไขได้เอง และหากขาดการช่วยเหลือเกื้อกูล หรือคำแนะนำทางออกให้แล้ว ก็อาจทำให้ผู้พ้นโทษหันกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก เนื่องจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตบั้นปลาย ดังนั้นในการปลดปล่อยผู้ต้องขังให้เป็นอิสระ จึงควรคำนึงว่าภาระของสังคมมีโดยตลอดในทันทีที่ผู้กระทำผิดพ้นโทษ แต่จะต้องมีอภีการบวรการหนึ่งที่มีความสำคัญมากและจะละเอียดละออนั่นคือ การให้ความช่วยเหลือภายหลังปลดปล่อยอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางที่จะลดความรังเกียจต่อผู้กระทำผิด

²⁰ ยูพา วงศ์ชัย, "บทบาทของสังคมในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ" รายงานการอภิปรายวิชาการเรื่อง "อาชญากรรมกับการป้องกันสังคม" ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 7-9 เมษายน 2519, หน้า 4-5.

และเพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูแก้ไข จิตใจให้ผู้ที่กระทำผิดเหล่านั้นได้กลับตนเป็นคนดี และสามารถกลับเข้าสู่สังคมและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เช่นปกติชนทั่วไป²¹ ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยเหลือผู้พ้นโทษแล้ว ยังเป็นการช่วยสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและจะทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนพลเมือง ซึ่งทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไปอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การส่ง เกราหผู้พ้นโทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงต่อปัญหาและความต้องการของผู้พ้นโทษ จึงได้มีการวิเคราะห์ทัศนคติที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้พ้นโทษ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ²²

1. คำแนะนำปรึกษา การที่ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ต้องจากสังคมไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเวลานานพอสมควร ทำให้ไม่ทราบถึงความเป็นไปของเหตุการณ์ภายนอก เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็มักจะรู้สึกไม่มั่นใจในตัวเอง จึงต้องการคำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ เช่นเกี่ยวกับอาชีพ ปัญหาในครอบครัว เป็นต้น
2. การจัดหางาน ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ก็มีปัญหาในการหางานทำ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมายตลอดจนความรู้สึกและทัศนคติของสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยที่จะยอมรับและไว้วางใจผู้ต้องโทษจำคุก
3. การรักษาพยาบาล เนื่องจากมีผู้พ้นโทษบางคนที่ยังไม่หายจากอาการเจ็บป่วยเมื่อได้รับการปล่อยตัว หรืออาจเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้นภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวแล้ว ดังนั้นการรักษาพยาบาลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง

²¹กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย. ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ หน้า 53,

²²วรรณีย์ วิชิพนันท์. ล.ค. หน้า 48-49.

431119

4. การเงิน ผู้พันโทบางรายอาจมีปัญหาเดือดร้อนในทางการเงิน เช่น ไม่มี
ค่าพาหนะในการเดินทางกลับภูมิลำเนา ไม่มีเงินทุนสำรองที่จะใช้จ่ายในระหว่างที่ยังหา
งานไม่ได้ หรือไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

5. อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้พันโทที่โรยดาชกมิตรที่จะให้การ
อุปการะดูแล อาหาร เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคคลเหล่านี้ด้วย

6. ใบรับรองต่างๆ รวมทั้งการส่งเรื่องราวเพื่อขอรับบริการจากหน่วยงาน
อื่นๆ เช่น การรับรองความประพฤติในการสมัครงาน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ
ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พันโทในด้านต่างๆ เป็นต้น

7. ที่พักพิงชั่วคราว เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้พันโทที่โรยดาชกมิตร ผู้พันโท
ที่ไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้ทันทีที่ได้รับการปล่อยตัว หรือผู้ที่ไม่มีทางไปจึงจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องมียุทโธปกรณ์เหล่านี้อาศัยอยู่ชั่วคราว จนกว่าจะหาทางช่วยชดเชยต่อไป

ดังนั้นในการส่งเคราะห์ผู้พันโทเพื่อให้เขาสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมภายนอกเรือนจำได้นั้น จึงต้องเป็นการช่วยเหลือที่ตรงต่อปัญหาและความ
ต้องการของผู้พันโทแต่ละคน และในการให้การส่งเคราะห์ผู้พันโทนี้เอง เครื่องมือที่สำคัญ
คือบ้านกึ่งวัด (Halfway House) ซึ่งเป็นสถานที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้พันโทเพื่อเตรียมตัว
ก่อนจะเดินทางออกไปสู่สังคมภายนอกด้วยความมั่นใจ และปลอดภัย โดยนอกจากจะจัดให้
ที่พักพิงชั่วคราวแล้ว บ้านกึ่งวัดยังเป็นสถานที่ที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นแก่ผู้พันโท
อีกด้วย เช่น ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่อาชีพหาชีวิตของต่างๆ เพื่อให้สามารถช่วยตัวเอง
ได้ทั้งในด้านการศึกษาส่วนตัว ปัญหาในการปรับตัวและการหางาน ให้การรักษาพยาบาล
ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น ²³

²³ กรมราชทัณฑ์กระทรวงมหาดไทย. ประวัติการราชทัณฑ์แห่งประเทศไทยและการปรับปรุง
กิจการราชทัณฑ์ในปัจจุบัน, หน้า 101-102.

ซึ่งผู้อาศัยอยู่ในบ้านกึ่งวิถีอาจจะออกไปทำงานหรือหางานทำหรือออกไปรับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพต่างๆ แล้วกลับมาหลับนอนที่บ้านกึ่งวิถีได้ในตอนเย็น จึงอาจกล่าวได้ว่า บ้านกึ่งวิถีเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างเรือนจำกับสังคมที่จะช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถข้ามพ้นออกไปสู่ชีวิตตามปกติต่อไปได้

ซึ่งในการส่งเคราะห์ภายหลังปลดปล่อยแก่ผู้พ้นโทษที่มีปัญหา คือ ร้อนที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ²⁴

1. การส่งเคราะห์แบบไม่บังคับ

มีจุดเริ่มต้นมาจากผู้ใจบุญตระหนักถึงสภาพผู้พ้นโทษ (ทั้งผู้ใหญ่และเด็กและเยาวชน) โดยแรกเริ่มจัดความช่วยเหลือในรูปแบบรายบุคคลต่อมาได้ขยายเป็นองค์กรช่วยเหลือขึ้นและเปลี่ยนจุดเน้นจากการบำบัดทุกข์มาสู่การฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้กับผู้พ้นโทษ การส่งเคราะห์ประเภทนี้ จัดให้โดยไม่บังคับขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พ้นโทษเอง ได้แก่

ก. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ (State Employment Agencies)

ในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน

ข. ให้การส่งเคราะห์แก่คนที่อยู่อาศัย ปรับสภาพแวดล้อมแก่ผู้พ้นโทษ

ค. จัดบริการบ้านกึ่งวิถีหรือสถานพักพิงชั่วคราวแก่ผู้พ้นโทษ

ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน จัดบริการขนพาหนะ จ่ายเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็น ตลอดจนจัดกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self Help Group) แก่ผู้พ้นโทษบางประเภท เช่น ผู้พ้นโทษที่ศึกษาเสพติด เป็นต้น

2. การส่งเคราะห์แบบบังคับ (Compulsory After-Care) เป็นการส่งเคราะห์

ที่มีเงื่อนไขคือผู้พ้นโทษรับการปล่อยตัวก่อนกำหนดต้องโทษ โดยอาจได้รับการพัฒนาโทษหรือการลดวันต้องโทษ ซึ่งผู้พ้นโทษจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ใดกำหนดไว้ การส่งเคราะห์

²⁴ ยุพา วงศ์ไชย "บทบาทของสังคมในการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ", หน้า 1-2.

ประเภทนี้จึงเป็นการติดตามดูแลหรือเรียกว่าการลวันต้องโทษจำคุก (Good-Time Allowance) หรือการพักการลงโทษ (parole) โดยมีความหมายต่างกับการคุมประพฤติ (Probation) เนื่องจากการคุมประพฤติ²⁵หมายถึงการที่ศาลได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษอยู่ในสังคมอยู่ต่อไปได้เหมือนพลเมืองทั่วไปโดยไม่ต้องถูกจำคุกหรือมีกอบรม แต่ต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือพนักงานคุมประพฤติ

อย่างไรก็ตาม การให้การส่งเคราะห์แบบบังคับและแบบไม่บังคับนี้มิได้มีความแตกต่างกันทั้งในด้านบริการที่จัดให้ หรือคุณภาพของบริการ ความแตกต่างประการเดียวสำหรับการให้การส่งเคราะห์ภายหลังปลดปล่อยทั้ง 2 ประการ คือผู้พ้นโทษที่ได้รับการส่งเคราะห์แบบบังคับไม่ได้ประพฤติตัวตามคำสั่งศาลหรือตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้แล้ว ก็สามารถถูกเรียกตัวกลับมาอยู่ในเรือนจำหรือสถานมีกอบรมอีกได้ ในขณะที่การส่งเคราะห์แบบไม่บังคับนั้น จะถูกเรียกตัวกลับหรือไม่ก็ได้

การส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษในต่างประเทศ

สำหรับการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์ จะขอล่าวพอเป็นสังเขปดังนี้

1. ประเทศอังกฤษ

อาจกล่าวได้ว่า ในตอนต้นศตวรรษที่ 16 ไม่มีชั้นตอนใดในกระบวนการทัณฑ์โทษที่จะได้รับการละเอียดมากเท่ากับการส่งเคราะห์ ภายหลังปลดปล่อยหรือการส่งเคราะห์

²⁵ สุวิทย์ นิ่มน้อย, อาชญาวิทยาและบังคับโทษ, หน้า 128.

ผู้พันโทษ เนื่องจากนักกฎหมายในขณะนั้นไม่เห็นด้วยกับการนำเงินจากภาษีอากรของประชาชน มาใช้ในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดซึ่งควรจะโทษลงโทษเสียมากกว่า ดังนั้นผู้กระทำผิดในสมัย นั้นนอกจากจะชดใช้กรรมในเรือนจำหรือทัณฑสถานแล้ว เมื่อได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ จะต้องอยู่ในสังคมในสภาพที่มีตราประทับว่า เป็นคนที่เคยติดคุกติดตะรางไปตลอดชีวิต

ต่อมาเมื่อแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จะเห็น ว่า จอห์น โฮเวิร์ด เป็นบุคคลแรกที่มองเห็นความจำเป็นในการสงเคราะห์ผู้พันโทษเพื่อ ให้กลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่ง โดยสามารถดำรงชีวิตผลัดถิ่นใหม่การปรับปรุงระบบราชทัณฑ์ อังกฤษเสียใหม่เพื่อให้เป็นระบบที่มีมาตรฐานมากขึ้น และยังได้จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครขึ้น เพื่อเยี่ยมเยียนผู้ต้องโทษตามเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ ขึ้นด้วย²⁶

ดังนั้น รัฐบาลอังกฤษได้นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้พันโทษกลับเข้า สู่สังคมได้อย่างปกติของโฮเวิร์ด มาดำเนินการโดยได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่สมาคม มูลนิธิ และองค์การเอกชนที่ดำเนินการสงเคราะห์ผู้พันโทษ และได้แจ้งต่อทางราชการเมื่อ ค.ศ. 1862 ซึ่งถือเป็นการสงเคราะห์จากรัฐบาลโดยตรง²⁷ และทำให้สมาคมทั้งที่อยู่ในอังกฤษและเวลส์ ซึ่งมีอยู่ 26 สมาคมขณะนั้นได้ร่วมมือกัน

การสงเคราะห์ผู้พันโทษในระยะแรกนั้นจะเป็นการสงเคราะห์แก่ผู้พันโทษเมื่อ ครบกำหนดโทษแล้วพิพากษา ตามความสมัครใจของผู้พันโทษ ซึ่งดำเนินการโดยสมาคม

---

²⁶ นัทธิ จิตสว่าง, "งานอาสาสมัครก้าวหน้าใหม่ในกระบวนการยุติธรรม" วารสารราชบัณฑิต (ปีที่ 17 ฉบับที่ 4), หน้า 47.

²⁷ วรณี วิชิตนันท์ ล.ค., หน้า 46.

สงเคราะห์ผู้พ้นโทษ (Discharged Prisoners Aid Societies) โดยการให้ผู้
พ้นโทษไปขอรับการสงเคราะห์จากสมาคมผู้ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้อุปถัมภ์ (Patron)
ซึ่งผู้อุปถัมภ์จะต้องหางานให้ผู้อยู่ในอุปการะทำ คอยดูแลทุกข์สุขให้กำลังใจและรายงาน
ผลต่อคณะกรรมการขององค์การทราบความเป็นไป ส่วนค่าใช้จ่ายในการสงเคราะห์นั้นใน
ขั้นแรกอาจจะใช้เงินของผู้พ้นโทษเองซึ่งได้รับจากการทำงานเมื่อครั้งอยู่ในเรือนจำ หาก
ไม่มีหรือไม่เพียงพอก็อาจจะขอความช่วยเหลือจากท้องถิ่น บิลา มารดา ญาติพี่น้องของผู้พ้นโทษ
คณะกรรมการประจำอำเภอ หรือคณะกรรมการกลางของสมาคม²⁸

ต่อมาได้มีการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษแบบบังคับ (Compulsory After-Care)
สำหรับผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากทัณฑสถานวัยหนุ่ม สลัดสน สลัดสน สลัดสน สลัดสน ผู้ที่
ได้รับการปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไข โดยสำนักงานคุมประพฤติและติดตามสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ
(Probation and After-Care Service) เป็นผู้รับผิดชอบในการสอดส่องดูแล
ความประพฤติและติดตามผล ส่วนการสงเคราะห์ในด้านที่เกี่ยวกับอาชีพ การจัดหา
ให้ทำ และการให้คำแนะนำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาดังนั้น สำนักงานคุมประพฤติและติดตาม
ตามสงเคราะห์ผู้พ้นโทษจะประสานงานกับองค์การเอกชนให้รับไปดำเนินการโดยรัฐบาลให้
เงินช่วยเหลือครั้งหนึ่ง และเอกชนออกสมทบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งปรากฏว่าในปัจจุบัน องค์การเอกชน
มีบทบาทในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและผู้ต้องโทษอย่างกว้างขวาง และได้รับการยอมรับจาก
รัฐบาลว่า มีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จในการแก้ไขผู้กระทำผิด กล่าวคือในปัจจุบัน มูลนิธิ

²⁸ นที จิตสว่าง ล.ก. หน้า 50-51.

และองค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั่วยุโรป อังกฤษ แคว้นเวลล์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ จำนวน 267 องค์การ รวมทั้งกันจัดให้มีการสงเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษซึ่งโดยมีองค์การสงเคราะห์ผู้ได้รับการปลดปล่อยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ (National Association for the Care and Resettlement of offenders) หรือเรียกสั้นๆว่า NACRO เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและประสานงานระหว่างองค์การสมาชิกต่างๆ ในการจัดการสงเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษโดย

1. ให้ที่พักอาศัยชั่วคราว โดยการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี (Half Way House) หรือบ้านพักชั่วคราวขึ้น เพื่อให้ที่พักถึงแก่ผู้พ้นโทษซึ่งที่ได้รับการปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไขและได้รับการปลดปล่อยเมื่อครบกำหนดโทษ

2. การกระตุ้นให้ผู้พ้นโทษออกหางานทำ ในกรณีที่ผู้พ้นโทษไม่สามารถหางานได้ จะประสานกับกรมแรงงาน สำนักงานจัดหางานของรัฐ องค์การสงเคราะห์เอกชน ในการจัดหางานให้แก่ผู้พ้นโทษ

3. ให้เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มแก่ผู้พ้นโทษที่ขาดแคลน

4. ให้บริการทางด้านการศึกษา เพื่อรักษาพยาบาลทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ

5. ให้คำแนะนำปรึกษาหารือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นปัญหาในการประกอบอาชีพ ปัญหาครอบครัว เป็นต้น

6. ให้การศึกษาต่อในระดับสูง และการฝึกวิชาชีพ²⁹

นอกจากนั้น ยังให้การสงเคราะห์ครอบคลุมถึงครอบครัวของผู้พ้นโทษและผู้ต้องโทษอีกด้วย เช่น จัดหาที่พักอาศัยให้ครอบครัว ผู้ต้องโทษที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ใ้ได้อยู่จนกว่า

²⁹ ทีวี ยูทริพย์ "การสงเคราะห์ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษในต่างประเทศ" เอกสารในการสัมมนาเรื่องการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ, 24 กรกฎาคม 2523 หน้า 6-7.

จะมีรายได้พอที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายที่อยู่ใหม่หรือจนกว่าหัวหน้าครอบครัวจะพ้นโทษ จัดศูนย์
สำหรับภริยาของผู้ต้องขังได้มาพบปะกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสมควร และที่
สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ดำเนินการฝึกอบรมพนักงานอาสาสมัครเพื่อทำหน้าที่คุมประพฤติ
ผู้รอลงอาญาในชั้นศาล และผู้ที่ได้รับการปล่อยเนื่องจากการพักโทษ เพื่อช่วยแบ่ง
เบาภาระของรัฐบาล และถือว่าเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมได้ทางหนึ่งด้วย
แต่อย่างไรก็ตามกว่าระบบการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษโดยความร่วมมือระหว่าง
รัฐบาลและเอกชนในประเทศอังกฤษ จะมีประสิทธิภาพเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็ต้อง
ใช้เวลาไม่น้อยในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานจนได้รับการยอมรับจาก
ประชาชนและสังคมทั่วไป

2. สาธารณรัฐสิงคโปร์

ในการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมในสิงคโปร์ รัฐบาลสิงคโปร์
ได้ให้ความสำคัญกับแนวทางปฏิบัติ 3 ประการด้วยกันคือ

ก. การป้องกันอาชญากรรมด้วยการชักชวนผู้ที่มีแนวโน้มหรือมีท่าทีว่าจะกระทำ
ผิดให้ไม่สามารถทำได้ โดยการตัดโอกาสหรือสิ่งจูงใจการกระทำผิดนั้นเสีย

ข. การป้องกันโดยการกำหนดบทบาทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง เพื่อ
ให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำผิด

ค. การป้องกันโดยการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจของผู้กระทำผิดให้กลับคนเป็นคนดี ด้วย
การติดตามดูแลส่งเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษเพื่อไปกลับคืนสู่สังคมปกติให้เร็ว
ที่สุดเท่าที่จะเร็วได้

กระบวนการยุติธรรมของสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรม โดยวิธีที่ 3 มาก เนื่องจากปรากฏว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้นกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสวัสดิการสังคม (Ministries of Home Affairs and Social Affairs) จึงได้จัดทำโครงการการสงเคราะห์ผู้หนีโทษขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้หนีโทษเหล่านั้นสามารถกลับเข้าสู่สังคมปกติได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในโครงการนี้ประกอบด้วยแผนงานจัดตั้งสถานสงเคราะห์ ดำเนินการในกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย และแผนงานสงเคราะห์ ดำเนินการโดยบริการสวัสดิการผู้ต้องโทษ กระทรวงสวัสดิการสังคม โดยกำหนดหลักการในการดำเนินงานคือ จะจัดให้มีการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้หนีโทษตั้งแต่วันที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำ โดยนักสังคมสงเคราะห์ ที่ผ่านการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ในด้านการบริการสังคม ซึ่งการสงเคราะห์ผู้หนีโทษจะมีกำหนดเวลา 1 ปี นับตั้งแต่ได้รับการปลดปล่อย³⁰

การสงเคราะห์แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

1. การสงเคราะห์ภายในเรือนจำหรือทัณฑสถาน
2. การสงเคราะห์ภายหลังการปลดปล่อย

1. การสงเคราะห์ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน การช่วยเหลือผู้หนีโทษกลับสู่สังคมได้เช่นเดียวกับปกติซึ่งหมายถึงนั้น จะต้องเริ่มขึ้นตั้งแต่บุคคลเหล่านั้นยังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน เนื่องจากขณะที่อยู่ในเรือนจำผู้ต้องโทษจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด จึงทำให้พฤติกรรมของผู้ต้องโทษแตกต่างไปจากการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมภายนอก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้ต้องโทษจำคุกอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว มีความวิตก

³⁰ สุกจิต เจนนพกาญจน์ รายงานการฝึกอบรม ณ ประเทศสิงคโปร์ หน้า 79-80.

ก็กล่าว เมื่อพ้นโทษไปแล้วจะไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวญาติมิตร ตลอดจนเพื่อนบ้าน ดังนั้น นักสังคมสงเคราะห์จึงจะต้องเป็นผู้ที่จะช่วยผู้ต้องโทษพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสังคม โดยการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ต้องโทษ ช่วยเหลือผู้ต้องโทษเพื่อฝึกฝนตนเองในการปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอก ประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษกับครอบครัว เนื่องจากครอบครัวจะเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นสังคมแห่งแรกที่ผู้ต้องโทษจะพบเมื่อพ้นโทษแล้ว หากครอบครัวของผู้ต้องโทษใดมีปัญหาก็จะต้องหาทางช่วยเหลือให้ครอบครัวนั้นแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไปเพื่อมิให้เป็นสาเหตุผลักดันให้ผู้ต้องโทษต้องหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก³¹

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นนี้เป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างการดำเนินชีวิตของผู้ต้องโทษภายในเรือนจำและสถานการณ์ความเป็นไปภายนอกเรือนจำ

2. การสงเคราะห์ภายหลังปลดปล่อย ควบปรากฏว่า ผู้พ้นโทษที่เดิมได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก็จะมีปัญหาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ แม้ว่าได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยนักสังคมสงเคราะห์บางส่วนแล้วในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ทำให้ผู้พ้นโทษประสบความยากลำบากในการปรับตัวเข้าสู่การดำเนินชีวิตปกติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจากจุดนี้เองที่เป็นหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างคอบเอื้อ และนั่นแล้ว ความพยายามในการแก้ไขฟื้นฟูที่ดำเนินการเมื่อครั้งยังต้องโทษอยู่จะไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย

การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษในอดีต ส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือด้านวัตถุเป็นสำคัญ เช่น ให้เงิน ให้ที่อยู่อาศัยชั่วคราว และจัดหางานให้ทำเป็นต้น ซึ่งแม้ว่า

³¹ ทั่ว สุทธิย์ เรื่องเดิม หน้า 20

การแก้ไขปัญหาวัดวิธินี้จะเป็นสิ่งจำเป็นและตรงกับความต้องการของผู้คนไทยก็ตาม แต่ก็ยังมีเป้าหมายซึ่งค่อนข้างซับซ้อนและมีความยุ่งยากสำหรับผู้คนไทย นั่นคือปัญหาไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดให้มีการส่งเสริมทางด้านจิตใจแก่ผู้คนไทย

โครงการส่งเสริมผู้คนไทยเริ่มดำเนินการเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1981 ในระยะแรกของการดำเนินงานนั้นจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้คนไทยที่ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี หรือมากกว่านั้นและต่อมาได้ขยายขอบเขตของผู้ที่จะได้รับการส่งเสริมออกไปให้ครอบคลุม คือ

1. ผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10-21 ปี
2. ผู้กระทำผิดครั้งแรกที่เป็นผู้ใหญ่
3. ผู้กระทำผิดครั้งที่สองที่เป็นผู้ใหญ่
4. ผู้กระทำผิดคดีฉ้อโกงที่เป็นผู้ใหญ่
5. ผู้กระทำผิดในคดีอาชญากรรม
6. ผู้ถูกกักกันตามกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ปรากฏว่ากรมราชทัณฑ์เองไม่สามารถที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ได้เต็มที่เนื่องจากอยู่ในระหว่างการปรับปรุงและพัฒนาการซึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1985 นอกจากนี้ความสำเร็จในการส่งเสริมผู้คนไทยจะต้องประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ ภายในเรือนจำด้วย เช่นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อจัดการควบคุมแก้ไขให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละคน การฝึกอบรมวิชาชีพ การศึกษาวิชาสามัญ การให้สวัสดิการต่างๆ และการทำกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น ดังนั้นการส่งเสริมในระยะแรกๆ จึงจำกัดเฉพาะผู้ต้องโทษ 3 ประเภทแรกเท่านั้น คือผู้ต้องขังที่มีอายุระหว่าง 16-21 ปี เนื่องจากยังไม่มีความเป็นผู้ใหญ่เพียงพอและยังมีการพัฒนาต่อไปอีก การแก้ไขทัศนคติและพฤติกรรมในช่วงนี้จะช่วยให้เขากลับตัวเป็นคนดีได้มาก นอกจากนี้ก็มีผู้กระทำผิดครั้งแรก

และผู้กระทำผิดครั้งที่สอง โดยกำหนดให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องโทษที่มีโทษจำคุก 1 ปี หรือมากกว่านั้น

แต่การส่งเคราะห์ภายหลังปลดปล่อยนั้นจะสำเร็จหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงของผู้โทษที่จะมาขอรับคำแนะนำและความช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาของตนเองควยจึงได้มีการพยายามเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการติดต่อระหว่างผู้โทษกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้การสงเคราะห์ ซึ่งจากการสำรวจผู้โทษจำนวน 70 ราย ที่ได้รับการสงเคราะห์จากโครงการช่วงเดือนธันวาคม 100% เนื่องจากในการสงเคราะห์ผู้โทษนั้น มีปัจจัยมากมายที่มีผลกระทบต่อการทำงาน เช่นความตั้งใจจริงของผู้โทษ ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้โทษกลับตัวเป็นคนดี แต่โอกาสที่ผู้โทษจะได้รับการยอมรับจากสังคม ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อการสงเคราะห์ผู้โทษเป็นอย่างมาก ซึ่งหากจะให้การสงเคราะห์ได้คล้อย่างเต็มที่แล้วควรจะได้มีการปรับปรุงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ให้มีความสอดคล้องกันต่อไป และมีการประสานระหว่างองค์กรประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรจะได้เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และช่วยกันหาทางที่จะทำให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นกลับตนเป็นคนดีต่อไป

นอกจากบริการของรัฐแล้ว ยังมีสมาคมสงเคราะห์ผู้โทษแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Singapore Affercare Association) ซึ่งเป็นสมาคมอาสาสมัครดำเนินงาน โดยได้รับเงินอุดหนุนจากสมาคมและมูลนิธิอื่นๆ โดยให้การสงเคราะห์แก่ผู้โทษในด้านที่ห้ก้ออาศัยชั่วคราว ให้อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม จัดหางานให้ทำ และจัดหาบ้านให้ผู้โทษที่จะมีรายได้เช่าอยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังให้บริการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขัง

ทุกคนที่มีปัญหาเพื่อตรอนในรูปของการให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหาครอบครัว
จัดหางานให้ทำ จัดหาโรงเรียนให้บุตรของผู้ต้องขังเข้าเรียน จัดหาบ้านให้อยู่ และติด
ต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อขอความช่วยเหลือ เป็นต้น³²

3. ประเทศญี่ปุ่น

การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในญี่ปุ่นนั้นอาจกล่าวได้ว่า ถือกำเนิดมาโดยองค์
การเอกชนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ กล่าวคือในตอนปลายศตวรรษที่ 18 ปรากฏว่ามีผู้พ้นโทษ
ที่ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระมาตัวตายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากไม่ได้รับการยอมรับ
จากญาติพี่น้อง หรือไม่มีหนทางจะไปเพื่อพ้นโทษไปแล้ว โดยให้ความช่วยเหลือในด้านที่อยู่
อาศัย จัดหางานให้ผู้พ้นโทษทำและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญห
ต่างๆ โดยการดำเนินงานได้ขยายตัวออกไปเรื่อยๆและพัฒนามาจนอยู่ในรูปของการสงเคราะห์
ผู้พ้นโทษ โดยบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) และสถานสงเคราะห์และฟื้นฟู
(Rehabilitation Aid Hosted) ในปัจจุบัน³³

ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 ญี่ปุ่นได้มีการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในกระ
บวนการยุติธรรม โดยให้นำเอาปัจจัยชุมชนเข้ามาใช้ในการแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจและพฤติกรรม
ของผู้กระทำผิดทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่และการฝึกการลงโทษแก่ผู้ต้องขังที่มีความ
ประพฤติดี (Parole) กอปรกับกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล รัฐบาลญี่ปุ่นในขณะนั้น
ได้จัดให้มีการสงเคราะห์และติดตามผล (After-Care Service) -
ขึ้นโดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติ (The Probation officer)
ซึ่งจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกคุมประพฤติและผู้พ้นโทษโดยการเฝ้าดูความสัมพันธ์
ระหว่างผู้กระทำผิดกับครอบครัวและสังคม ควบคุมดูแลผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ที่ได้พ้นโทษให้
ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด ให้ความช่วยเหลือในด้านสิ่งของ เครื่องใช้
เครื่องอุปโภค บริโภค เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาลทั้งในตำบร่างกายและ

³² สุรางค์ เอกโชติ "ระบบการควบคุมประพฤติและการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ณ ประเทศสิงคโปร์
วารสารราชบัณฑิต : พฤศจิกายน : ธันวาคม 2522, หน้า 75276.

³³ ทวี สุทธิชัย เรื่องเดิม, หน้า 28.

จิตใจ คำพาณะในการเดินทางกลับภูมิลำเนาและการให้คำแนะนำปรึกษาในการแก้ปัญหา
ข้อขัดข้องต่างๆ ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

ส่วนผู้พ้นโทษที่ได้รับการปลดปล่อยโดยปราศจากเงื่อนไขหรือการคุมประพฤติ
เป็นผู้ที่ได้รับการอภัยโทษ และผู้ได้รับการปลดปล่อยเมื่อครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของ
ศาลก็คือเป็นหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมในการช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นกลับคืนเข้าสู่สังคม
และให้ใช้ชีวิตโดยปกติดังเช่นบุคคลทั่วไปให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคล
เหล่านั้นหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสงเคราะห์
ผู้พ้นโทษ (The Law for After Care of Discharged offenders)
ขึ้นใช้บังคับเมื่อ ค.ศ. 1950 โดยกำหนดให้สำนักงานคุมประพฤติเป็นผู้รับผิดชอบในการสง
เคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำและทัณฑสถานมาแล้ว
เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับการปลดปล่อยและเป็นอำนาจของผู้อำนวยการ
สำนักงานคุมประพฤติในการที่จะพิจารณาคัดเลือกผู้พ้นโทษที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับความช่วยเหลือ
โดยจัดให้มีการบริการต่างๆ ดังนี้คือ

1. ให้ที่พักอาศัยชั่วคราวแก่ผู้พ้นโทษที่ไม่มีที่พักพิง โดยอยู่ในรูปของบริการบ้าน
กึ่งวิถี
2. ให้บริการด้านอาหาร เสื้อผ้าและยารักษาโรค
3. ให้คำแนะนำปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
4. ให้ความช่วยเหลือในการเดินทางกลับภูมิลำเนา
5. ให้เงินทุนในการประกอบอาชีพ³⁴

³⁴ วัลลภ จีรังกุล และ สุกัญญา อ่อนน่วม, "การแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชน", รายงานการ
ฝึกอบรม ณ ประเทศญี่ปุ่น, ระหว่าง 7 เมษายน - 11 กรกฎาคม 2526,
หน้า 23-24.

นอกจากการดำเนินงานสงเคราะห์ผู้พ่นโทษในภาครัฐบาลแล้วนี้ว่าองค์การเอกชนและอาสาสมัครในประเทศผู้พ่นโทษมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งจนกล่าวได้ว่า ผู้พ่นโทษในประเทศที่ประชาชนให้ความสนใจในการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมสูงมากประเทศหนึ่ง ก็ในปัจจุบันมีสำนักงานอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งมีอาสาสมัครทั่วประเทศจำนวนถึง 47,000 คน ที่ดำเนินการติดตามคุมประพฤติผู้ถูกคุมประพฤติในชั้นศาล ผู้ที่ได้รับการพักโทษและให้การสงเคราะห์ผู้พ่นโทษ ซึ่งปฏิบัติงานด้วยความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนป้องกันสังคม เพื่อให้ปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรม อาสาสมัครประกอบด้วยคนเกือบทุกสาขาอาชีพ เช่น ชาวประมง ชาวนา แม่บ้าน ผู้นำทางศาสนา พระ นักกฎหมาย นายแพทย์ ครู ข้าราชการ ทอคาและประชาชนทั่วไป ซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ซึ่งประสานงานกับเจ้าหน้าที่บ้านกึ่งวัด สมาคมพี่ชายและพี่สาวใหญ่ (Big Brothers and Sister Association) และการสงเคราะห์ผู้พ่นโทษโดยบ้านกึ่งวัด ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนถึง 150 แห่ง ทั่วประเทศ ที่ดำเนินการโดยองค์การเอกชน แต่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งนับว่าช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างดี

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

เป็นที่ยอมรับกันว่า ความสำเร็จในการฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยเรือนจำหรือทัณฑสถานคือการที่ผู้กระทำผิดนั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตปกติได้ภายหลังที่ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ ประกอบกับแนวความคิดที่ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาด้วยความเสมอภาค ซึ่งแม้จะเคยกระทำผิดมาแล้วไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือด้วยความหลงผิดก็ตามก็ควรจะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากรัฐบาลและสังคมให้มีโอกาสได้กลับตัว ดังนั้น ในสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งใน เรือนจำและภายหลังการปลดปล่อยอย่างมีมนุษยธรรมและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการสงเคราะห์ภายหลังการปลดปล่อย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่

สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาล³⁵ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นกลับคืนสู่สังคมและชีวิตปกติให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดังปรากฏว่ามีผู้พ้นโทษส่วนใหญ่มีปัญหามากในการปรับตัวเข้ากับสังคม การกลับคืนสู่สังคมครอบครัวและอาชีพ กรมราชทัณฑ์ในสหรัฐอเมริกา จึงได้นำเอาวิธีการปลดปล่อยผู้ต้องโทษให้เป็นอิสระก่อนครบกำหนด ตามคำพิพากษาของศาล ด้วยการหักการลงโทษมาใช้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือมีการพิจารณาหักโทษแก่ผู้ต้องขังมากกว่า 60% ของผู้ต้องขังทั้งหมดที่ได้รับการปล่อยตัว โดยเชื่อว่าการปล่อยผู้ต้องขังโดยหักการลงโทษนี้ ผู้ได้รับการปล่อยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด (Supervision) ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้ได้รับการปล่อยกลับเหล่านี้ได้มีโอกาสปรับตัวเข้ากับสังคม ครอบครัวและประกอบอาชีพต่อไปได้ภายใต้การเอาใจใส่ดูแลของพนักงานคุมประพฤติ (parole officer) จึงอาจกล่าวได้ว่า การส่งเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษหรือการส่งเคราะห์ภายหลังการปลดปล่อยในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นการส่งเคราะห์แบบบังคับ (Compulsory After-Care Service) ในการควบคุมดูแลให้ผู้ได้รับการปล่อยขังปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังเป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ การติดต่อกับครอบครัวของผู้ที่ได้รับการปล่อย ตลอดจนในการรักษาพยาบาลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ (Counselling) การจัดทำงานในหน่วยการส่งเคราะห์ภายหลังปลดปล่อยในสหรัฐอเมริการะนั้น ดำเนินการโดยการนำชุมชนเข้ามาแก้ไขโดยผ่านบ้านกึ่งวิถี ซึ่งจัดไว้เป็นที่พักพิงของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวจากทัณฑ์สถาน และดำเนินการส่งเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษเป็นรายบุคคล เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นดำรง

³⁵ รุ่งธรรม สุจิธรรมรัตน์ "ความมุ่งหมายของการลงโทษ" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 8 เล่มที่ 3 (มกราคม-มีนาคม 2522) หน้า 25

ชีวิตอยู่โดยมีงาน มีอาชีพและอยู่ในสังคมโลกดั้งเดิม โดยนอกจากให้ที่พักอาศัยชั่วคราวแล้ว ยังจัดให้ผู้นโทษทำงานทั้งในบ้านกึ่งวิดิันๆ และในองค์กรหรือรัฐวิสาหกิจอื่นๆ จัดผู้โทษได้กลับเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ เป็นต้น ในการดำเนินงานนั้นนอกจากจะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลแล้วประชาชนและสังคมก็นับว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง กล่าวคือ มีองค์กรสังคมสงเคราะห์เอกชนและองค์กรทางศาสนาต่างๆ เช่น สมาคมเรือนจำอเมริกา (American Prison Association) สมาคมฮาร์วาร์ด (Harvard Association) สมาคม Y.M.C.A. ศูนย์แนะแนวฝึกอาชีพและปรุ้งแต่งแก้ไขผู้โทษ (Vocational and Rehabilitation Guidance Centre) และองค์กร The Salvation Army เป็นต้น ซึ่งดำเนินการสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้โทษในบ้านที่พักอาศัยให้บริการ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม จัดหางาน การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการฝึกอบรมทางศาสนา ตลอดจนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือและแก้ไขปัญหิต่างๆ เพื่อให้ผู้โทษสามารถกลับเข้าสู่สังคมปกติได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นต้น³⁶

จากการศึกษาถึงการสงเคราะห์ผู้โทษในประเทศต่างๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์ผู้โทษเป็นอย่างมาก โดยถือว่าการสงเคราะห์ผู้โทษนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูกระทำผิดเพื่อให้กลับตนเป็นคนดี เป็นมาตรการในการป้องกันสังคมจากภัยอาชญากรรมที่โตมลมากระการหนึ่ง และเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้โทษ เพื่อให้เขาเหล่านั้นกลับเข้าสู่สังคมได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในแต่ละประเทศจึงได้จัดให้มีการ

³⁶ ทวี ชูทรัพย์ เรื่องเดิม , หน้า 14-16 .

สงเคราะห์ผู้ชนไทยอย่างกว้างขวาง โดยกำหนดเป็นกฎหมายและจัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับ
ผิดชอบ โดยเฉพาะในการดำเนินงานและประสานงานกับองค์การเอกชน โดยรัฐบาลเป็น
ผู้กำหนดนโยบาย แนวทางในการดำเนินงานและในความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ
และงบประมาณส่วนหนึ่งแก่องค์การเอกชนซึ่งบริการส่วนใหญ่จัดไว้ให้กับผู้ชนไทย ได้แก่
การจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี เพื่อให้เป็นที่พักหิงชั่วคราว การให้ความช่วยเหลือในด้านเสื้อผ้า
อาหาร ตำแน่นำปรึกษา เงินทุนในการประกอบอาชีพ และจัดหางานให้ทำเป็นต้น

การสงเคราะห์ผู้พบนโชนในประเทศไทย

เมื่อแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนี้การเปลี่ยนแปลงจากการลงโทษอย่างทารุณโหดร้าย เพื่อการแก้แค้นตอบแทนมาสู่การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อจุดหมายในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี โดยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างมีมนุษยธรรมทั้งในระหว่างต้องโทษอยู่ และรวมถึงการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษ เพื่อช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับเข้าสู่สังคมและชีวิตปกติได้ต่อไปนั้น ประเทศไทยก็ได้มีการปรับปรุงแนวทางและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับนานอารยประเทศ และยังได้จัดให้มีการสงเคราะห์แก่ผู้พบนโชนด้วยเช่นกัน

ซึ่งในการศึกษาถึงการสงเคราะห์ผู้พบนโชนในประเทศไทยนี้ จะเป็นการศึกษาถึงวิวัฒนาการและความเป็นมาในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน บทบาทขอบเขต และการดำเนินงานของภาครัฐบาลและองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

วิวัฒนาการและความเป็นมาในการสงเคราะห์ผู้พบนโชนในประเทศไทย

การสงเคราะห์ผู้พบนโชนในประเทศไทย อาจย้อนไปได้ถึงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติกักขังคนจนจรจัด และคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ.127 ขึ้น โดยกำหนดให้ส่งตัวบุคคลเหล่านั้น

มีที่คิดทำกัน มีอาชีพเป็นหลักแหล่งจะได้ไม่หันกลับไปกระทำความคิดอีก¹ ซึ่งแม้จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีลักษณะการบังคับกับกึ่งลงโทษ แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำผิดของบุคคลเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตามความพยายามดังกล่าวนี้ไม่สู้จะเป็นผลนัก เนื่องจากที่ที่จัดให้บุคคลเหล่านั้น เข้าไปอยู่ส่วนใหญ่มีสภาพการทำมาหากินที่แร้นแค้นนั้น โรคภัยไข้เจ็บชุกชุม ขาดแคลนการรักษาโรคประกอบกับเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความประพฤติ การทำมาหากินต่างมีภาระหน้าที่มากพออยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาพอที่จะอบรมสั่งสอนและติดตามดูแลได้มากนัก²

และต่อมา เมื่อมีการจัดตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2483 โดยมอบหมายให้ดำเนินงานประชาสงเคราะห์ในประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับความผาสุก ความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยการช่วยเหลือหรือรับสภาพบุคคลที่ตกทุกข์ได้ยาก หรือมีความเดือดร้อนและจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือให้สามารถช่วยตนเองได้ และมีความสุขตามสมควร และรวมถึงการป้องกันมิให้บุคคลหรือประชาชนต้องกลายเป็นผู้ตกทุกข์ได้ยากเดือดร้อนด้วย ซึ่งในบรรดาผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ระบอบการช่วยเหลือนี้ กรมประชาสงเคราะห์ได้รวมถึงการสงเคราะห์ผู้พบนไทยและผู้ต้องโทษไว้ด้วย ประกอบกับในช่วงนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้น โดยเปลี่ยนจากการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างทารุณโหดร้ายเพื่อการแก้แค้น

¹ วิวิทย์ จตุปาริสูทธิ์ " วิจารณ์การว่าด้วยการลงโทษ และการปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา " วิทยานพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512 หน้า 60.

² ก หน้า 61.

ตอบแทนอย่างสาสมมาสู่การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการแก้ไข
ฟื้นฟูจิตใจของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี และเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากปัญหา
อาชญากรรม ซึ่งทำให้นานาอารยประเทศปรับปรุงการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม
โดยเฉพาะการราชทัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าวซึ่งองค์การสหประชาชาติ
โดยสาขาป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้รวบรวมเอาความคิดเห็นและ
การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศต่างๆ ในโลกมาพิจารณาแก้ไข และในที่สุดท้ายได้กำหนด
เป็นหลักเกณฑ์เรียกว่า "ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง พร้อมทั้ง
ข้อเสนอแนะในเรื่องแก้ไขข้อข้ง" ซึ่งซึ่งได้รับการเห็นชอบจากที่ประชุมสหประชาชาติ
เมื่อ พ.ศ. 2498 และได้แจกจ่ายให้ประเทศสมาชิกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
ต่อผู้ต้องขัง ทั้งในเรือนจำและทัณฑสถานและเมื่อได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระ ทั้งนี้
เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี โดยได้บัญญัติ
เกี่ยวกับการส่งเลระาชผู้พ้นโทษไว้คือ

"ข้อ 64 ภาระของสังคมมิได้ยุติลงไปในทันทีที่ผู้กระทำผิดพ้นโทษ ฉะนั้นจึง
ควรมืองักการรัฐบาล หรือเอกชนที่สามารถให้ความช่วยเหลือภายหลังการ
ปล่อยปล่อยอย่างมีประสิทธิภาพ ในการที่จะลดความรังเกียจต่อผู้กระทำผิดเพื่อ
ฟื้นฟูแก้ไขจิตใจและให้กลับเข้าสู่สังคมได้ปกติ"³

³กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง
กับข้อเสนอแนะในส่วนที่แก้ไขข้อข้งขององค์การสหประชาชาติ, หน้า 53.

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจึงได้รับ
เอาข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติผู้ต้องขัง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
ของนี้มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และใ
มีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และจัดให้มีการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่
ผู้พ้นโทษ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว

ซึ่งในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษนั้น กรมราชทัณฑ์ได้วางหลักเกณฑ์ให้เรือนจำและ
ทัณฑสถานดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวจาก เรือนจำหรือ
ทัณฑสถานดังนี้คือ

1. จ่ายเงินปันผลอันเกิดจากผลผลิตที่ผู้ต้องขังผลิตได้ ในการฝึกวิชาชีพและ
ยังเหลือให้แก่ผู้ต้องขังในทันทีที่ได้รับการปล่อยตัว เพื่อให้ผู้พ้นโทษจะได้ใช้ทุนในการดำรง
ชีวิตในระหว่างที่ยังไม่มีงานทำ

2. จ่ายค่านาหนะและค่าเบี้ยเลี้ยงให้เพียงพอที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาโดย
ไม่จำกัดว่าไกลหรือใกล้เพียงใด

3. จ่ายเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายให้สำหรับแต่งออกจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน
คนละ 1 ชุด

4. ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่นกรมแรงงาน กรมประชาสัมพันธ์สงเคราะห์
แหล่งงานและองค์การการกุศลต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพและในด้านอื่นๆแก่ผู้
ได้ปลดปล่อย

---

³ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง
กับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ, หน้า 53.

5. ตักต้อญาติหรือผู้มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อไปปรับตัวผู้ที่ได้รับการปลดปล่อย
แต่อย่างไรก็ตาม การส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษของกรมราชทัณฑ์ในขณะนั้นเป็นการ
ส่งเคราะห์แบบไม่บังคับ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความต้องการของผู้พ้นโทษโดยทาง
เรือนจำหรือทัณฑสถานจะแจ้งให้ผู้พ้นโทษทราบถึงบริการที่จัดไว้ซึ่งผู้พ้นโทษจะขอรับความ
ช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาภายหลังกรมราชทัณฑ์ได้จัดให้มีการส่งเคราะห์
ผู้พ้นโทษแบบบังคับขึ้น เนื่องจากได้มีการนำเอาวิธีการปลดปล่อยผู้ต้องขังก่อนครบกำหนดโทษ
โดยการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษมาใช้ ซึ่งการปลดปล่อยแบบนี้เป็นการปล่อยโดย
กำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้จนกว่าจะครบกำหนดโทษ
ดังนั้นการส่งเคราะห์แก่ผู้ได้รับการปล่อยตัวประเภทนี้ก็ถือเป็นการติดตามดูแลให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข
ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด หรือที่เรียกว่า การคุมประพฤตินั่นเอง

นอกจากการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษของกรมประจําส่งเคราะห์และกรมราชทัณฑ์แล้ว
ในปี พ.ศ. 2499 จอมพล ป.พิบูลสงครามซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น ได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการติดตามให้
ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังภายหลังปลดปล่อยว่า จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขหาอาชญากรรม
ในสังคมและใช้มอบเงินให้ 10,000 บาทเพื่อจัดตั้ง "มูลนิธิพิบูลสงคราม" ขึ้นโดยตั้ง
อยู่ในกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อพิจารณาให้
ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ เช่น จัดหางานให้แก่ผู้พ้นโทษ ให้
ความร่วมมือและช่วยเหลือทางด้านการเงิน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ

เป็นต้น โดยในการดำเนินงานไถ่อาศัยเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ดำเนินงาน เนื่องจาก
จากมูลนิธิไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานเอง จากการจัดตั้งมูลนิธิมูลสงเคราะห์ขึ้นเพื่อให้การ
สงเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษนี้ นับเป็นครั้งแรกที่สังคมและเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์
ผู้พ้นโทษ

แต่การดำเนินงานของมูลนิธิมูลสงเคราะห์ในขณะนั้นยังมีขอบเขตที่จำกัดและ
ไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีเงินทุนน้อยแม้ว่ารัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นได้อนุมัติให้ขอเงินรายได้จากสลากกินแบ่ง จำนวน 2,500,000 บาท
มาดำเนินงานก็ไม่ได้รับเงินนั้น⁴

ต่อมาการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษเริ่มเป็นที่สนใจของสังคมและองค์กรเอกชนต่างๆ
มากขึ้นคือ เมื่อสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์จัดประชุมใหญ่
ครั้งที่ 6 ขึ้น ระหว่างวันที่ 6-12 เมษายน 2514 ที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรื่อง
"ประชาชนกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม"⁵ เพื่อให้ทั่วถึงแก่ผู้พ้นโทษ ช่วย
ให้มีอาชีพสุจริตสามารถเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่หันไปกระทำผิดซ้ำอีก⁶ ซึ่งในขณะนั้นสมาคม
สุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์จึงได้ดำเนินการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษขึ้น
มีชื่อว่า "โครงการรื้อตึกเชก" ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษ โดยให้การบำบัดรักษา
แก้ไขสุขภาพจิต เสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้พ้นโทษและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
ให้ยอมรับและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษ

⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย "ความเป็นมาของมูลนิธิมูลสงเคราะห์และบ้านสวัสดิ์"
หน้า 1.

⁵ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย "การสงเคราะห์ผู้ต้องโทษและผู้ต้องขังในประเทศไทย"
เอกสารการประชุมทางวิชาการ, หน้า 1.

⁶ สมโภช ชันฉวีเชียร "บทบาทของสังคมในการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ" เอกสาร
การสัมมนาทางวิชาการ วันที่ 18 มกราคม 2517, หน้า 10.

หนังสือเพื่อถวายเป็นราชกุศลแก่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ
25 ปี⁷

ซึ่งผลจากการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวนั้น เมื่อสภาสังฆมสังเคราะห์
แห่งประเทศไทยประชุมใหญ่ขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2516 จึงได้มีกำหนดให้มีการอภิปราย
เกี่ยวกับเรื่อง "สุขภาพจิตของผู้นไทย" ขึ้นซึ่งได้รับความสนใจจากที่ประชุมเป็นอย่างมาก
และเป็นผลให้ที่ประชุมในครั้งนั้นมีมติให้จัดบริการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้นไทยขึ้น สภา
สังฆมสังเคราะห์จึงได้จัดตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่งมีชื่อว่า "คณะกรรมการเตรียมการสงเคราะห์
ผู้นไทย" โดยมีนายสมโภช ชันฉวีเชียร เป็นประธานกรรมการซึ่งต่อมาสภาสังฆมสังเคราะห์
ผู้นไทยก็ได้เปลี่ยนฐานะเป็น "คณะกรรมการสงเคราะห์ผู้นไทย" มีหน้าที่ในการดำเนิน
งานและประสานงานกับองค์การสังฆมสังเคราะห์เอกชนในการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ
แก่ผู้นไทย

การที่องค์การสังฆมสังเคราะห์เอกชนได้ให้ความสนใจและเข้ามามีบทบาทใน
การสงเคราะห์ผู้นไทยนี้ นับว่าเป็นการช่วยพัฒนางานสงเคราะห์ผู้นไทยให้มีความก้าว
หน้ายิ่งขึ้น กล่าวคือ ได้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์และอาสาสมัครรวม 2 นาย
ไปดูงานการสงเคราะห์ผู้นไทยในประเทศอังกฤษภายใต้ความอนุเคราะห์ของบริติช
เกาน์ชิล ประเทศไทย นอกจากนี้ยังได้มีการประชุมในหัวข้อ "การสงเคราะห์ผู้นไทย
และผู้นไทยในประเทศไทย" เมื่อปี พ.ศ. 2517 ซึ่งได้รับเกียรติจากลอร์ด โคนแลสัน

⁷ นพ.ปม เทพสุวรรณ โครงการรักษากัมเขก (เพื่อสุขภาพจิตของผู้นไทย) หน้า 2

ประธานองค์การสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นไทยในประเทศอังกฤษมาบรรยายเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ต้องโทษในประเทศอังกฤษ ซึ่งการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนจัดให้มีการบริการสงเคราะห์ผู้ต้องโทษและผู้พลัดถิ่น เพื่อให้ได้มีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี จึงเป็นการยืนยันเพิ่มเติมในการปฏิบัติงานนี้ให้ได้ผลโดยรวดเร็วหรือจริงจังขึ้น ซึ่งนับเป็นนิมิตอันดีที่ประเทศไทยจะได้มีบริการงานสังคมสงเคราะห์ใหม่อีกด้านหนึ่ง เพราะแนวความคิดอันนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการแสดงน้ำใจหรือให้โอกาสแก่บุคคลที่กระทำผิดความผิดพลาดในชีวิตให้กลับตนกลับใจประพฤติก่อและปฏิบัติตามท่วงนองคลองธรรมของสังคมอีกครั้งหนึ่ง นับเป็นกุศโลบายอันเป็นมหากุศล กล่าวคือเป็นการแสดงความเมตตาใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมชาติด้วยกันอย่างแท้จริง เพราะการกระทำใดๆ ที่มีเจตนาจะให้ผู้อื่นได้มีความสุขกายสุขใจ พ้นจากความทุกข์ยากเดือดร้อนเป็นเรื่องที่จะก่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม หรือการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำผิดได้รับการสงเคราะห์ดังกล่าว ย่อมเป็นความผิดชนิดแก่ผู้ได้รับ เป็นลึนพัน และแรงกระตุ้นเตือนอันนี้จะผลักดันให้ปฏิบัติตนได้ เช่นนี้แล้ว ก็ย่อมจะทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมดีขึ้นกว่าเดิม การตรานานาบุคคณหนึ่งผู้ใดว่า "คนชั่วถูกชำระล้าง" ก็คงจะเลือกหายไป หรือไม่นานมากแล้วอีกนอกจากนั้นแล้วยังจะมีผลในทางปฏิบัติที่สอดคล้องกัน⁸

⁸ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ล.ค. หน้า 10 .

คณะกรรมการเตรียมงานสงเคราะห์ผู้คนไทยของสภาสังคมสงเคราะห์ได้ดำเนินการพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสงเคราะห์แบบต่างๆ นับตั้งแต่การติดต่อเยี่ยม เยียนให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัวผู้ต้องขัง เตรียมการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ตั้งแต่ ก่อนกำหนดเวลาปลดปล่อย จนสามารถประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนและครอบครัวได้เยี่ยม สุจริตชนทั่วไปในสังคม

ส่วนผู้คนไทยที่ไม่มีบ้านหรือกลับภูมิลำเนาเดิมไม่ได้ ให้นำหรือประสานงานกับทาง ราชการ เช่นกรมราชทัณฑ์ หรือกรมประชาสงเคราะห์ฯ ก็ได้เสนอแนะให้มีบริการแบบ บ้านครึ่งวิถี (Half way House) อย่างในต่างประเทศ และได้จัดให้ มีการประชุมสัมมนาองค์การสมาชิกที่สนใจงานบ้านนี้ ครั้งแรกเดือนตุลาคม 2516 เพื่อ แสวงหาหลักการและขอความร่วมมือในการจัดบริการแบบต่างๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ติดต่อขอผู้เชี่ยวชาญงานบ้านนี้จากประเทศอังกฤษคือ สจอร์จ โดเนลสัน ซึ่งมาถูก งานของกรมราชทัณฑ์ในระหว่างนั้นเข้าร่วมประชุมด้วย ครั้งที่ 2 มีกำหนดระยะเวลาใน การเตรียมงานทั้งสิ้น 1 ปี โดยกำหนดผลซึ่งคาดว่าจะได้รับตามโครงการดังนี้

1. เป็นการกระตุนองค์การสมาชิกให้ช่วยกันบุกเบิกงานใหม่ด้านสังคมสงเคราะห์
  2. ช่วยเหลือคนที่ทำผิดได้มีโอกาสกลับตนเป็นคนดี
  3. ช่วยลดจำนวน อาชญากรรมและป้องกันอาชญากรรม
  4. ช่วยลดวงเงินงบประมาณป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของทางราชการ
- เพื่อนำไปพัฒนาประเทศด้านอื่น

5. ช่วยเหลือประชาชนในสังคมมีสวัสดิภาพ ความปลอดภัยในร่างกายและทรัพย์สิน⁹

ภายหลังจากที่มีการประชุมทางวิชาการดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าองค์การเอกชนจำนวนมากได้เรียกร้องให้สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานสงเคราะห์ ผู้ต้องโทษและผู้พ้นโทษเพิ่มขึ้น โดยที่องค์การสมาชิกสภาสังคมสงเคราะห์หลายแห่งยินดีให้ความช่วยเหลือจัดบริการต่างๆ อาทิ

- ช่วยทำเบี้ยเลี้ยงพาหนะกลับภูมิลำเนา ในกรณีที่ไม่ได้รับจากทางราชการ
- จัดหาที่พักอาศัยชั่วคราวในรูปบ้านกึ่งวัด
- ส่งเคราะห์เสื้อผ้า อาหาร ถิ่นรักษาพยาบาล
- ให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต
- ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัว การศึกษาบุตร อาชีพ เป็นต้น

ผลอีกประการหนึ่งจากการประชุมในครั้งนี้ ก็คือได้มีการปรับปรุงการดำเนินงานของมูลนิธิพิบูลสงเคราะห์และจัดตั้งบ้านกึ่งวัดขึ้นสำหรับสงเคราะห์ผู้พ้นโทษขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2517 โดยได้รับความร่วมมือทางการเงินจากกองทุนสงเคราะห์ผู้พ้นโทษจำนวน 103,000 บาท และนายอุเทน เตชะไพบูลย์ ประธานกองทุนสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในขณะนั้น บริจาคเพิ่มเติมอีก 50,000 บาท รวมเป็น 153,000 บาท สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยร่วมกับกรมราชทัณฑ์โดยนายประดิษฐ์ พานิชการ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ในขณะนั้นซึ่ง เป็นผู้มองเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ จึงได้จัดตั้งบ้านกึ่งวัดขึ้น โดยตั้งอยู่ที่หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและให้ชื่อว่า "บ้านสวัสดิ์ดี" และมีจุดมุ่งหมายคือ

⁹ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ "การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและผู้ต้องโทษในประเทศไทย" รายงานสรุปผลการประชุมทางวิชาการ, หน้า 1-2.

"เป็นสถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้พลัดถิ่นที่ไม่สามารถกลับสู่ครอบครัว หรือภูมิภาค
ลำเนาไคในทันทีทันใด ในระหว่างพักอยู่นี้จะได้รับการอบรม เตรียมกาย เตรียมใจ
ให้พร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมด้วยการประพฤตินเป็นคนดี ไม่หวนกลับไปประกอบ
อาชีพอาชญากรรมซ้ำอีก จัดหางานให้ทำตามถนัดหรือฝึกงานบางอย่างให้ ตลอด
จนให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ข้อขัดข้องต่างๆ เพื่อให้สามารถช่วย
ตนเองไคในการประกอบอาชีพ และตั้งต้นชีวิตใหม่โดยสวัสดิ์"¹⁰

ในปี 2518 สภาสังคมสงเคราะห์ไคกำหนดโครงการอาชีพเกษตรกรรมสำหรับผู้
ผู้พลัดถิ่นและครอบครัวขึ้น โดยมีเมตตาจิตแสดงเจตนาจะบริจาคที่ดินให้ใช้ในโครงการรวม
2 ไร่ และไคกำหนดโครงการอาชีพช่างไม้สำหรับผู้พลัดถิ่นที่ไครับการฝึกงานช่างไม้จาก
เรือนจำมาเป็นอย่างถาวรแล้ว และในขณะที่ยังอยู่ในระหว่างจัดทำโครงการนี้ สภาสังคมสงเคราะห์
ไคบริจาคเครื่องมือ เครื่องใช้จากสโมสรโรตารีบางกะปิ ในปลายปี 2518 จำนวน 5 ชุด
แสดงว่าโครงการดังกล่าวอยู่ในความสนใจร่วมมือของสังคมพอสมควร

เมื่อเดือนธันวาคม 2518 สภาสังคมสงเคราะห์ไค ก็จัดให้มีการอบรมอาสา
สมัครช่วยงานสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นเป็นครั้งแรกอีกด้วย

การสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นไคดำเนินงานมาจนถึงปี พ.ศ. 2520 ซึ่งในขณะนั้นไค
มีการพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องขังเป็นจำนวนมากเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กระทรวงมหาดไคจึงไคกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ
สงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นขึ้นและเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็ไคมีการอนุมัติเมื่อวันที่ 5
มกราคม 2521 และมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์รับไปดำเนินการ

¹⁰ เพทาย อมาตยกุล, คำกล่าวรายงานในพิธีเปิด "บ้านสวัสดิ์" เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2517
(อัครสำเนา).

และกรมประชาสัมพันธ์ได้จัดทำเป็น "โครงการส่งเสริมอาชีพและจิตสำนึกการให้
แก่ผู้พันโทฯ" ขึ้น¹¹ โดยมีการดำเนินงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เริ่มดำเนินงาน
ตั้งแต่ปี 2522 แต่เนื่องจากมีผู้พันโทฯมาขอรับบริการน้อยมาก จึงได้ยุติโครงการในปี
2524¹²

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 เป็นช่วงที่มีการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี
ได้มีการพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องขังจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อ
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่
ที่มึนเมาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและประชาชนทั่วไปจึงได้มีการตื่นตัว
ด้านการศึกษาการสงเคราะห์ผู้พันโทฯอีก โดยสภาสังคมสงเคราะห์และองค์การสมาชิกได้ดำเนินการ
จัดทำโครงการสงเคราะห์ผู้พันโทฯและได้จัดตั้งบ้านกึ่งวิถีกองหนึ่งเพื่อเป็นสถานที่พักพิง
ชั่วคราวแก่ผู้พันโทฯที่ไม่สามารถกลับภูมิลำเนาได้นั้นที่ได้รับการปล่อยตัว และเป็นสถาน
ที่ฝึกอบรมและประกอบอาชีพทางด้านเกษตรหรือช่างไม้แก่ผู้พันโทฯที่ยังไม่มีหลักแหล่งในการ
ประกอบอาชีพ¹³ ซึ่งได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 2 มีนาคม แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า
ในเวลาต่อมาสภาสังคมสงเคราะห์ได้ลบลบบทบาทในการสงเคราะห์ผู้พันโทฯลง โดยขยับเลิก
คณะกรรมการสงเคราะห์ผู้พันโทฯไปรวมกับคณะกรรมการสงเคราะห์ผู้มีปัญหา ซึ่งทำให้บทบาท
ของบ้านร่มเย็นในการสงเคราะห์ผู้พันโทฯมีการเปลี่ยนแปลงไป

¹¹ กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย คู่มือการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมอาชีพ
และจิตสำนึกการให้แก่ผู้พันโทฯของกระทรวงมหาดไทย หน้า 11.

¹² กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย "งานส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พันโทฯ"
หน้า 5.

¹³ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, พิธีเปิด "บ้านร่มเย็น"
วันศุกร์ที่ 2 มีนาคม 2527 หน้า 2 (อักษรสำนวน).

บทที่ 3

บทบาทของรัฐบาลและเอกชนในการส่งเสริมสุขภาพคนไทย

บทบาทของภาครัฐบาลในการส่งเสริมสุขภาพคนไทย

ดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของการส่งเสริมสุขภาพคนไทยในประเทศไทยจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมสุขภาพของภาครัฐบาลนั้น ยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยเฉพาะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงาน ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้แก่กรมราชทัณฑ์ กรมประชาสัมพันธ์ และกรมแรงงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการตามหน้าที่ความรับผิดชอบและนโยบายหลักของตนดังนี้คือ

1. กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดที่ศาลได้มีคำพิพากษาตัดสินให้ลงโทษจำคุกไว้ในเรือนจำหรือทัณฑสถานจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาและปรับปรุงแก้ไขจิตใจ ความประพฤติของผู้กระทำผิดตามแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในปัจจุบัน โดยการให้การศึกษาระดับชั้นสามัญและอาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานภายนอก การอบรมทางศีลธรรม การรักษาพยาบาลและให้การส่งเสริมแก่ผู้กระทำผิดและครอบครัวตามหลักการทางสังคมส่งเสริมสุขภาพ

เพื่อให้ผู้ต้องโทษได้มีโอกาสกลับตนเป็นคนดี มีอาชีพสุจริตเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติต่อไปภายหลังจากที่พ้นโทษแล้ว¹

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีไม่สามารถที่จะจำกัดขอบเขตเฉพาะเมื่อผู้กระทำผิดยังต้องโทษอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานเท่านั้น เนื่องจากปรากฏว่ามีผู้พ้นโทษจากเรือนจำ และทัณฑสถานจำนวนไม่น้อยที่หันกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งหมายความว่า ความพยายามของการราชทัณฑ์ในการปรุงแต่งจิตใจและทัศนคติของผู้กระทำผิดที่ต้องใช้เวลาอันนับปีต้องประสบความล้มเหลวไปอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงได้จัดทำโครงการสงเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถานต่อไปอีกระยะหนึ่งจนกว่าคนเหล่านั้นจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีอาชีพสุจริตและมีเงินทองหล่อเลี้ยงชีวิตอยู่ในสังคม เช่นปกติชนทั้งหลายได้โดยใ้กว้างระเบียนและกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับเรือนจำและทัณฑสถานทั้งหลายยึดถือปฏิบัติตามดังนี้ คือ

1.1 การเตรียมการปลดปล่อย กล่าวคือ ก่อนที่จะปล่อยตัวผู้ต้องขังออกจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน 7 วัน จะจัดทำมีการอบรมผู้ต้องขังตามลัทธิทางศาสนาของแต่ละคน เช่น ผู้ต้องขังใดที่นับถือศาสนาพุทธก็ให้พบทวนศีลหา ธรรมหา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งองค์ของธรรม ส่วนผู้ใดที่นับถือศาสนาคริสต์จะให้ท่องจำบัญญัติ 10 ประการ ของพระเยซู

¹ กองบรรณาธิการ "บทบาทของกรมราชทัณฑ์เป็นทั้งโรงพยาบาลและโรงเรียน"

ฉ. ประสานงานกับหน่วยงานและองค์การสงเคราะห์เอกลชนต่างๆในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยในกรณีที่กรมราชทัณฑ์ไม่ได้จัดบริการเหล่านั้นไว้ เช่นประสานงานกับมูลนิธิบุญลสงเคราะห์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัยชั่วคราวแก่ผู้พ้นโทษที่ไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้ในทันทีที่ได้รับการปล่อยตัว เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดให้มีการสงเคราะห์แก่ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยอีกประการหนึ่งคือผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยเนื่องจากได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษ เนื่องจากเป็นผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความอดสาหะและความก้าวหน้าในการศึกษา การฝึกอาชีพ ตลอดจนประกอบความดี ความชอบแก่ทางราชการเป็นกรณีพิเศษ จึงได้รับการพิจารณาให้ปล่อยตัวเป็นอิสระก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลแต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดจนกว่าจะครบตามระยะเวลาที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษ ดังนั้น การสงเคราะห์บุคคลประเภทนี้จึงเป็นการทำหน้าที่เหมือนหนึ่งผู้เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับครอบครัวและสังคม การประกอบอาชีพ ตลอดจนปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ และควบคุมดูแลตั้งแต่วันให้ประพฤติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดคือ.

ก. ให้คะแนนการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างคือ

1. ละเว้นไม่ผิดอาญาซ้ำอีก
2. ละเว้นไม่เข้าในเขตที่ที่กำหนดไว้
3. ละเว้นไม่ประพฤติในทางเสื่อมเสีย เช่น เสพชลาเสงผิด เล่นการพนัน

เป็นต้น

ข. ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังนี้คือ

1. ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจท้องที่ที่เข้าไป
อยู่ หรือนักงานเรือนจำตามกำหนดเวลาเดือนละ 1 ครั้ง
2. ให้กระทำการหาเลี้ยงชีพตามที่เจ้าพนักงานจัดการหาไว้ให้
3. ให้กระทำการหาเลี้ยงชีพในกิจการที่ผู้นั้นมีอยู่แล้วหรือที่ญาติมิตรจัดหาให้
4. ให้ปฏิบัติตามกิจตามลัทธิศาสนา

การสงเคราะห์สำหรับบุคคลที่ได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลนี้ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าหมายถึงการคุมประพฤตินั่นเอง ซึ่งนอกจากจะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์แล้ว กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดในประชาชนทั่วไป ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี โดยการเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ โดยทางกรมราชทัณฑ์ให้อบรมเกี่ยวกับวิธีการคุมประพฤติตามหลักการสงเคราะห์ให้แก่ผู้ที่สนใจอีกด้วย²

2. กรมประชาสงเคราะห์

ในการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ เพื่อให้สามารถช่วยตนเอง และกลับตนเป็นคนดีในระยะแรกๆ นั้น กรมประชาสงเคราะห์ได้ประสานงานกับกรมราชทัณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษในด้านการ

² สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย "การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและผู้ต้องขังในประเทศไทย

ไทย" เอกสารการประชุมทางวิชาการ ณ. ศักมพิศล, หน้า 9-10.

สงเคราะห์ครอบครัว สงเคราะห์การศึกษาบุตรของผู้นไทย ให้อุ้มเงินในการประกอบอาชีพได้รายละไม่เกิน 4,000 บาท และจัดให้ผู้นไทยที่ไม่ต้องการกลับภูมิลำเนาและต้องการมีที่ดินเป็นของตนเอง เพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตร เข้าเป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเอง โดยในส่วนกลางนั้นเป็นความรับผิดชอบของกองความมั่นคงทางสังคม กองสวัสดิการสงเคราะห์ และกองสัมมาอาชีวะสงเคราะห์ในการให้ความช่วยเหลือแต่ละด้าน ส่วนในส่วนภูมิภาคนั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของประจำสงเคราะห์จังหวัดในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือดังกล่าวแก่ผู้นไทย³

ต่อมาในปี 2520 ได้มีการพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องขังเป็นจำนวนมาก เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 แห่งประเทศไทย จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้นไทยขึ้น เพื่อให้ผู้นไทยเหล่านี้มีโอกาสกลับตนเป็นคนดี โดยการส่งเสริมอาชีพ พัฒนาจิตใจ ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของผู้นไทยและครอบครัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และไม่เหวนกลับไปที่ความผิดซ้ำอีก เสนอต่อคณะรัฐมนตรีโดยกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมราชทัณฑ์ กรมแรงงาน กรมพัฒนาชุมชน และกรมประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบดำเนินงาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2521

³ กฤษณา อภิสรเสวี "แนวทางในการให้การสงเคราะห์ให้ถึงปลดปล่อยแก่เด็กและ

เยาวชน" วิทยานันท์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2530, หน้า 50.

กรมประชาสงเคราะห์จึงได้จัดทำเป็น "โครงการส่งเสริมอาชีพและจิตสำนึก
การให้แก่อนุชนไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านส่งเสริมอาชีพ
อันได้แก่การฝึกอาชีพเพิ่มเติม การจัดหางานให้ทำ ให้กู้ยืมเงินหรือเช่าที่ดินให้ประกอบ
อาชีพ จัดหาที่ดินและเครื่องมือในการเกษตรให้ จัดหาหรือให้ความช่วยเหลือในเรื่อง
อื่นๆ ที่จำเป็นแก่อนุชนไทยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน
ไว้เป็น 3 ระยะ คือ

2.1 ระยะก่อนต้นไทย

ก. โหนดักสังคัมสังเคราะห์ของกรมราชทัณฑ์ และกรมประชาสงเคราะห์
สำหรับเรือนจำในส่วนกลาง และเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ในกรณีเรือนจำในส่วนภูมิภาค
สอบประวัติผู้ใกล้จะพ้นโทษทุกคน เพื่อทราบถึงความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ
ปัญหาและความต้องการให้ช่วยเหลือเมื่อพ้นโทษและแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต

ข. ส่งนักสังคัมสังเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาการและพัฒนาการออกเยี่ยมเยียนครอบครัวของผู้ใกล้จะพ้นโทษ เพื่อเตรียม
ครอบครัวให้พร้อมที่จะรับผู้พ้นโทษกลับคืนสู่ครอบครัวดังภาวะปกติ

ค. ประสานงานกับกรมแรงงานเตรียมจัดหางานหรือจัดการฝึกวิชาชีพ
เพิ่มเติมให้แก่ผู้ใกล้จะพ้นโทษตามความต้องการหากต้องการจะประกอบอาชีพส่วนตัว และ
จัดหาทุนรอนให้ เป็นหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือใน
เรื่องเงินทุน⁴

⁴ค. หน้า 120-121.

2.2 ระยะแรกของการฟื้นฟู

ก. จัดส่งนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ไปรับตัวผู้ฟื้นฟูจากเรือนจำ แล้วจัดส่งกลับภูมิลำเนาเดิม ถ้าผู้ฟื้นฟูนั้นไม่มีผู้มารับตัว หากผู้ฟื้นฟูมีเหตุผลความจำเป็นจะยังไม่กลับก็จะจัดหาที่พักชั่วคราวให้

ข. ให้อบรมแรงงานจัดหางานหรือให้การฝึกอาชีพเพิ่มเติมตามผู้ฟื้นฟู ใดแสดงความจำนงไว้ ตลอดจนให้ทุนรอนในการประกอบอาชีพตามผู้ฟื้นฟูต้องการ

ค. จัดให้นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนและดูแล ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ฟื้นฟูชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือจนกว่าผู้ฟื้นฟูจะมีสภาพความเป็น อยู่และประกอบอาชีพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ง. ในกรณีที่ผู้ฟื้นฟูได้รับความรังเกียจจากผู้ร่วมงาน เพื่อนบ้านหรือ บุคคลอื่น ให้นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นและที่ต้นคดีดังกล่าว ทั้งนี้หากไม่สามารถแก้ไขในรายงานจังหวัด กรมประชาสงเคราะห์ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อหาทางแก้ไข

2.3 ระยะหลังจากการฟื้นฟู เป็นการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้ฟื้นฟูคือ

ก. เมื่อผู้ฟื้นฟูมีสภาพความเป็นอยู่และประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ให้นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราวอีกระยะหนึ่งหรือจนกว่าจะเชื่อได้ว่า ไม่มีปัญหาหรือแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก

ข. ในกรณีผู้พันโทมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดขึ้นอีกก็ให้ดำเนินการ
เข้าช่วยแก้ไขสิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นโดยทันที หากมีความจำเป็นอาจขอให้พนักงาน
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขก็ได้

จากโครงการดังกล่าวกล่าวได้ว่า จะสามารถช่วยให้ผู้พันโทสามารถปรับสภาพ
ตนเองให้กลับเป็นพลเมืองดี มีอาชีพสุจริต และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งจะ
เป็นการแก้ปัญหาทางสังคม และป้องกันมิให้ผู้พันโทต้องไปกระทำความผิดขึ้นอีกด้วย⁵

ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน คือเงิน
ทุนประกอบอาชีพรายละไม่เกิน 4,000 บาท และให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหา
ต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ปรากฏว่ามีผู้มาขอรับบริการน้อยมาก คือในปี 2522 มีผู้พันโท
มาขอรับความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
เพียง 3 ราย และในปี 2523 มีเพียง 13 ราย เท่านั้น ทั้งนี้พบว่าผู้พันโทส่วนใหญ่เมื่อ
พันโทแล้วก็มีประสงค์จะรับความช่วยเหลือจากทางราชการอีก เนื่องจากไม่มีความศรัทธา
ในตัวแทนของรัฐ ประกอบกับไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบว่าตนเองเคยเป็นผู้พันโทมาก่อน
นอกจากนี้การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินในการประกอบอาชีพ มีระเบียบและ
วิธีปฏิบัติที่ต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินการ

⁵ งามสง่า เสรฐะนิกายแห่งปสอช, สถาบันวิจัยและคุ้มครองเด็กกลาง, หน้า 4

(เอกสารโรเนียว)

ในการดำเนินการ และมีข้อผูกพันต่อหาผู้กำกับซึ่งยุ่งยากพอสมควร ซึ่งทำให้ไม่กล้า
ได้รับความสนใจจากผู้พันไทย ซึ่งโดยคดีโครงการนี้ในปี 2524⁶

อย่างไรก็ตามกรมประมงสงเคราะห์ก็ยังคงให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องโทษ
ผู้พันไทยและครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นอีก แต่จะเป็นการดำเนินการในลักษณะเดียวกับ
ผู้ประสบความสำเร็จทุกขั้วภาคเพื่อครอบครัวไป ทั้งนี้เพราะการเป็นผู้พันไทยหรือผู้ต้องโทษนั้น
เป็นเพียงสาเหตุประการหนึ่งของความเดือดร้อนที่เขาต้องประสบอยู่ แต่หน้าที่ของกรม
ประมงสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาและขจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป เพื่อบุคคล
เหล่านั้นจะได้สามารถช่วยตนเองต่อไปได้ และไม่ตกเป็นภาระแก่สังคม⁷

3. กรมแรงงาน

ด้วยปรากฏว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้พันไทยส่วนใหญ่มักจะประสบ
เมื่อได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน ก็คือ ปัญหาในการประกอบอาชีพ
 ทั้งนี้เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่เมื่อถูกตัดสินให้ต้องโทษจำคุกก็ต้องออกจากงานที่ทํายู่
ไปโดยปริยาย และแม้เมื่อได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำหรือทัณฑสถานแล้ว โอกาสใน
การหางานทำก็ยังมัน้อยลง เนื่องจากมีข้อกำหนดทางกฎหมาย จำกัดมิให้บุคคลผู้เคย
ต้องโทษเข้ารับราชการหรือประกอบอาชีพธุรกิจบางประการ นอกจากนี้ยังปรากฏว่า

⁶ กรมประมงสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย "งานส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พันไทย"

กองสัมมาอาชีพสงเคราะห์ กรมประมงสงเคราะห์ 2524, (อัครสำเนา)

⁷ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย "การสงเคราะห์ผู้พันไทยและผู้ต้องขังใน
ประเทศไทย" หน้า 7.

ผู้ต้องโทษส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย จึงทำให้โอกาสในการหางานทำเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น

กรมแรงงาน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหางานให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง⁸ ได้ตระหนักถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้ต้องโทษเป็นอย่างดี และเห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านี้ให้มีโอกาสได้ประกอบอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัว เพื่อจะได้ไม่ต้องทวนกลับไปกระทำผิดอีก จึงได้ดำเนินการสงเคราะห์ผู้ต้องโทษในด้านการจัดหางาน โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

3.1 จัดหางานให้กับผู้ต้องโทษโดยการประสานงานกับกรมราชทัณฑ์ โดยกรมราชทัณฑ์จะทำการสำรวจความต้องการหางานทำ ก็จะรวบรวมประวัติส่วนตัวซึ่งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาประเภทของความคิด ประเภทของงานที่ต้องการทำ ตลอดจนสถานที่ที่อยู่เมื่อพ้นโทษไปแล้วให้แก่กรมแรงงาน ซึ่งกรมแรงงาน โดยการจัดหางานพิเศษ กองจัดหางานก็จะจดหมายติดต่อกับผู้ต้องโทษให้มาสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ และประเภทของงานที่ต้องการจะทำอีกครั้งหนึ่ง และติดต่อกับนายจ้างเพื่อรับเข้าทำงานต่อไป ซึ่งในการจัดหางานให้กับผู้ต้องโทษนั้นปกติจะไม่บอกให้นายจ้างทราบว่าเคยเป็นผู้ต้องขังมาก่อน เพราะเกรงว่าจะทำให้เสียโอกาส นอกจากกรณีที่เป็น

⁸ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ผลการจัดหางานของรัฐที่ตราชาอาณาจักร, หน้า 4.

เช่น งานที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ก็จำเป็นต้องแจ้งให้นายจ้างทราบ และหลังจากที่ส่งผู้
ต้องโทษไปให้เวรจำแล้ว กรมแรงงานจะมีการติดตามผลโดยการสอบถามไปที่นายจ้าง
เป็นระยะๆ

ส่วนในบางกรณีที่ต้องโทษบางรายมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด กรมแรงงาน
ก็จะประสานงานไปที่แรงงานจังหวัดที่ผู้พ้นโทษมีภูมิลำเนาอยู่เพื่อดำเนินการจัดหางาน
ให้ต่อไป

3.2 การจัดหางานให้กับผู้พ้นโทษที่มาขอรับบริการจากสำนักงานจัดหางาน
ของกรมแรงงาน และที่แรงงานจังหวัดโดยตรง ซึ่งในกรณีนี้จำเป็นต้องดำเนินการ เช่น เกี่ยวกับการ
จัดหางานให้กับประชาชนทั่วไป เพราะถือว่าเป็นผู้พ้นโทษเมื่อได้รับการปลดปล่อยจาก
เรือนจำ และทัณฑสถานแล้วก็คือ ประชาชนคนหนึ่ง

สำหรับการจัดหางานให้กับผู้พ้นโทษในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นการประสาน
งานกันโดยกรมราชทัณฑ์จะขอความร่วมมือให้กรมแรงงานส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ข้อมูล
ต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพตำแหน่งงาน ความต้องการและการเคลื่อนไหวของตลาดแรงงาน
แก่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษตามเงื่อนไขต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยให้ผู้
ต้องขังได้มีโอกาสเตรียมตัวในการที่จะออกไปเผชิญกับโลกภายนอก และหาช่องทางใน
การประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว

ในการจัดหางานให้กับผู้พ้นโทษที่ผ่านมาแล้ว กล่าวได้ว่า ยังไม่สามารถบรรลุ
วัตถุประสงค์ในการที่จะช่วยให้ผู้พ้นโทษได้มีงานหรืออาชีพที่สุจริตได้อย่างเต็มที่

เนื่องจากมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากนายจ้างเมื่อทราบว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน
อีกประการหนึ่งคือ ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ไม่ค่อยยกตนต่องานหนัก

บทบาทขององค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า องค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนและอาสาสมัครต่างๆ มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้าน เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่มีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในสังคม และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในขณะที่ยังการดำเนินงานของรัฐบาลถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดทางงบประมาณและบุคลากร ดังนั้นการที่องค์การเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศจึงเท่ากับช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและช่วยให้บริการต่างๆ กระจายออกไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น และที่สำคัญก็คือ เป็นการแสดงออกถึงการที่มีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ⁹

⁹ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม หลักทฤษฎีและมาตรการ
หน้า 148-149.

สำหรับการส่งเสริมสุขภาพไทยซึ่งถือว่า เป็นการป้องกันปัญหาอาชญากรรม อันเกิดจากการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพมากวิธีหนึ่งนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ของ รัฐบาลโดยตรงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เพื่อนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนในสังคมก็ตาม แต่ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องประกอบด้วยความร่วมมือจากเอกชนและประชาชนในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากปัญหา อาชญากรรมคือปัญหาสังคม ดังนั้นในการป้องกันและแก้ไขจึงต้องมาจากความรับผิดชอบ ร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม และการที่องค์กรเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ ป้องกันอาชญากรรมโดยการส่งเสริมสุขภาพไทยให้กลับตนเป็นคนดี ไม่หวนกลับไปก่อกระทำ ความชั่วอีกนั้น ช่วยให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกและสำนึกที่ดีว่า สังคมมิได้รังเกียจ เหยียดหยามหรือเอาผิดทิ้งเรา และมีกำลังใจที่จะพยายามกลับตัวเป็นคนดีต่อไปได้ ซึ่งเป็น ปัจจุบันรัฐบาลก็ได้เห็นถึงความสำคัญขององค์การเอกชนและอาสาสมัครในการดำเนิน การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม¹⁰ และได้อนุมัติให้มีการประสานงานกันอย่าง ใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

สำหรับบทบาทขององค์การสังคมส่งเสริมสุขภาพเอกชนในการส่งเสริมสุขภาพ ฝ่ ไทยนั้น นับตั้งแต่ได้มีการเคลื่อนไหวและเรียกร้องให้สภาสังคมส่งเสริมสุขภาพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างองค์การสมาชิกใน การส่งเสริมสุขภาพให้ช่วยเหลือแก่สุขภาพไทย เมื่อ พ.ศ. 2517 แล้ว

¹⁰ มูขุ โรจบุรานนท์ "ความจำเป็นในการส่งเสริมสุขภาพไทย" ขอลัดในงานสังคม ส่งเสริมสุขภาพ, หน้า 30.

ซึ่งสภาสังคมสงเคราะห์โดยคณะกรรมการสงเคราะห์ผู้พบนโตะกัโศพชยอวมหลกคณใหม่
การสงเคราะห์แกผู้พบนโตะในคานตางๆ คือ

1. ชวยคําเบยเลียงแกผู้พบนโตะในการคินทางกลบภูมิลาเขาในครณทไม
ไกรบิจากทางราชการ
2. จคทาที่ทกอาศัยชวกราวในรูปของบานกิงวัด
3. ไทการสงเคราะห์เลือผา อาหาร การรักษายพชาบาล
4. ไทคําแนะนำปรักษาในการแกไขปญหาขอชกของตางๆ
5. ไทการบริหารสงเคราะห์แกครรอบครวของพบนโตะ ชวคานการศึกษาบุตร
และเงินทูนในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

โดยในการคําเนิงงานนี้ องคการสังคมสงเคราะห์เป็สมาชิกของสภาสังคม
สงเคราะห์จะสามารถขอรับเงินทูนอุดหนุนจากกองทุนสงเคราะห์ไคไลขรําเป็โครงการ
เสนอขึ้นมา เช่น โครงการรัศการิเชค ของสมาคมสุชภาพจิตแห่งประเทศไทย โครงการ
บานสวัสดิคของมูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ และโครงการบานรมเชินของสภาสังคมสงเคราะห์
เป็ต้น แตอยางไรก็ตาม ก็ยังมีองคการสังคมสงเคราะห์เอกชนบางแหงที่จคทาให้มีการ
สงเคราะห์และยังมีอีกหลายองคการที่มีไคกำหนดโครงการเกยวกับการสงเคราะห์ไค
โดยตรง แตก้ให้การสงเคราะห์ชวยเหลือแกผู้พบนโตะในคานตางๆ เช่น เลือกับประชาชน
ผู้เทือรอน ซึ่งจากการสัมพาทางวิชาการเรือง " การสงเคราะห์ผู้กระหมัดและผู้พบน
โตะ" ของคณะกรรมการสงเคราะห์ผู้พบนโตะสภาสังคมสงเคราะห์ เมื่อวันที่ 24-25
กรกฎาคม 2523 ที่ผ่านมาปรากฏว่ามีองคการสังคมสงเคราะห์ทั้งในสวนกลางและ

ส่วนภูมิภาคที่สนใจในการดำเนินงานเข้าร่วมประชุมถึง 70 องค์การ¹¹ ซึ่งในจำนวนนี้มี
องค์การเอกชนมีบทบาทในการส่งเสริมผู้พันโทอย่างต่อเนื่อง คือ

1. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยคณะกรรมการส่งเสริมผู้พันโท นี้มีส่วนผลักดันการส่งเสริมผู้พันโทในประเทศไทย
ให้เป็นที่ยอมรับหลายในหมู่องค์การสังคมนิคมสงเคราะห์เอกชนรัฐบาลและมีการพัฒนาและปรับปรุง
การดำเนินงานอยู่เสมอ

โดยในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมผู้พันโทของสภาสังคมสงเคราะห์
นอกจากจะเป็นการดำเนินงานโดยจัดประชุมหรือทางวิชาการระหว่างองค์การสมาชิก
ส่วนราชการ และประชาชนทั่วไปหลายครั้งหลายหน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน
อย่างมีประสิทธิภาพ และขอเสนอแนะต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริม
ผู้พันโทแล้ว สภาสังคมสงเคราะห์ยังได้จัดบริการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พันโทในด้านต่างๆ
ตามบริการที่กำหนดไว้โดยได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการในแต่ละปี เช่น โครงการส่งเสริม
ผู้พันโทกลับภูมิลำเนาเดิม เป็นต้น และมีโครงการที่สำคัญและสามารถกล่าวถึงในรายละเอียด
คือ

1.1 โครงการทำบุญใหญ่ในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปี
ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมผู้พันโทร่วมกับองค์การสมาชิกได้กำหนดให้ดำเนินงานโดย

¹¹ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สรุปรายงานผลการสัมมนา
ทางวิชาการ "เรื่องการส่งเสริมผู้พันโทและผู้พันโท" เมื่อวันที่ 24-
25 กรกฎาคม 2523

1.1.1 เสนอขอให้หน่วยงานราชการ องค์กรรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชนยกเลิกข้อจำกัดในการห้ามผู้ชนไทยเข้ารับราชการหรือทำงานเสีย ขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเป็นการยกเว้นสำหรับไทยบางประเภท เพราะการกำหนดดังกล่าวถือว่าเป็นการกีดกันสิทธิและแบ่งแยกชนชั้นในสังคม

1.1.2 ให้การศึกษาแก่ประชาชนในสังคมให้เกิดความเข้าใจและยอมรับผู้ชนไทย และรวมกันแก้ไขป้องกันปัญหาอาชญากรรมโดยการส่งเคราะห์ผู้ชนไทย และการคุมประพฤติผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก¹²

1.1.3 เสนอให้หน่วยงานราชการและเอกชนร่วมกันจัดให้มีการอบรมจิตใจผู้ต้องโทษอย่างกว้างขวาง และนำระบบการส่งเคราะห์ผู้ชนไทยมาใช้โดยเร็ว

1.1.4 สำหรับสภาสังคมสงเคราะห์ จะดำเนินงานโครงการบ้านรมเย็นซึ่งเป็นบ้านกึ่งวิถีที่ให้การอบรมคนฝีมือ แรงงานและเป็นโรงงานช่างไม้ รวมทั้งจัดให้มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรด้วย

1.2 โครงการบ้านรมเย็น เป็นการส่งเคราะห์ผู้ชนไทยในรูปของบ้านกึ่งวิถี ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าทองกลาง อ.บางตลาด จ.ฉะเชิงเทรา เริ่มดำเนินงานเมื่อ พ.ศ. 2525 มีวัตถุประสงค์จะให้เป็นที่บ้านกึ่งวิถีให้ผู้ที่พ้นชั่วคราวแก่ผู้ชนไทยที่ไม่สามารถกลับภูมิลำเนาได้ทันที และเป็นสถานที่ฝึกและประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม หรืออย่างอื่นสำหรับผู้ชนไทย

¹² ก. หน้า 9-10.

ที่ยังไม่มีหลักแหล่งในการประกอบอาชีพ ผู้พักโทษ ผู้ผ่านสถานฝึกอบรม หรือสถานกักกัน หรืออื่นๆใด ในกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งบุคคลผู้ถูกคุมประพฤติโดยคำสั่งศาล ซึ่งสมัครเข้าพักอาศัยใช้บริการของบ้านรวมเย็น แต่ทั้งนี้ให้ยกเว้นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทุกประเภท¹³

เมื่อเริ่มเปิดดำเนินการนั้น ได้มีการประสานงานกับกรมราชทัณฑ์ให้คัดเลือก ผู้พ้นโทษเข้าไปอยู่ในบ้านรวมเย็น โดยคัดเลือกให้ผู้พ้นโทษเนื่องในโอกาสพระราชทานอภัยโทษ ในงานฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี จากเรือนจำจังหวัดชลบุรี และเรือนจำ จังหวัดระยอง จำนวน 17 คน เข้าไปอยู่ที่บ้านรวมเย็น เป็นรุ่นแรก นอกจากนี้ที่ที่พักอาศัย แล้ว ยังให้ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหารแห้ง ข้าวสาร และค่าอาหารสด วันละ 10 บาท ต่อผู้พ้นโทษหนึ่งคน และได้มีการจัดให้ผู้พ้นโทษทำงานในบ้านรวมเย็น เช่น ซักดิน ก่อสร้างที่พัก เนื่องจากในขณะนั้นยังทำการก่อสร้างไม่เสร็จ โดยผู้พ้นโทษจะได้รับ ค่าแรงงานจากการทำงานนั้น เพื่อไว้เป็นทุนในการเดินทางกลับบ้านและประกอบอาชีพ ต่อไป ซึ่งต่อมาผู้พ้นโทษเหล่านั้นก็ได้ทยอยกลับภูมิลำเนาของตน ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จ ประการหนึ่งของบ้านรวมเย็นในการให้ที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้พ้นโทษจนกระทั่งบุคคลเหล่านั้น สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกเรือนจำและเดินทางกลับภูมิลำเนาได้

เป็นที่น่าเสียดายว่า ต่อมาสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในถาวร การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ เนื่องจากได้มีการขยับเลิกคณะกรรมการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและให้

¹³ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิธีเปิดบ้านรวมเย็น
วันศุกร์ที่ 2 มีนาคม 2527, หน้า 5.

ถือว่า การสงเคราะห์ผู้พันโทเป็นส่วนหนึ่งของการสงเคราะห์ผู้พันโททั่วไป และสำหรับบ้านร่มเย็นนั้นก็ถือเป็นบ้านกึ่งวัดสำหรับสงเคราะห์บุคคลผู้มีปัญหาทั่วไปด้วย การประสานงานกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อคัดเลือกผู้พันโทเข้าอยู่อาศัยในบ้านร่มเย็นจึงเป็นอันระงับไปโดยปริยาย

2. มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ เป็นองค์การแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ผู้พันโทโดยเฉพาะ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2499 โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยให้อยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมราชทัณฑ์ ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พันโทในกายอาชิต์และที่อยู่อาศัยแก่ผู้พันโทซึ่งได้รับการปลดปล่อยเนื่องจากครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลและการปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไข โดยการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ได้มีคำประสานงานกับสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้มีการสงเคราะห์แก่ผู้พันโทในรูปแบบของบริวารที่พักอาศัยชั่วคราว หรือที่เรียกว่าบ้านกึ่งวัด ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีชื่อว่า บ้านสวัสดี ซึ่งทำพิธีเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2517 ตั้งอยู่หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ถนนมหาไชย ดำเนินการสงเคราะห์ผู้พันโทโดยได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนสงเคราะห์ผู้ชรา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และได้จัดให้มีบริการสำหรับผู้พันโทไว้ดังนี้คือ

1. ให้ที่พักอาศัยชั่วคราว คราวละไม่เกิน 7 วัน แก่ผู้พันโททั่วไป ยกเว้นผู้ต้องโทษในคดีอาชิต์ และต้องไม่เป็นผู้คดีสุราเรื้อรัง เป็นโรคติดต่อ หรือโรคที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างรุนแรง

2. ให้บริการอาหารวันละ 2 มื้อ ระหว่างที่พักอยู่ในบ้านสวัสดิ์
3. ติดต่อจ้างงานให้ทำ
4. ส่งกลับภูมิลำเนา โดยจ่ายค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงให้ในรายที่เกิดกรณี และไม่อยู่ในข่ายที่ทางเรือนจำจะจ่ายให้ได้
5. ให้การสงเคราะห์อื่นๆ เช่น ให้คำแนะนำ ปรึกษาหารือและส่งไปรับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย
6. ให้ทุนประกอบอาชีพตามความจำเป็น และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่สนใจของชุมชนท้องถิ่นจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขบริการต่างๆคือ¹⁴
  1. ผู้พ้นโทษที่จะขอรับบริการนั้นไม่ใ้ใจจำกัดว่าจะเพิ่งพ้นโทษมาในระยะแรกๆ หรือพ้นมานานแล้ว
  2. ให้อำนาจประธานอนุกรรมการบริหารบ้านสวัสดิ์ ในการอนุมัติให้ผู้พ้นโทษพักที่บ้านสวัสดิ์เกิน 7 วัน ตามความจำเป็นแต่ไม่เกิน 1 เดือน สำหรับผู้พ้นโทษรายใดที่หางานทำโดยกลัวจะต้องเสียค่าอาหารในบ้านสวัสดิ์
  3. ให้ชายบริการสงเคราะห์ไปถึงผู้ต้องขังที่ศาลขาดฟ้อง ปลดขังตัว เพราะบุคคลเหล่านี้มักประสบปัญหาเรื่องค่าพาหนะในการกลับภูมิลำเนาเดิม

¹⁴วรรณี วิชิคพันธ์ "ความจำเป็นในการปรับปรุงและขยายงานบ้านกึ่งวิถี (บ้านสวัสดิ์)

4. ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับหน้าที่ที่ดำเนินการส่วนตัว ผู้แทนไทย ตามเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้แทนไทย

5. ให้เพิ่มบริการแก่ผู้แทนไทย โดยให้บ้านสวัสดิ์จ่ายเงิน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้แก่ผู้แทนไทย เพื่อเป็นค่าพาหนะไปติดต่อกองาน เป็นค่าใช้จ่ายในการทำบัตรประจำตัว เป็นต้น

โดยมีผลการปฏิบัติงานสงเคราะห์ผู้แทนไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2527 ดังนี้¹⁵

ปี 2523

-บริการอาหารแก่ผู้แทนไทยกำหนด	41 ราย
-จ่ายค่าพาหนะกลับภูมิลำเนา	74 ราย
-ให้ค่าเบี้ยเลี้ยงระหว่างเดินทาง	15 ราย
-จัดหางานให้ทำ	4 ราย

ปี 2524

-ให้ที่พักอาศัยชั่วคราว	37 ราย
-บริการอาหาร	45 ราย
-จ่ายค่าพาหนะกลับภูมิลำเนา	65 ราย
-จ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงระหว่างเดินทาง	16 ราย
-จัดหางานให้ทำ	3 ราย

¹⁵กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย รายงานกิจการของมูลนิธิบุญลสงเคราะห์ พ.ศ. 2523-2527, หน้า 27,

ปี 2525

-ให้ที่พักอาศัยชั่วคราว	30 ราย
-ส่งกลับภูมิลำเนา	29 ราย
-บริการอาหาร	13 ราย
-ให้ทุนประกอบอาชีพ	2 ราย

ปี 2526

-ให้ที่พักอาศัยชั่วคราว	21 ราย
-ให้บริการอาหาร	16 ราย
-จัดส่งกลับภูมิลำเนาโดยจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้	21 ราย
-ให้เงินทุนประกอบอาชีพ	4 ราย

ปี 2527

-ให้บริการที่พักอาศัยชั่วคราว	56 ราย
-บริการอาหาร	41 ราย
-จัดส่งกลับภูมิลำเนาโดยจ่ายค่าพาหนะ, เบี้ยเลี้ยง	51 ราย

จากสถิติการดำเนินงานจะพบว่า บริการบ้านสวัสดิ์สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หนีภัยในและปีใดน้อยมาก เนื่องจาก

1. ผู้หนีภัยส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือจากบ้านสวัสดิ์ เพราะบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสถานที่ตั้งของบ้านสวัสดิ์ไม่เอื้ออำนวย เนื่องจาก

ตั้งอยู่หน้า เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ซึ่งเคยเป็นที่คุมขังพวกเขา จึงทำให้ไม่กล้าจะเข้าไปพักพิงในสถานที่ที่จะทำให้เขารู้สึกว่าเหมือนกลับเข้าไปอยู่ในเรือนจำอีก¹⁶

2. ปรากฏว่ามีผู้หนีโทษอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบ้านสวัสดิ์หอ

3. มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณเนื่องจากบ้านสวัสดิ์หอ แม้จะเป็นมูลนิธิเอกชน แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ ต้องใช้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละคนมีการระแวงความรับผิดชอบมากมายอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานของบ้านกึ่งวิถีได้เต็มที่นัก ประกอบกับงบประมาณในการดำเนินงานจำกัด จึงให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หนีโทษในแต่ละปีได้ไม่มากนัก¹⁷

4. เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในมูลนิธิบุญลือสงเคราะห์ เป็นข้าราชการของกรมราชทัณฑ์ จึงทำให้การดำเนินการติดอยู่กับระบบข้าราชการและไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

3. สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องจากได้ตระหนักดีว่า ในบรรดาอาชญากรรมหรือการกระทำผิดต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัญหาหรือความบกพร่องทางสุขภาพจิตของคนและรวมถึงผู้ต้องโทษในเรือนจำหรือทัณฑสถานก็ ผู้หนีโทษก็ คนเหล่านี้ ก็ล้วนแต่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตที่ควรจะได้รับการ

¹⁶ วารสาร วิจัยเด่น ค.ศ., หน้า 56.

¹⁷ ค. หน้า 104.

บำบัตริชชาด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เมื่อต้องโทษจำคุกก็มักจะมีคามวิตกกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัวของตนว่าจะมีความเป็นอยู่อย่างไร จะมีใครให้ความอุปการะช่วยเหลือหรือไม่ ต่อไปเมื่อพ้นโทษแล้วจะไปประกอบอาชีพอะไร จะเป็นที่รังเกียจของเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องหรือไม่ ซึ่งคามวิตกกังวลและปัญหาเหล่านี้ หากไม่ได้รับการบำบัตริชชาแล้ว เมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมโลกก็จะทำให้ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยเหล่านี้กลับไปกระทำคามผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่รู้จักจบสิ้น¹⁸

สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยจึงได้จัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2514 โดยใช้ชื่อว่า "โครงการรัชดาภิเษก" มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยสงเคราะห์ผู้พ้นโทษใหม่โอกาสกลับตนเป็นคนดี โดยการให้ความช่วยเหลือในการบำบัตริชชาปัญหาต่างๆ ทางสุขภาพจิตและเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้พ้นโทษให้ความช่วยเหลือในคานต่างๆ และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมให้ยอมรับผู้พ้นโทษ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษ ให้เขาได้มีโอกาสกลับตนเป็นคนดีต่อไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมและการกระทำคามผิด และได้กำหนดวิธีดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษไว้ดังนี้คือ¹⁹

¹⁸ น.พ.ชม เทพสุวรรณ โครงการรัชดาภิเษก (เพื่อสุขภาพจิตของผู้พ้นโทษ) ของสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หน้า 1-3.

¹⁹ สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ "โครงการรัชดาภิเษก ประจำปี พ.ศ.2526" หน้า 5.

1. ติดตามดูแลและเยี่ยมเยียน ผู้ต้องขัง ผู้ทัณฑ์โทษ และผู้พ้นโทษและให้คำแนะนำปรึกษาหาหรือทางสุขภาพจิต
  2. แนะนำแก้ไขปัญหาประวัติด่วนตัว-ครอบครัว การงาน อาหาร และรักษาพยาบาล
  3. ส่งไปรับการสงเคราะห์จากหน่วยงานและองค์การที่ปฏิบัติงานด้านนี้
  4. ส่งผู้พ้นโทษไปรับการฝึกอบรมตามความสมัครใจและจัดหางานให้ทำ
  5. ประสานงานกับสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย โดยจัดส่งเข้าไปเป็นสมาชิกของบ้านร่มเย็น ต.ท่าทองกลาง อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา
  6. สนับสนุนให้มีการยอมรับบุคคลเหล่านี้เข้าทำงานตามหน่วยงานต่างๆ โดยยกเลิกข้อจำกัดไม่รับผู้พ้นโทษเข้าทำงานเสีย
4. มุลินธิปอเต็กตั้ง นอกจากการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยต่างๆการเก็บศพไม่มีญาติ และการรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้แล้ว มุลินธิปอเต็กตั้งยังได้จัดให้มีการบริการสงเคราะห์ผู้ต้องโทษในเรือนจำ และทัณฑสถาน โดยการเข้าไปเยี่ยมเยียนและแจกของใช้ที่จำเป็น เช่น สบู่ ยาสีฟัน ในแก่ผู้ต้องขังตามเรือนจำ หรือทัณฑสถานทุกแห่งในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง เช่น สมุทรปราการ และนครปฐมเป็นประจำทุกปี ให้การช่วยเหลือครอบครัวของผู้ต้องขังที่ประสบความทุกข์ยาก เครื่องนอนในตึกเรือนจำ อุปกรณ์ บริโภค และสำหรับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษนั้นปกติทางมุลินธิ จะให้ความช่วยเหลือในรูปของเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มที่ใช้แล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเท่านั้น

นอกจากนี้บางกรณีอาจจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่นช่วยเหลือให้เดินทางกลับภูมิลำเนาในกรณีที่ต้องการกลับภูมิลำเนาเดิม แต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ ให้การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลที่ทางมูลนิธิปอเต็กตึ๊งประสานงานด้วยในกรณีเจ็บป่วย หรือให้ยืมเงินทุนในการประกอบอาชีพ และให้ผ่อนใช้เป็นระยะๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มมากกว่า ซึ่งปรากฏว่า

ปี 2525	ผู้หนีโทษมาขอรับความช่วยเหลือ	2,341 ราย
ปี 2526	ผู้หนีโทษมาขอรับความช่วยเหลือ	3,151 ราย
ปี 2527	ผู้หนีโทษมาขอรับความช่วยเหลือ	3,193 ราย

โดยในการสงเคราะห์ผู้หนีโทษนี้ ทางมูลนิธิได้ประสานงานกับเรือนจำ โดยขอให้นักสังคมสงเคราะห์ประจำเรือนจำแจ้งให้ผู้ต้องโทษทราบถึงบริการต่างๆที่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งจะให้ความช่วยเหลือได้เมื่อพ้นโทษออกมา นอกจากนี้มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง นำของเข้าไปแจกผู้ต้องขังตามเรือนจำ ก็จะประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ต้องขังทราบด้วย²⁰

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของมูลนิธิที่เป็นอยู่นี้เป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเท่านั้น

²⁰ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ล.จ หน้า 10.

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมสุขภาพคนไทยในประเทศไทย

ในการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพคนไทยในประเทศไทย โดยพิจารณาจากวิวัฒนาการและความเป็นมาในการดำเนินงาน บทบาท หน้าที่ และขอบเขตในการดำเนินงานของภาครัฐบาลและองค์กรเอกชน ทำให้เห็นได้ว่าการส่งเสริมสุขภาพคนไทยในประเทศไทยนั้น แม้จะเริ่มดำเนินงานมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าไปกว่าเดิม เมื่อเริ่มดำเนินการสักเท่าใด ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินงานมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐบาลในการส่งเสริมสุขภาพคนไทย เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานโดยตรง การส่งเสริมสุขภาพคนไทยในภาครัฐบาลจึงเป็นการประสานงานระหว่างกรมราชทัณฑ์ กรมประชาสงเคราะห์และกรมแรงงาน ซึ่งในการดำเนินงานปรากฏว่า มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้คือ

1.1 เนื่องจากแต่ละหน่วยงานต่างก็มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่หลักที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมสุขภาพคนไทยได้เต็มที่นัก

1.2 ปัญหาอื่นเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะกรมราชทัณฑ์ ซึ่งควรจะมีวาทะกิจกับบุคคลที่ป่วยทางจิต เพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นไป ปัญหาและความต้องการอันแท้จริงของผู้ป่วย และเตรียมการให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อความต้องการของผู้ป่วย ภายหลังจากได้รับการปลดปล่อย ตลอดจนให้คำแนะนำให้กำลังใจ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมภายนอก เรือนจำและหน่วยงานต่างๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เขาได้เมื่อพ้นโทษ

ส่วนในกรมประชาสัมพันธ์และกรมแรงงานนั้น บุคลากรที่มีความรู้ทางด้านสังคมสงเคราะห์
ก็มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ชนโหดนั้นเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางสังคมในด้านจิตใจ
และมีประสบการณ์ที่ซับซ้อนจากการที่ต้องรับโทษทัณฑ์ในเรือนจำ จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่จะให้
ความช่วยเหลือแก่พวกเขาจะมีความรู้ทางด้านสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา สังคมวิทยา เพื่อที่จะ
ช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถขยับเขยื้อนและกลับเข้าสู่สังคมได้ต่อไป นอกเหนือจากการช่วย
เหลือในด้านสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

1.3 ข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบของแต่ละหน่วยงาน
ทำให้การดำเนินงานสงเคราะห์ผู้ชนโหดไม่สามารถเป็นไปได้อย่างเต็มที่ เช่นระเบียบการ
ปลดปล่อยตัวผู้ชนโหดของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งกำหนดว่า จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องโทษในทันทีที่ได้
รับคำสั่งจากศาล ในกรณีที่เป็นเวลาค่าคืนหรือพ้นโทษ ยังไม่สามารถที่จะกลับภูมิลำเนาได้
ในทันทีหรือไร้ญาติจากมิตร ไม่มีหนทางจะไป ก็ไม่สามารถที่จะอยู่ต่อไปได้ เนื่องจากถือว่า
หมดภาระหน้าที่แล้ว

1.4 ขาดการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ต้องขังได้ทราบและเข้าใจในบริการของ
ทางราชการจึงปรากฏว่า มีผู้ชนโหดเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ทราบว่า เขาจะขอความช่วยเหลือ
เหลือได้จากที่ใดเมื่อพ้นโทษไปแล้ว

1.5 บัณฑิตไม่มีใครได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากสังคม เนื่องจากเห็นว่า
การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นภัยต่อสังคมในขณะนี้ยังมีผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก
มากที่มีปัญหาเรื่องครอบครัวและรอรับความช่วยเหลือนั้นเป็นการไม่ยุติธรรม

1.6 การส่งเคราะห์ผู้หนีโทษของภาครัฐบาล ไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากผู้หนีโทษ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากล่าช้า หรือกฎระเบียบที่มากมายในการให้บริการ หรือความไม่ต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการเนื่องจากเกรงว่า จะเป็นการประจานตนเอง ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ แม้ทางราชการจะทราบดีว่า ผู้หนีโทษนั้นจำเป็นอย่างไรที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ เพื่อมิให้พลาดกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ในกรณีที่ได้รับการปล่อยตามคำสั่งของศาลหรือได้รับการอภัยโทษซึ่งจะถือว่าเป็นประชาชนธรรมดาทั่วไปแล้ว

2. ปัญหาและอุปสรรคของภาคเอกชน ครั้งหนึ่งองคการสังคมสงเคราะห์เอกชน ภายใต้การนำของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เคยมีบทบาทที่สำคัญในการผลักดันให้มีการส่งเคราะห์ผู้หนีโทษกันอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันปรากฏว่าบทบาทขององคการเอกชนในการส่งเคราะห์ผู้หนีโทษได้ลดลง กล่าวคือมีหน่วยงานที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หนีโทษอย่างต่อเนื่องอยู่เพียง 4 องค์กรเท่านั้น และปรากฏว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานดังนี้คือ

2.1 ปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ จึงทำให้การส่งเคราะห์ผู้หนีโทษอยู่ในขอบเขตที่จำกัด

2.2 ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและให้การยอมรับผู้หนีโทษ จึงทำให้การดำเนินงานเป็น การจัดการงานกับผู้หนีโทษไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2.3 องค์การเอกชนหรืออาสาสมัครส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในหลักการสังคมสงเคราะห์ผู้พิการ โดยเฉพาะความตั้งใจและความสนใจอย่างจริงจัง เมื่อเปรียบเทียบกับการสงเคราะห์ผู้พิการในคานาอื่นๆ การสงเคราะห์ผู้พิการจึงขึ้นอยู่กับตัวบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจและเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงหรือหมดอำนาจไป การดำเนินงานก็มักจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ

2.4 ชาคนโยบายที่แน่นอนในการดำเนินงานและการสนับสนุนจากรัฐราชการจึงทำให้องค์การเอกชนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกับการสงเคราะห์ผู้พิการเท่าที่ควร

จากปัญหาและอุปสรรคต่างๆดังกล่าว ทำให้การสงเคราะห์ผู้พิการในประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์แม้เป็นประเทศเล็กๆ ที่มีประชากรจำนวนไม่มาก และเพิ่งดำเนินการสงเคราะห์ผู้พิการมาเป็นเวลาไม่นานนัก แต่ก็สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มรูปแบบทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน หรือในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้รับความสนใจและร่วมมือจากองค์การเอกชนและประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี ในขณะที่ประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนาประชาชนส่วนใหญ่มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการโดยทั่ว แต่กลับไม่ค่อยให้ความสนใจและความร่วมมือในการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้พิการให้มีโอกาสได้กลับตนเป็นพลเมืองดี จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำบุญกุศลแล้ว ยังจะเป็นการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "การสงเคราะห์ผู้พหุพิการในประเทศไทย" นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงบริการ บทบาท หน้าที่ และขอบเขตในการสงเคราะห์ผู้พหุพิการทั้งของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการดำเนินงานเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานสงเคราะห์ผู้พหุพิการทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนให้กว้างขวางก้าวหน้าเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากสังคมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้พหุพิการ โดยการช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นให้สามารถกลับตัว กลับใจ เข้าสู่สังคมและประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงชีวิตต่อไปได้ตามปกติ ซึ่งทั้งนี้จะเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี

จากการค้นหาเอกสาร บทความ รายงาน การวิจัย รายงานประจำปี ระเบียบปฏิบัติ กฎหมายต่างๆ และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องพบว่า การสงเคราะห์ผู้พหุพิการนั้น เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหลังจากการที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และลดค่าเงินการสงเคราะห์ผู้พหุพิการอย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน โดยกำหนดเป็นกฎหมายซึ่งรัฐจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายโดยองค์การเอกชนออกสมทบอีกครึ่งหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย ข้าวสาร ไม้เสื่อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรค ค่าปรึกษาแนะนำ จัดหาอาชีพให้การศึกษาอาชีพ และติดต่อให้ผู้พหุพิการเข้ารับการศึกษาต่อในชั้นสูงภายหลังจากที่พหุพิการ เพื่อให้ผู้พหุพิการกลับตนเป็นคนดี

ส่วนในญี่ปุ่น กล่าวได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการนำเอา
ปัจจัยชุมชนเข้ามาใช้แก้ไขปัญหาดิจิทัล และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำผิด และผู้
พ้นโทษเพื่อให้กลับคืนเสียใหม่ โดยเฉพาะในการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ ซึ่งมีองค์การเอกชน
และอาสาสมัครเกือบทุกสาขาอาชีพที่ดำเนินงานส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ โดยประสานงานกับ
รัฐบาลอย่างใกล้ชิด

ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญกับการ
ป้องกันปัญหาอาชญากรรมโดยการช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับตัว กลับใจและกลับคืนสู่
สังคมปกติให้เร็วที่สุด แทนที่จะทำโทษและโทษมีการดำเนินงานส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษโดย
ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลและเอกชน

ส่วนการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง
ในการคุมประพฤติผู้ที่ได้รับการลงโทษ เนื่องจากว่าครึ่งหนึ่งของผู้พ้นโทษเป็นผู้ที่ได้รับการ
ปล่อยตัวเนื่องจากการพักโทษ ซึ่งในการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษนั้น นอกจากดำเนินการโดย
เจ้าหน้าที่คุมประพฤติของรัฐและองค์การเอกชนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยองค์การทางศาสนา
สมาคมมูลนิธิต่างๆ ก็มีบทบาทในการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษเป็นอย่างมากด้วย

สำหรับการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย แม้จะเริ่มดำเนินการมาเป็น
เวลานานนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งถึงปัจจุบันซึ่งได้มีการกำหนดให้มีการส่งเคราะห์
แก่ผู้พ้นโทษ เพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) แต่การส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย

มีขอบเขตจำกัด ก็ในภาครัฐบาลนั้น ยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ
ส่งเสริมวิทยุชุมชน โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เป็นอยู่เป็นการประสานงานระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงานคือ กรมราชทัณฑ์ กรมประชาสัมพันธ์ และกรม
แรงงานในการให้ความช่วยเหลือแก่วิทยุชุมชนที่ไม่มีวิทยุหิ้ง การจัดหางาน การส่งเสริม
ครอบครัว ให้งบการเงินในการประกอบอาชีพ และการจัดหาที่ดินให้ทำกิน เป็นต้น
ซึ่งในการดำเนินงานของภาครัฐบาล ทั้งที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่
รับผิดชอบโดยเฉพาะ การดำเนินงานยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ประกอบกับแต่ละ
หน่วยงานต่างก็มีข้อจำกัด ในด้านงบประมาณ และบุคลากร ตลอดจนมีภาระกิจที่ต้อง
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานอย่างเต็มที่อยู่แล้ว

ในการดำเนินงานของภาคเอกชนนั้น แม้ว่าในระยะแรกจะมีการตื่นตัวและ
เคลื่อนไหวในการดำเนินงานส่งเสริมวิทยุชุมชนกันเป็นอย่างมาก ภายใต้การนำของ
สภาสังคมสงเคราะห์เพื่อการเชิดชูคุณและสนับสนุนในองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนต่างๆ
ตลอดจนสังคมให้ความสนใจและให้การส่งเสริมวิทยุชุมชน และก่อให้เกิดการพัฒนา
ในการดำเนินงานโดยมีการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถีสำหรับชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย
คือบ้านสวัสดิ์ และบ้านร่มเย็น และยังมีเคลื่อนไหวในการเสนอให้รัฐบาลปรับปรุงกฎหมาย
และระเบียบต่างๆ เช่นระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีข้อจำกัดสำหรับวิทยุชุมชนในการ
เข้ารับราชการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่า องค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน
ส่วนใหญ่ยังมีได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังต่อการส่งเสริมวิทยุชุมชนเองเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

คณะกรรมการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ก็ได้ลอบทหาทในการดำเนินงานด้านนี้ลง และจะเห็นว่าในปัจจุบันมีองค์การเอกชนเพียง 4 องค์การเท่านั้น ที่ยังคงให้บริการแก่ผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังดำเนินงานได้ไม่เต็มที่นัก เนื่องจากสาธารณชนทั่วไปยังมีทัศนคติในทางลบกับผู้พ้นโทษและตัวผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้หรือความเข้าใจว่ามีหน่วยงานใดบ้างที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เขาได้เมื่อพ้นโทษไปแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทยบรรลุวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เพื่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า

1. ในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษนั้น รัฐบาลควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง และเป็นแกนนำในการดำเนินงาน โดยกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางแก่ส่วนราชการ องค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนและประชาชนทั่วไป

2. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยเฉพาะ โดยอาจจะรวมอยู่กับสำนักงานคุมประพฤติกลาง หรือจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานใหม่ ซึ่งจะสามารถให้การสงเคราะห์แก่ผู้พ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่า การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปลดปล่อยผู้ต้องโทษโดยส่วนใหญ่ควรจะปลดปล่อยโดยการพักโทษและลดวันต้องโทษจำคุก เพราะผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยโดยวิธีนี้จะต้องอยู่ภายใต้การคุมประพฤติ และเงื่อนไขที่กำหนดให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะสามารถให้ความช่วยเหลือในกรณีอื่นควบคู่ไปได้ในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น เช่น การจัดหางานให้ทำ การให้ที่พักอาศัยชั่วคราว เป็นต้น

นอกจากนี้การปลดปล่อยโดยวิธีนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ฝึกหัดปรับตัวเข้ากับสังคมก่อนที่จะพ้นโทษไป

4. กรมราชทัณฑ์ในฐานะที่ใกล้ชิดกับผู้พ้นโทษมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ควบคุมดูแลมาก่อนที่จะพ้นโทษ ควรจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ประจำอยู่ตามเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง คอยดูแลและติดต่อกับผู้ต้องขังอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่จะแท้จริงของผู้พ้นโทษ และเตรียมให้ความช่วยเหลือ โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือภายหลังที่ได้รับการปล่อยตัวได้ตรงต่อความต้องการและปัญหาของแต่ละบุคคล

5. ในการดำเนินงานสงเคราะห์ผู้พ้นโทษนั้น จะต้องมี การประสานงานและส่งเสริมองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน ในมีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรัฐบาลให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการ งบประมาณและสิ่งจูงใจต่างๆ ตามสมควร

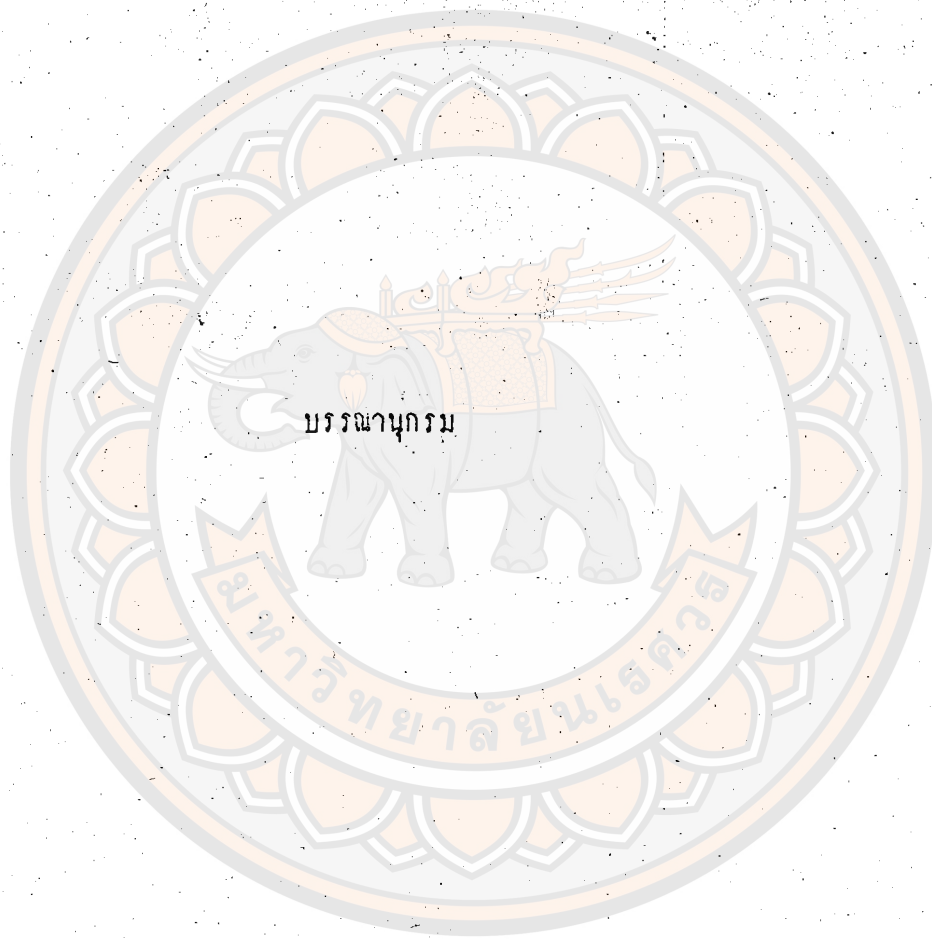
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานรัฐบาล องค์การสังคมสงเคราะห์ เอกชนประชาชนโดยเฉพะานักการเมือง ผู้มีอำนาจในบ้านเมือง เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ตลอดจนให้ความร่วมมือและผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจังและกว้างขวาง เพราะความร่วมมือของประชาชนและสังคมจะมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

7. ส่วนเอกชนและประชาชนทั่วไปนั้น ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อผู้พ้นโทษ และให้ความร่วมมือกับทางราชการในการให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ให้ได้มีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังที่สำคัญของ

ประเทศชาติ อันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และความสงบสุข
ของสังคมโดยรวม

8. การจะไ้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเคราะห์ผู้
พ้นโทษในประเด็นต่างๆ อย่างลึกซึ้งและแพร่หลาย เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี,

เครื่องชี้ภาวะสังคม 2525, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526

คณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2524

ชม เพ็ญสุวรรณ, นพ. โครงการรัชดาภิเษก (เพื่อสุขภาพจิตของผู้คนไทย) สหภาพสุขภาพ

จิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (อัครสำเนา)

ชาย เสวีกุล, พล.ต.ต. อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา พิมพ์ครั้งที่ 3; พระนคร: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523

เชื้อ พิณเจริญ, นพ. "การประสานงานกระบวนการยุติธรรมที่มีผลทางปฏิบัติ" เอกสาร

ประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วันที่ 7-10 เมษายน 2523

ฉัจฉลภา พิษิต, ปัญหาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, 2524

ทวี ชูทวีชัย, "การสังเคราะห์ข้อมูลของสังคมผู้คนไทยในต่างประเทศ" เอกสารประกอบการ

สัมมนา เรื่องการสังเคราะห์ข้อมูลกระทันหันและผู้คนไทย ณ สภาสังคมสงเคราะห์

แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 24 กรกฎาคม 2523

นัทร จิตสว่าง, การราชทัณฑ์ในชุมชน กรมราชทัณฑ์, กระทรวงมหาดไทย, 2525 (อิต
สำเนา)

ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม กรุงเทพฯ: บริษัทบพิธ จำกัด, 2519

ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา กรุงเทพฯ: บริษัทบพิธ จำกัด, 2522

ประชาสงเคราะห์, กรม กระทรวงมหาดไทย คู่มือการปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมอาชีพ
และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พ้นโทษของกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2520

ประชาสงเคราะห์, กรม กระทรวงมหาดไทย "งานส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการผู้พ้นโทษ"
กองสันทนาการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์, 2525 (อิตสำเนา)

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม: หลักทฤษฎีและมาตรการ
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522

บุญ โรจนบุราณนท์ "ความจำเป็นในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ" ข้อคิดในงานสังคมสงเคราะห์
พระนคร: โรงพิมพ์ารพากย์พิมพ์, 2515

สงจิตต์ อธิกมนันท์, ผศ. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ พระนคร:
บริษัทบพิธจำกัด, 2519

เพทาย อมาตย์กุล, ถ้ากล่าวรายงานในมิชชั่นเปิด "บ้านสวัสดิ์" เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2517
(อิตสำเนา)

อุพา วงศ์ไชย, "บทบาทของสังคมในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ" เอกสารประกอบการสัมมนา
ทางวิชาการ, เรื่องอาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 7-9 เมษายน 2519

- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, กฎหมายในหน้าที่ราชทัณฑ์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
ราชทัณฑ์, 2523
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, การส่งเคราะห์ผู้ต้องขังในประเทศไทยและต่าง
ประเทศ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, 2513
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับ
ข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ราชทัณฑ์, 2524
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, ความเป็นมาของมูลนิธิผู้ลี้ภัยส่งเคราะห์ส่งเคราะห์
(บ้านสวัสดิ์) กรุงเทพฯ: กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, (อีกสำเนา)
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี จักรพิมพ์เนื่องในโอกาส
สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, 2525
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, ประวัติการราชทัณฑ์และการปรับปรุงกิจการราชทัณฑ์
ในปัจจุบัน พระนคร: บริษัทพิมพ์ จำกัด, 2524
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี 2519 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
ราชทัณฑ์, 2520
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี 2524 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
ราชทัณฑ์, 2525
- ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี 2526 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
ราชทัณฑ์, 2527

ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, รายงานประจำปี 2530 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
ราชทัณฑ์, 2529

ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, "รายงานกิจการของมูลนิธิมูลสงเคราะห์ พ.ศ. 2523-
2527" กรุงเทพฯ: กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2528 (อัครสำเนา)

ราชทัณฑ์, กรม, กระทรวงมหาดไทย, "รายงานผลการประชุมว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม
และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 4 ณ กรุงโตเกียว วันที่ 26 สิงหาคม 2513
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, 2513

แรงงาน, กรม, กระทรวงมหาดไทย, ผลการจัดหางานของรัฐที่ข้าราชการประจำปีงบประมาณ
2526 กรุงเทพฯ: กองจัดหางาน กรมแรงงาน, 2527 (อัครสำเนา)

สมโภช ชันธิวี เขียว, "บทบาทของสังคมสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ" เอกสาร
ประกอบการสัมมนาเรื่อง การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ ณ สภาสังคม
สงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 24 กรกฎาคม 2523
(อัครสำเนา)

สถาน ตามไท, "การคุมประพฤติในการพักการลงโทษ" เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
คุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์, กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์,
2523

สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, สภา, รายงานการระดมเรื่อง
ความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในการแก้ไขอาชญากรรมปัจจุบัน เมื่อ
วันที่ 20 กรกฎาคม 2522 (อัครสำเนา)

- สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, รายงานการสัมมนา เรื่องบทบาทขององค์การเอกชน
ในการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ 20-22 ธันวาคม 2525
- สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ในพระบรมราชูปถัมภ์, สภา, สรุปรายงานการสัมมนาทาง
วิชาการ เรื่องการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้กระทำความผิด ของคณะกรรมการสงเคราะห์
ผู้พิการ เมื่อวันที่ 24-25 กรกฎาคม 2523 (อัครสำเนา)
- สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, พิธีเปิด "บ้านร่มเย็น" โดยนายวีระ มุสิกพงษ์ รัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2527
- สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, "โครงการรักษาพิเศษ ประจำ
ปี 2526" เสนอเพื่อขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุนสงเคราะห์ผู้ทุพพลภาพ สภาสังคม
สงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (อัครสำเนา)
- โสภกา ชูพิบูลย์, คร. และคณะ, การศึกษาเรื่องสาเหตุและปริมาณการกระทำความผิด เสนอต่อ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524
- โสฬ ไชยจันทร์, "ผลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาชญากรรม" รายงานการสัมมนาทาง
วิชาการ เรื่องอาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 7-10 เมษายน 2519
- อาภา ภมรบุตร, "นโยบาย ขบวนการ และปัญหาในการป้องกันสังคมของกรมราชทัณฑ์"
รายงานการอภิปรายทางวิชาการ เรื่องอาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ณ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 7-10 เมษายน 2519
- อุทิส แสนโคตติง, คร. "หลักกฎหมายอาชญากรรมของไทย" อุทิสบุสรณ์ กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, 2515
- อรัญ สุวรรณบุปผา, หลักอาชญาวิทยา พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2518

บทความ

นัทธี จิตสว่าง "คู่มือกับปัญหาอาชญากรรม" วารสารราชทัณฑ์ ปีที่ 26 เล่มที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2524)

นัทธี จิตสว่าง "งานอาสาสมัคร ก้าวใหม่ในกระบวนการยุติธรรม" วารสารราชทัณฑ์ ปีที่ 27 เล่มที่ 4 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2525)

ปิยะชาติ สุจริตกุล, และกระสินธุ์ นันทกิจ กอภกความ "การป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด" กุลพาหนะ ปีที่ 8 เล่มที่ 5 (พฤษภาคม 2504)

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ร.ต.อ. "ความขัดแย้งด้านปรัชญาอาชญาวิทยาที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา" วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีที่ 1 เล่มที่ 1 (กรกฎาคม 2524)

มติชนฉบับสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23-29 สิงหาคม 2526

รุ่งธรรม ศุภจิธรรมรักษ์ "ความมุ่งหมายของการลงโทษ" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 8 เล่มที่ 3 (มกราคม-มีนาคม 2522)

วรงค์ จันทรศรี "สาเหตุของอาชญากรรม: ทฤษฎีและแนวความคิดที่แก้ไขของ" วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ (มกราคม 2522)

สุนนาคต "มรดกของกรมราชทัณฑ์ที่เป็นทั้งโรงพยาบาลและโรงเรียน" ปีที่ 4 ฉบับที่ 209 วันที่ 7-13 มีนาคม 2528

สมศรี เปี่ยมสมบูรณ์ "การลงโทษผู้กระทำผิดคนแนวใหม่" วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีที่ 13 เล่มที่ 7 (กรกฎาคม 2524)

สุรางค์ เอกโชติ "ระบบการคุมประพฤติและการส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ ณ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์" วารสารราชทัณฑ์ ปีที่ 27 เล่มที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2522)

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง วันที่ 3 ตุลาคม 2525

อุทิศ แส่นโตติก "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ" บทบัญญัติ เล่มที่ 27 ตอน 2

(พฤษภาคม 2513)

อัครพร ชูบำรุง "ปรัชญาการลงโทษ" วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 11

(พฤษภาคม-มิถุนายน 2524)

อัญญาภรณ์ ปาณิกบุตร "ภาระและความรับผิดชอบของสังคมที่ควรมีต่อทัณฑสถาน" วารสาร

รัชภัฏ ปีที่ 26 เล่มที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2521)

วิทยานิพนธ์และเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

กฤษณา อีสสระเสรี "แนวทางในการให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยแล้แตกและเขาชน"

วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530

วรรณิ วิจิตรนนท์ "ความจำเป็นของการปรับปรุงและขยายงานบ้านกึ่งวิถี (บ้านกึ่งวิถี)"

วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522

สง่า สันะสมิต "อาชญาวิทยากับนโยบายกักขังอาชญากรรม" เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

วิทยาลัยบัณฑิตราชอาณาจักร, 2516-2517 (อักษสำเนา)

สุรดี จมใจ "แนวทางให้บริการการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ : ศึกษาและวิเคราะห์จากกรณี

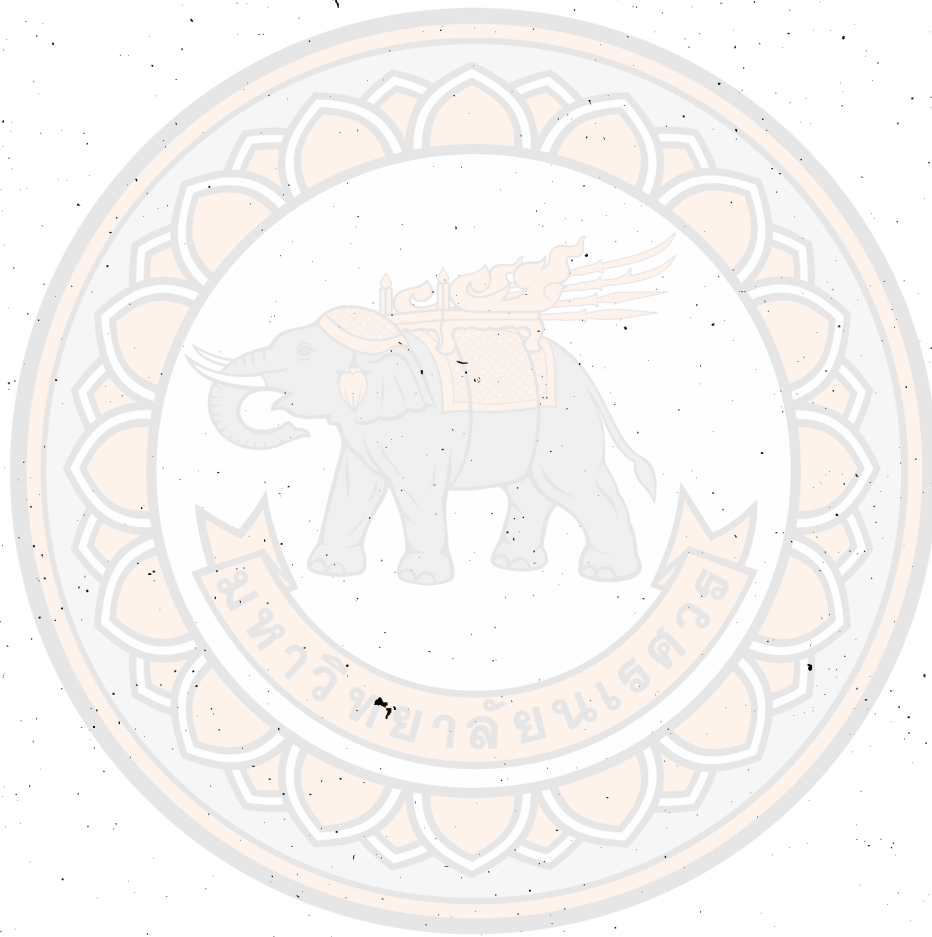
ผู้ต้องโทษเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี" วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์

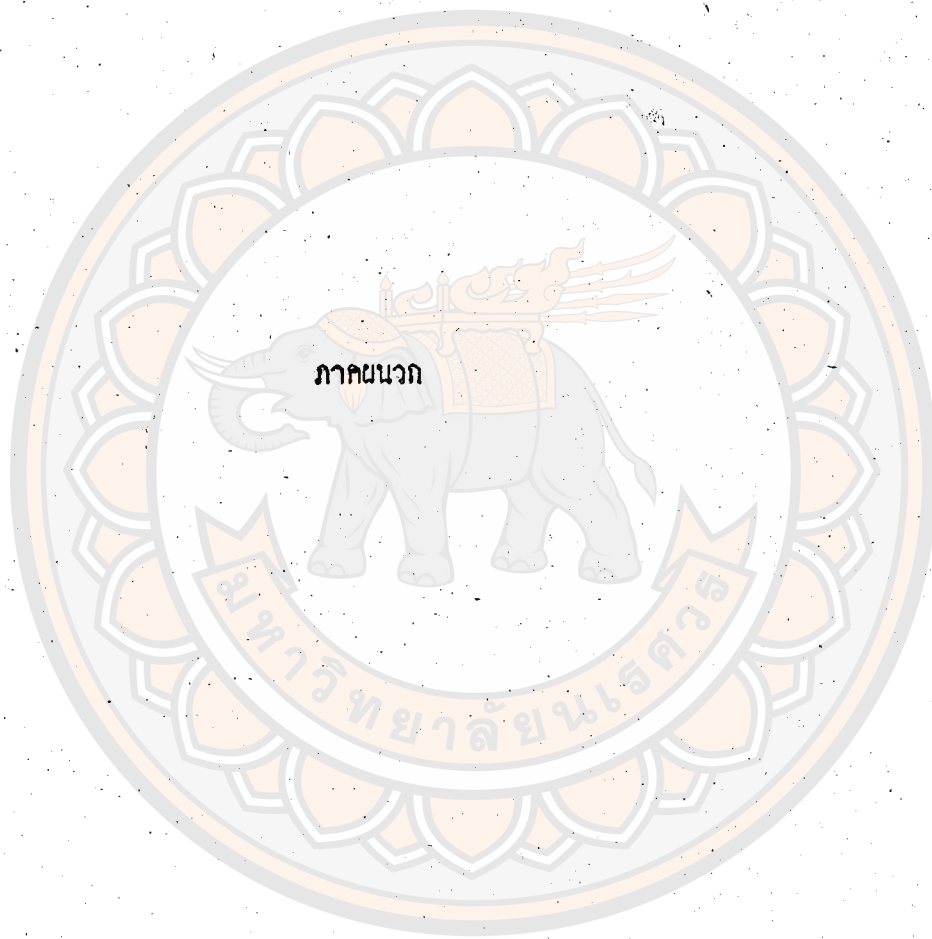
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522

วิวิทย์ จตุปาวิสุทธิ์ "วิวัฒนาการว่าด้วยการลงโทษและการปฏิบัติต่อมกระหายผิดตามประมวล

กฎหมายอาญา" วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512

อำภา เกลาเอกภักดิ์ "มูลเหตุแห่งการกระทำผิดของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม : ศึกษาเฉพาะ
กรณีทัณฑสถานวัยหนุ่มนครปฐม" วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2523

ตัวอย่างของการศึกษา กรณีนายวิทยา แก้วสุข ผู้ต้องโทษกรณีฆ่าชิงทรัพย์

นายวิทยา แก้วสุข เกิดเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2508 ปัจจุบันอายุ 24 ปี จบการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดประทุม บิดาชื่อนายแฉ่ม แก้วสุข มารดาชื่อนางน้อย แก้วสุข อาชีพทำนาและประมง ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 27 หมู่ 9 ต.บ่อตรุ อ.ระโนด จ.สงขลา ต้องโทษจำคุกกรณีฆ่าชิงทรัพย์

นายวิทยาจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไม่ได้ศึกษาต่อ เขาช่วยพ่อแม่ทำงานอยู่กับบ้านและรับจ้างเป็นลูกเรือประมง เมื่ออายุ 18 ปี เขาก็เริ่มมีวสุมกับเพื่อนคิดก๊วยชาไม่ยอมทำงานพ่อแม่ไม่สามารถตักเตือนได้ ดังนั้นพ่อแม่ของเขาจึงไม่สนใจ เขาก็ออกไปช่วงนี้เขาเริ่มใช้เงินมาก เมื่อขอเงินจากพ่อแม่ไม่ได้ นายวิทยากับเพื่อนๆ จึงเริ่มลักเล็กขโมยน้อยเพื่อหาเงินมาซื้อบุหรี่และก๊วยชา ต่อมาในเดือนตุลาคม 2529 นายวิทยาและเพื่อนอีก 2 คน ก็ไถลอลวางเด็กผู้ชายคนหนึ่งซึ่งสติปัญญาไม่สมประกอบเพื่อชิงทรัพย์ได้ผู้ชายคนนั้นช้ตขึ้น นายวิทยาและเพื่อนอีก 2 คน จึงได้ใช้มีดปาดคอเด็กผู้ชายคนนั้นตาย และเอาศพไปซ่อนไว้ เพื่อนของนายวิทยาได้หนีไปต่างจังหวัด เมื่อมีข่าวบ้านในทะเลตแต่ไม่ทราบว่าเป็นคนฆ่า ส่วนนายวิทยานั้นไม่ได้หนีแต่กลัวความรู้สึกกลัวนางวิไลจึงไปช่วยงานศพอย่างเต็มที่ จึงทำให้เป็นที่สงสัยของชาวบ้าน ในที่สุดนายวิทยาก็รับสารภาพ ศาลตัดสินจำคุก 7 ปี แต่เนื่องจากขอรับสารภาพประคองกับพ่อแม่ นายวิทยายอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์

นายวิชาต้องโทษอยู่เพียง 4 ปี ก็ออกมาเพราะได้รับการอภัยโทษและพักโทษ
เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ประกอบกับ
นายวิชามีความประพฤติดีตลอดมา ตลอดระยะเวลาที่ต้องโทษนายวิชา เล่าว่า แรกนั้น
นายวิชาทรมานมากเนื่องจากความตองการยาเสพติดทางเรือนจำที่รักษาจนหาย ใน
เรือนจำนักโทษทุกคนจะต้องทำงาน แต่ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนความรู้ทางเรือนจำก็เปิดสอนวิชาชีพ
ต่างๆหลายสาขา อาทิเช่น ช่างตัดผม ช่างไม้ จักสาน เกษตร ช่างเชื่อม ห่อผ้า เป็นต้น
นายวิชาเลือกเรียนช่างห่อผ้า การเลือกเรียนแผนกใดนั้นนักโทษทุกคนต้องเขียนใบสมัคร
บางแผนกที่มีผู้สมัครเยอะก็ต้องมีการคัดเลือกตามความเหมาะสม การเรียนนั้นจะเรียนแก่
ครึ่งวัน อีกครึ่งวันนักโทษทุกคนต้องทำงานให้กับเรือนจำ ผู้ต้องโทษคนใดไม่เรียนก็ต้องทำ
งานเต็มวัน การเรียนวิชาชีพเหล่านี้ทำให้นักโทษมีรายได้เป็นเงินปันผลประจำปี นายวิชา
ได้เงินปันผลปีละประมาณ 200 บาท และเมื่อเรียนจบก็จะมีใบประกาศนียบัตรรับรองให้
สำหรับผู้ที่ไม่รู้หนังสือทางเรือนจำก็จะสอนหนังสือให้พร้อมกับการสอบเก็บใบในตัว

ตลอดระยะเวลาที่ต้องโทษนายวิชาทำให้นายวิชาได้คิดถึงความผิดพลาด
ของคนที่ผ่านมา เขาจึงพยายามประพฤติตัวอย่างดีที่สุดนานถึงจะทำผิดกฎระเบียบโดย
ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาถูกลงโทษสถานเบาคือเขียนด้วยไม้ธรรมดา มาตราการ
ลงโทษในเรือนจำจากคำบอกเล่าของนายวิชา มีทั้งเขียนด้วยไม้เรียว ทุบด้วยกระบอง
ซึ่งทรมาน ซึ่งขึ้นอยู่กับความผิดว่าสถานหนักหรือเบา

สำหรับบริการของเรือนจำแก่ผู้ต้องโทษมีดังนี้คือ บริการผ้าห่มปีละ 1 ผืน เสื้อผ้าปีละ 1 ชุด กางเกงของผู้ต้องโทษต้องเป็นขาสั้น ชุดนอนถึงจะใช้สีขาวได้ การรักษาพยาบาลเป็นการรักษาแบบไม่เอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร หน่วยกาชาดจะเข้าไป แจกของทุกๆ 6 เดือน มีหนังสือให้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือธรรมะ

นายวิชาต้องโทษอยู่ 4 ปี กับ 7 เดือน ก่อนพ้นโทษผู้ต้องโทษทุกคนต้อง เข้าประชุมอบรม และผู้พันโทษรายใดต้องการความช่วยเหลือก็ให้เสนอได้ เช่นต้องการ ให้อาหารเพิ่มให้ ผู้พันโทษที่ไร้ญาติหรือบ้านอยู่ต่างจังหวัดทางเรือนจำจ่ายเสื้อผ้าให้ 1 ชุด พร้อมการลด ค่าอาหาร

ปัจจุบันนายวิชา บวชเรียนอยู่เนื่องจากได้รับการพักโทษ นายวิชา จึง ยังคงอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่บ้านซึ่งคอยรายงานความประพฤติของนายวิชา ให้แก่ เรือนจำทราบถึงนั้นในระยะ 2-3 ปี นั้นนายวิชา จะดื่มเหล้าหรือกระทำผิดใดๆ ไม่ได้ หลังจากพ้นโทษออกมา นายวิชา ก็ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากครอบครัวและสังคม เขาจึงไม่มีความรู้สึกอับอาย ตรงกันข้าม เขากลับรู้สึกเต็มใจที่จะเล่าถึงความผิดพลาดให้ แก่คนรอบข้างฟังเพื่อที่จะได้เป็นข้อเตือนใจต่อไป

หน่วยงานต่างๆ ที่ให้การสงเคราะห์คนไทย

1. สมาคมแพทย์สตรีแห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง 255 สีแฉกหลานหลวง กรุงเทพฯ
2. มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ
สถานที่ตั้ง ตึกมหิตล ชั้น 1 ถนนราชวิถี พญาไท กรุงเทพฯ
3. คณะอาสาสมัครแห่งประเทศไทย มูลนิธิ
สถานที่ตั้ง ตึกมหิตล ชั้น 1 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ
4. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง ตึกมหิตล ชั้น 4 ถนนราชวิถี พญาไท
กรุงเทพฯ
5. สมาคมบริการนักศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถนนสุขุมวิท
กรุงเทพฯ
6. กลุ่มนิสิตนักศึกษาบูรณะชนบท
สถานที่ตั้ง 328 ถนนพญาไท กรุงเทพฯ
7. สถาบันแม่ชีไทย
สถานที่ตั้ง สภาการศึกษาหม่อมกุญชรราชวิทยาลัย วิทยาลัยพระนิเวศน์วิหาร
กรุงเทพฯ
8. สมาคมศึกษาสัมพันธ์
สถานที่ตั้ง โรงเรียนสันติราษฎร์บำรุง พญาไท กรุงเทพฯ

9. สมาคมบัณฑิตศึกษากฎหมายแห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ
10. สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง 139 ถนนสุขุมวิท ซอย 9 พระโขนง กรุงเทพฯ
11. สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
สถานที่ตั้ง ตรงข้ามโรงเรียนศรีอยุธยา ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ
12. ชมรม "ลุงชาวไซอาชีพ"
สถานที่ตั้ง 262 หน้าโรงเรียนปานะพันธ์วิทยา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
13. ศูนย์ผู้ชมชนหายซวาง
สถานที่ตั้ง 10 ถนนประชาสงเคราะห์ หายซวาง กรุงเทพฯ
14. มูลนิธิบุญลสังเคราะห์
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ
15. มูลนิธิอ่าวเคียวบ่อเต็กเซียงต้ง
สถานที่ตั้ง 326 ถนนเจ้าคำแหง ป้อมปราบ กรุงเทพฯ
16. ที่ระชานุเคราะห์มูลนิธิ
สถานที่ตั้ง บ้านประสาธตีส ถนนสาทรใต้ ชานนาว่า กรุงเทพฯ
17. พุทธสมาคม จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่ตั้ง 340 ถนนธรรมโชติ หน้ากองลับเพลิงเทศบาลเมืองสิงห์บุรี
จ. สิงห์บุรี

18. สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงสระบุรี
สถานที่ตั้ง บ้านพักผู้ว่าสระบุรี อ.เมือง จ.สระบุรี
19. พุทธสมาคม จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่ตั้ง วัดกลาง ถนนกาฬสินธุ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
20. ศูนย์ฝึกภาคเหนือ สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
สถานที่ตั้ง 189/3 ถนนช้างกลาง อ.เมือง จ.เชียงใหม่
21. พุทธสมาคม จังหวัดลำปาง
สถานที่ตั้ง พุทธสถานลำปาง ต.สวนดอก อ.เมือง จ.ลำปาง
22. ชาวพุทธสมาคมหล่มสัก
สถานที่ตั้ง 175/1 โรงเรียนเมตตาศึกษา ถนนวิจิ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
23. พุทธสมาคม จังหวัดนครปฐม
สถานที่ตั้ง ศาลาสัจจธรรม ถนนชายพระ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม
24. สมาคมแพทย์แผนโบราณแห่งประเทศไทย
สถานที่ตั้ง วัดสวนบ้าน 393 ถนนราชดำเนิน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
25. โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนิกรรังสฤษฎ์
สถานที่ตั้ง วัดนิกรรังสฤษฎ์ อ.ย่านตาขาว จ.ตรัง

26. สมาคมสตรีพิทลุง

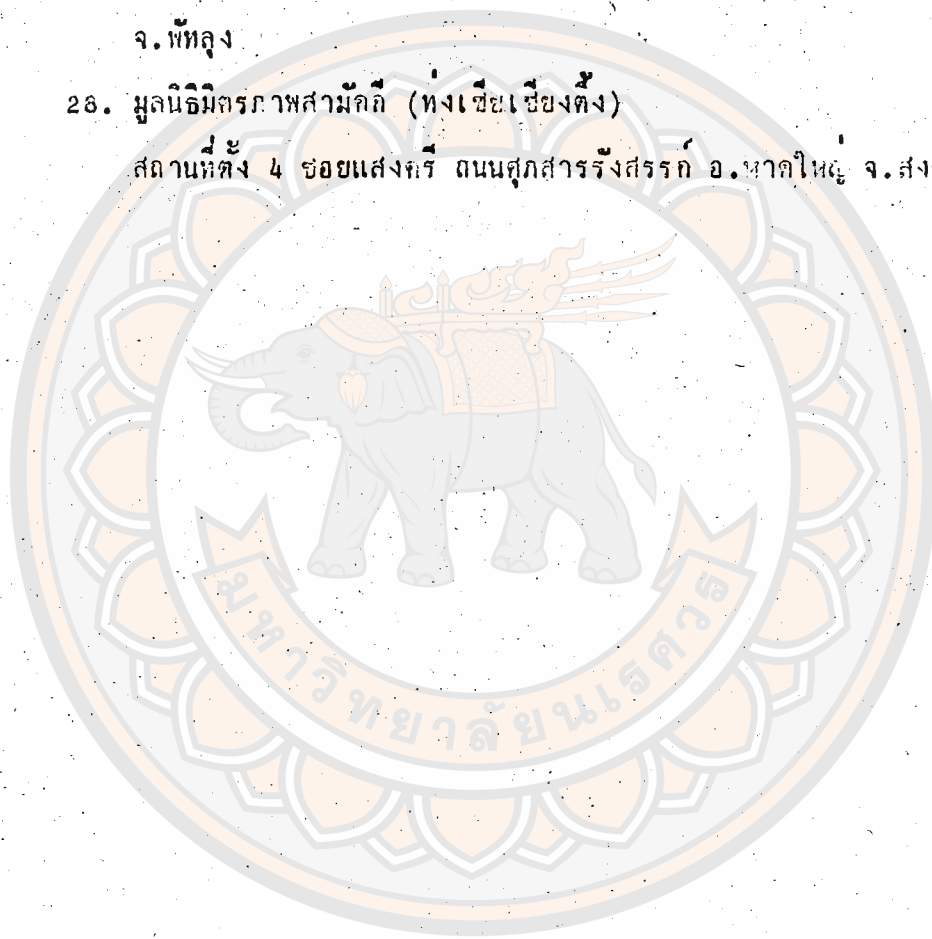
สถานที่ตั้ง: โรงเรียนสตรีพิทลุง อ.เมือง จ.พิทลุง

27. รามมิตรสมาคมพิทลุง

สถานที่ตั้ง: ศาลาการเปรียญวัดกุหาสวรรค์ ต.กุหาสวรรค์ อ.เมือง
จ.พิทลุง

28. มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเข็ย เชียงตุง)

สถานที่ตั้ง: 4 ซอยแสงศรี ถนนสุภัสสรรังสรรค์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

โครงการสงเคราะห์ครอบครัวผู้ประสบความเดือดร้อนและผู้ต้องขังหญิงของสภาสตรีแห่งชาติ

1. ฝ่ายสตรีและแรงงานร่วมกับสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมสตรีศรีลานนาไทย เชียงใหม่และองค์การสมาชิกของสภาสตรีแห่งชาติทุกจังหวัด จัดโครงการสงเคราะห์ผู้ต้องขังหญิง ณ เรือนจำทุกจังหวัดโดยจัดทุกวันเสาร์ต้นเดือน ได้จัดพยาบาลและแพทย์ไปทำการตรวจรักษา นิมนต์พระภิกษุไปเทศนา อบรม รวมทั้งจัดวิทยากรลูกเสือชาวบ้านและผู้มีคุณวุฒิ ไปบรรยาย อบรม และร้องเพลง เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงมีจิตใจร่าเริงอยู่ตลอดเวลา บางครั้งได้ช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงที่มีฐานะยากจนจริง ๆ โดยให้การสงเคราะห์บุตรในการเล่าเรียน และเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ในวันสำคัญ ๆ ได้จัดอาหารไปเลี้ยงผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด โครงการนี้นับว่าได้ผลดีมากโดยเฉพาะที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ต้องขังหญิงที่หนีโทษไปแล้วไม่มีผู้กระทำผิด และกลับเป็นผู้ต้องขังอีก

2. วันที่ 18 กันยายน 2528 ให้ความช่วยเหลือครอบครัวของนางบัวจันทร์ เอี่ยมสะอาด บ้านเลขที่ 129 หมู่ที่ 3 ต.สันพระเนตร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ใ้ร้องขอความช่วยเหลือ กรณีสามีถูกรถยนต์ของบริษัท เชียงใหม่เกิดรถจ่ากัชนถึงแก่ความตาย มีฐานะยากจนมาก มีบุตรหญิง 2 คน จึงได้ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและดำเนินการทางกฎหมายให้ โดยขอความร่วมมือจากสมาคมทนายความจังหวัดเชียงใหม่ และสมาคมธรรมศาสตร์ภาคเหนือ จักหาทนายความอาสาสมัครช่วยว่าความให้โดยมิได้คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น จนในที่สุดนางบัวจันทร์ เอี่ยมสะอาด ได้ชนะความทางบริษัท เชียงใหม่ไทยเกิดรถจ่ากั จึงได้จ่ายเงินให้เป็นค่าทนายและอื่น ๆ

3. วันที่ 25 เมษายน 2529 ให้ความช่วยเหลือ นางจันทร์จิรา ศรีจันทร์คร อายุ 24 ปี บ้านเลขที่ 32 ถ.เจริญประเทศ ต.ช่างกลาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ กำลังตั้งครรภ์ได้ 6 เดือน ประสบปัญหาทางครอบครัว ถูกบิดามารดาไล่ออกจากบ้านและบังคับให้ทำแท้ง สามีก็ไม่รับผิดชอบทั้งยังคิดยาเสพติด ญาติพี่น้องไม่สนใจให้ความช่วยเหลือ จึงไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่พึ่ง แต่นางจันทร์จิรา ศรีจันทร์คร ก็ประสงค์จะอุปการะเลี้ยงดูบุตรของตนเองอยู่ จึงได้จัดหาที่อยู่อาศัยให้โดยให้ไปอยู่อาศัยในบ้านสำเภของมูลนิธิ

เชียงใหม่เพื่อผู้พิการ เป็นการชั่วคราวแต่ต่อมานางจันทร์จิรา ศรีจันทร์คร ได้ช่วยเหลือตนเองได้พอสมควร

4. วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2530 ให้ความช่วยเหลือ นางอนุทัย ไชยยา บ้านเลขที่ 124 หมู่ที่ 1 ต.หาสิงห์ อ.เมือง จังหวัดน่าน ได้มาทำงานอยู่กับสามีที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่ถูกสามีทอดทิ้งไม่เลี้ยงดู จึงจะกลับบ้านเดิมที่จังหวัดน่าน แต่ไม่มีเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จึงให้ความช่วยเหลือขั้นต้นบริจาคเงินให้จำนวน 500 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับบ้านเดิม ซึ่งนางอนุทัย ไชยยา ได้เดินทางกลับบ้านที่จังหวัดน่านเรียบร้อยแล้ว

แผนงานและโครงการการให้การสงเคราะห์ผู้พิการในประเทไทยของกรมราชทัณฑ์

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย (คน)	งบประมาณ (ล้านบาท)
2530	200	ใช้เงินนอกงบ
2531	200	0.87 ล้านบาท
2532	200	
2533	200	
2534	200	
รวม	1,000	

โครงการสงเคราะห์และฝึกวิชาชีพผู้พิการ

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย (คน)	งบประมาณ (ล้านบาท)
2530	-	-
2531	-	23.15
2532	200	7.61
2533	300	7.11
2534	400	3.89
รวม	900	46.76

การสงเคราะห์คนไทยในประทศไทย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พษนุโลก
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปรกคปรลองออน
ตุลาคม 2532

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงเรื่องราวการส่งเคราะห์ผู้พันโทในประเทศไทย ซึ่งการศึกษาตั้งแต่วิวัฒนาการความเป็นมาในการดำเนินงาน ขอบเขตอำนาจ หน้าที่ในการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน

ผลของการศึกษาทำให้ทราบว่า การส่งเคราะห์ผู้พันโชนี้เป็นมาตรการในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พันโท โดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ คือ ให้ความแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว ปัญหากฎหมายจัดหาอาชีพสุจริต ให้ความช่วยเหลือเงินทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนที่พักรักษาตัวชั่วคราวแก่ผู้พันโทที่ไร้ญาติขาดมิตร หรือต้องการความช่วยเหลือก่อนที่จะออกไปเผชิญกับโลกภายนอก โดยบริการเหล่านี้จะต้องเป็นการเตรียมผู้พันโทให้มีความพร้อมที่จะออกไปเผชิญกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี และด้วยความมั่นใจ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการในการป้องกันสังคมและคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนไทยตลอดภัยจากภัยอาชญากรรมอื่น เนื่องมาจากการกระทำผิดซ้ำของผู้พันโทได้อีกทางหนึ่งด้วย และการส่งเคราะห์ผู้พันโชนี้ได้มีการดำเนินงานกันอย่างกว้างขวางในนานาอารยประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ อังกฤษ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนสมาชิกในสังคมก็ได้ให้ความสนใจช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมอื่น เนื่องมาจากการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพมากมาตรการหนึ่ง